

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: « ΕΛΕΓΚΤΙΚΉ ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ »

**«Η Συμβολή της Ελεγκτικής
στην Καταπολέμηση του Οικονομικού Εγκλήματος.»**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ειρήνη Γ. Γιάνναρη

ΑΜ: 7117Μ021

Αθήνα, 2019

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ
ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ**

ΕΙΡΗΝΗ ΓΙΑΝΝΑΡΗ

ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Αποστόλου Απόστολος, Ομότιμος καθηγητής

Τσάμης Αναστάσιος, Ομότιμος καθηγητής

Φίλος Ιωάννης, Καθηγητής (Επιβλέπων)

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2019

ΑΘΗΝΑ

**Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ
ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ**

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2019

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου προς τον συντονιστή μου κύριο Ιωάννη Φίλο ο οποίος με βοήθησε για την επιλογή του θέματος, με καθοδήγησε καθ' όλη την διάρκειά της και με παρότρυνε ως ένα μεγάλο βαθμό και ιδίως με τις χρήσιμες υποδείξεις και παρατηρήσεις του ώστε να φτάσω στην ολοκλήρωση αυτής της πτυχιακής εργασίας. Φυσικά όλα αυτά πραγματοποιήθηκαν με μεγάλη υπομονή και υψηλή ακαδημαϊκή αντίληψη και ευθύνη. Επίσης θερμά θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους αυτούς που δέχθηκαν να λάβουν μέρος στην σχετική έρευνα που πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της συγκεκριμένης εργασίας καθώς και εκείνους που συνεργάστηκαν ομαλά μαζί μας και απάντησαν στα διάφορα ερωτηματολόγια που τους δόθηκαν βοηθώντας μας σημαντικά, κάτι που ήταν απαραίτητο για να μπορέσουμε να ασχοληθούμε με το θέμα της παρούσης εργασίας. Φυσικά όλα αυτά πραγματοποιήθηκαν με μεγάλη υπομονή και υψηλή ακαδημαϊκή αντίληψη και ευθύνη. Τέλος θα ήθελα να αναφέρω το γεγονός ότι όλος αυτός ο αγώνας που έκανα με βοήθησε σημαντικά στο να προσανατολιστώ ευρύτερα για την αξιοποίηση των σπουδών μου και την ένταξή τους στην ευρύτερη προοπτική της προσωπικής και επαγγελματικής μου ζωής.

Περίληψη

Στις σύγχρονες κοινωνίες οι συναλλαγές των ανθρώπων γίνονται ολοένα και πιο πολύπλοκες. Η εξέλιξη της τεχνολογίας των πληροφοριών αλλά και η εξειδίκευση των συναλλασσόμενων δημιουργεί πλέον ένα νέο χώρο στον οποίο ευνοείται η ανάπτυξη του οικονομικού εγκλήματος.

Το οικονομικό έγκλημα στο σύγχρονο οικονομικό περιβάλλον αποτελεί μια παράμετρος που συνοδεύεται από πολλαπλές επιδράσεις σε διαφορετικούς τομείς των σύγχρονων κοινωνιών. Η εξειδίκευση της οικονομικής επιστήμης παρουσιάζει νέες δυνατότητες στον επιχειρηματικό στίβο. Έτσι καθώς οι επιχειρηματίες, λογιστές και οικονομικοί παράγοντες ανακαλύπτουν νέα εργαλεία και νέες μεθόδους, ο ρόλος του ελεγκτή αποκτά ιδιαίτερη σημασία.

Αυτό καταδεικνύει και η εξέλιξη της ελεγκτικής τις τελευταίες δεκαετίες η οποία έχει κάνει σημαντικά βήματα για τον περιορισμό του οικονομικού εγκλήματος. Οι περιπτώσεις οικονομικών εγκλημάτων που έχουν δει το φως της δημοσιότητας είναι πολλές τόσο σε παγκόσμιο επίπεδο. Στην χώρα μας ένα χαρακτηριστικό πρόσφατο παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση των εταιρειών Energa και Power Hellas οι οποίες απασχόλησαν την ελληνική για υπόθεση υπεξαίρεσης δημοσίου χρήματος.

Summary

In modern societies, people's transactions are becoming more and more complex. The development of information technology and the specialization of traders is now creating a new area in which the development of economic crime is favored.

Economic crime in the modern economic environment is a parameter that is accompanied by multiple influences in different sectors of modern societies. The specialization of economic Science presents new possibilities and opportunities in the business arena. As entrepreneurs, accountants and economic agents discover new tools and new methods, the auditor's role becomes more important.

This is illustrated by the evolution of audit over the last few decades, which has taken important steps to curb economic crime. The cases of economic crimes that have been seen in the spotlight are numerous at the global level. In our country a typical recent example is the case of the companies Energa and Power Hellas who have been involved in the Greek case of a misappropriation of public money.

Λέξεις κλειδιά

Οικονομικό έγκλημα

Ελεγκτική

Ελεγκτές

Οικονομικές καταστάσεις

Οικονομικό έγκλημα

Ελεγκτικό συνέδριο

Ελεγκτικές Εταιρείες

Δημόσιο Χρήμα

Χρηματοδότηση

Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (Μ.Κ.Ο.)

Συναλλαγές

Διεθνείς Πρακτικές

Πίνακας περιεχομένων

Περίληψη	5
Εισαγωγή.....	10
Κεφάλαιο 1. Οικονομικό έγκλημα	11
1.1 Ορισμός οικονομικού εγκλήματος.....	11
1.2 Μορφές οικονομικού εγκλήματος	16
1.3 Επιπτώσεις οικονομικού εγκλήματος	180
1.4 Διεθνείς πρακτικές αντιμετώπισης.....	224
Κεφάλαιο 2. Λογιστικές απάτες.....	27
2.1 Απάτες και Οικονομικό έγκλημα.....	27
2.2 Δημιουργική λογιστική.....	29
2.3 Λογιστικά Τεχνάσματα παραποίησης οικονομικών καταστάσεων.....	31
2.4 Τρόποι παραποίησης οικονομικών καταστάσεων	32
2.5 Χειραγώγηση Κερδών	36
Κεφάλαιο 3. Ελεγκτική	37
3.1 Αντικείμενο Επιστήμης	37
3.2 Κατηγορίες Ελέγχου	39
3.3 Σκοπός ελεγκτικής επιστήμης.....	40
Κεφάλαιο 4. Ο ρόλος του ελεγκτή.....	41
4.1. Βασικές Αεχές.....	41
4.2 Τμήμα εσωτερικού ελέγχου.....	42
4.3 Ο Ρόλος Του Εξωτερικού Ελεγκτή.....	45
4.4 Ευθύνη Ορκωτού Ελεγκτή Σε Πιθανές Παραποιήσεις Στοιχείων	47
4.5 Προσδιορισμός Της ευθύνης των Ελεγκτών Διεθνώς	51

Κεφάλαιο 5.	Ελεγκτικοί φορείς	54
5.1	Ελεγκτικές Εταιρείες στην Ελλάδα	54
5.2	Το Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (ΕΙΕΕ).....	55
5.3	FAFT	56
Κεφάλαιο 6.	Ελεγκτές Δημοσίου	58
6.1	Ελεγκτικό Συνέδριο	58
6.2	Γενικό Λογιστήριο του Κράτους	60
6.3	Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης.....	61
6.4	Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων	61
6.5	Η Υπηρεσία Οικονομικής Αστυνομίας	63
Κεφάλαιο 7.	Μελέτη περίπτωσης Energa – Hellas Power	65
7.1	Εισαγωγή	65
7.2	Αγορά προμήθειας ηλεκτρικού ρεύματος.....	66
7.3	Οι εταιρείες Energa και Hellas Power	66
7.4	Το οικονομικό σκάνδαλο.....	67
Κεφάλαιο 8.	Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και Οικονομικό Έγκλημα	71
8.1	Το νομικό πλαίσιο των ΜΚΟ	71
8.2	Ο ρόλος των ΜΚΟ στην Ελλάδα και στον εθνικό και διεθνή χώρο.....	72
8.3	Η δραστηριοποίηση των ΜΚΟ σε διάφορους τομείς	75
8.4	Η Χρηματοδότηση των ΜΚΟ	78
8.5	Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες	82
8.5	Χαρτογράφηση ΜΚΟ	83
Κεφάλαιο 9.	Μεθοδολογία Στατιστικής Ανάλυσης Ερωτηματολογίου	84
Συμπεράσματα		86
Βιβλιογραφία ...		88

Εισαγωγή

Η εξέλιξη του σύγχρονου οικονομικού κόσμου τα τελευταία χρόνια περιλαμβάνει και την ανάπτυξη του οικονομικού εγκλήματος. Ακόμα περισσότερο οι δυσμενείς παγκόσμιες συγκυρίες κατά την τελευταία δεκαετία δημιούργησαν την τάση εκείνη ενίσχυσης του φαινομένου.

Το οικονομικό έγκλημα συχνά έχει αποτελέσει αντικείμενο μελέτης καθώς έχει την ιδιαιτερότητα να είναι άμεσα συνδεδεμένο με την οικονομική επιστήμη. Μέσα σε αυτή την εξέλιξη η ελεγκτική επιστήμη αποκτά ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο, καθώς συνιστά ένα επιστημονικό κλάδο που ασχολείται αποκλειστικά με την αντιμετώπιση του οικονομικού εγκλήματος.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να παρουσιάσει την συμβολή του ελέγχου ο οποίος διενεργείται στους διάφορους οργανισμούς από ελεγκτές και να επιβεβαιώσει έτσι το όφελος που αποκομίζει όχι μόνο το οικονομικό αλλά και γενικότερο το κοινωνικό περιβάλλον από το ελεγκτικό έργο.

Κεφάλαιο 1. Οικονομικό έγκλημα

1.1 Ορισμός οικονομικού εγκλήματος

Προσπαθώντας να ανιχνεύσουμε την έννοια του οικονομικού εγκλήματος, διαπιστώνουμε ότι αφορά μια σειρά αδικημάτων άμεσα συνδεδεμένων με το χρήμα. Σημειώνεται ότι το οικονομικό έγκλημα ρυθμίζεται τόσο από τον ποινικό όσο και από του ποινικούς νόμους. Τα νομοθετήματα αυτά αφορούν τον ανταγωνισμό, το απόρρητο, τη διαφορά, τη δωροδοκία, τις εταιρείες, τους καταχραστές του Δημοσίου, το λαθρεμπόριο, τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, το περιβάλλον, την πνευματική ιδιοκτησία, τα προσωπικά δεδομένα, τα φορολογικά αδικήματα, τα χρέη προς το Δημόσιο και τις χρηματιστηριακές συναλλαγές. (Πελαγίδης, Μητσόπουλος, 2007)

Ακόμη, η έννοια του οικονομικού εγκλήματος περιλαμβάνει γενικότερα κάθε αθέμιτη δραστηριότητα, που πραγματοποιείται μέσω των διαφορών οικονομικών μονάδων και που τελικά έχει αποτέλεσμα την βλάβη της οικονομίας¹. Μάλιστα, από τα μέσα του περασμένου αιώνα κοινωνιολόγοι άρχισαν να κάνουν τις πρώτες έρευνες για παραλλαγές και ιδιομορφίες του οικονομικού εγκλήματος στα πλαίσια του γενικότερου εργασιακού περιβάλλοντος, κυρίως όταν αυτά πράττονται από άτομα που εκμεταλλευόμενα της οικονομικής τους θέσης, παραβίαζαν τους κανόνες του επαγγελματικού τους χώρους προς δικό τους όφελος. Οι μελέτες κατέληξαν στην έννοια του οικονομικού εγκλήματος περιγράφοντας τις αθέμιτες δραστηριότητες των επιχειρηματιών και εξέφρασε την διαπίστωση πώς τα οικονομικά εγκλήματα δύσκολα ανιχνεύονται καθώς δεν σχετίζονται ούτε καταλήγουν σε βίαιες πράξεις ή δεν θέτουν σε κίνδυνο ανθρώπινες ζωές. (Kane & Wall, 2006)

Όπως αναφέρεται σε σχετικές μελέτες ο αριθμός των ατόμων που έχουν διαπράξει οικονομικό εγκλήματα τα τελευταία χρόνια αυξάνεται με ραγδαίους ρυθμούς. Αυτό καταδεικνύει και την δυσκολία ανίχνευσης τους². Μάλιστα, τα άτομα που διαπράττουν τα συγκεκριμένα εγκλήματα έχουν λάβει την απόφαση τους μετά από ώριμη σκέψη, έχουν υπολογίσει τα αρνητικά και τα θετικά της κάθε τους πράξη καθώς και τον βαθμό επικινδυνότητας. Λειτουργούν με άλλα λόγια έχοντας πλήρη συναίσθηση και γνώση για το τι είναι αυτό που θέλουν να κάνουν. Έτσι μπορούμε να πούμε ότι η πράξη τους στηρίζεται σε μια ορθολογική λήψη απόφασης. (Δαλαμάγκα,1985)

Σημειώνεται μάλιστα ότι τα άτομα που κάνουν τέτοιες παράνομες πράξεις έχουν δρουν πιο με ιδιαίτερη προσοχή και σχολαστικότητα. Ακόμη θα πρέπει να πούμε ότι αυτά του είδους εγκλήματα συνιστούν ιδιαίτερα σοβαρό πρόβλημα με βαθιές δυσμενείς οικονομικές επιπτώσεις σε άτομα, κοινότητες, ιδιωτικές εταιρείες και κυβερνητικές υπηρεσίες, οι καταδικασθέντες για αυτά τα εγκλήματα τείνουν να λαμβάνουν σχετικά μικρότερες ποινές σε σύγκριση με εκείνους που καταδικάζονται για παρόμοιες εγκληματικές πράξεις. Υπάρχουν διάφοροι παράγοντες που μπορεί να συνέβαλαν στην αύξηση των εγκληματικών ενεργειών σε όλο τον κόσμο. Ο κυριότερος λόγος όμως είναι η οικονομική κρίση που εξαιτίας του περιορισμού των εισοδημάτων των νοικοκυριών έχει αναγκάσει πολλούς να αναζητήσουν ανορθόδοξα και επικίνδυνα μέσα για τη δημιουργία εσόδων.

Τα οικονομικά εγκλήματα γίνονται πλέον κομμάτι της σύγχρονης οικονομικής ζωής. Βασικός στόχος πλέον των μελετητών είναι η διερεύνηση των παραγόντων που έχουν οδηγήσει σε αύξηση αυτών των εγκλημάτων. Είναι σαφές ότι το οικονομικό έγκλημα παρόλο που δεν ενέχει βία, έχει σοβαρές κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές επιπτώσεις. Ακόμη είναι ξεκάθαρο ότι το οικονομικό έγκλημα είναι σε συνεχή άνοδο και, για διάφορους λόγους, είναι πολύ πιο δύσκολο να εντοπιστεί και να αποτραπεί. Φυσικά γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι με την τρέχουσα παγκόσμια οικονομική ύφεση ο αριθμός των οικονομικών εγκλημάτων θα συνεχίσει να αυξάνεται. Έτσι λοιπόν, θα πρέπει να υπάρξουν βιώσιμες, αποδοτικές από πλευράς κόστους δράσεις, ιδίως από την κυβέρνηση, οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη μείωση του οικονομικού εγκλήματος ακόμη και σε παγκόσμιο επίπεδο.

² «ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ» - Εθνικό Σχέδιο κατά της Διαφθοράς, Γενική Γραμματεία Διαφάνειας και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, Ιανουάριος 2013

Το οικονομικό έγκλημα είναι πλέον διεθνές φαινόμενο και γι' αυτό έχει αποτελέσει αντικείμενο έρευνας από πολλούς ερευνητές. Τα βασικά σημεία που χαρακτηρίζουν το οικονομικό έγκλημα και που μπορούν να αξιοποιηθούν για την αντιμετώπιση του παρατίθενται παρακάτω:

Αρχικά οι Κυβερνήσεις θα πρέπει πρώτα να προσδιορίσουν το αδίκημα του οικονομικού εγκλήματος που υπάρχει στα χρηματοοικονομικά τους συστήματα. Ουσιαστικά, οι κυβερνήσεις πρέπει να καθορίσουν την έκταση στην οποία το έγκλημα εκμεταλλεύεται τις τράπεζες και τα διάφορα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα για οικονομικό όφελος. Ανάλογα με το πόσο διαδεδομένο είναι το πρόβλημα, μπορεί να υπάρξουν σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις - επιπτώσεις στην περιφερειακή και εθνική χρηματοπιστωτική και δημοσιονομική οικονομική ανάπτυξη.

Επίσης θα πρέπει οι ιθύνοντες να κατανοήσουν το περιβάλλον του οικονομικού εγκλήματος. Ουσιαστικά, οι εγκληματίες λευκού περιλαίμιου λειτουργούν σε περιοχές του κόσμου όπου αισθάνονται περισσότερο άνετοι να πετύχουν τον στόχο τους. Εάν για παράδειγμα στην Ασία, όπου δεν υπάρχει η ανίχνευση, η αποτροπή και η δίωξη κατά των εγκλημάτων του λευκού περιλαίμιου, οι εγκληματίες θα μπορούν να εφαρμόσουν επιθετικά και αποτελεσματικά το εμπόριο τους. Επομένως, πρέπει οι κυβερνήσεις να εξετάσουν και να κατανοήσουν καλύτερα το περιβάλλον τους, τις πολιτικές τους καθώς και τους νόμους που υπάρχουν για την αντιμετώπιση και αποφυγή μελλοντικών εγκληματικών δραστηριοτήτων.

Η εφαρμογή αυστηρών κυρώσεων μπορεί να περιορίσει την έκταση του οικονομικού εγκλήματος. Έτσι για παράδειγμα κάποιος που έχει διαπράξει οικονομικό έγκλημα, καταδικαστεί με ποινή φυλάκισης, τότε αυτό σίγουρα λειτουργεί αποτρεπτικά. Βέβαια, υπάρχουν σημαντικοί παράμετροι που πρέπει να αξιολογηθούν πάνω σε αυτό. (Παπαστάθης, 2003)

Επίσης η ενίσχυση συστημάτων ασφαλείας υπολογιστών μπορεί να συνεισφέρει σημαντικά στην καταπολέμηση του οικονομικού εγκλήματος. Οι κυβερνήσεις θα πρέπει να προωθήσουν την εφαρμογή ασφαλών ηλεκτρονικών συστημάτων. Αυτό συνεπάγεται ότι θα πρέπει να καλλιεργηθεί γενικότερα η έννοια της κυβερνοασφάλειας των πληροφοριακών συστημάτων σε δημόσιους οργανισμούς και φορείς, επιχειρήσεις, ιδρύματα και άλλες οικονομικές μονάδες.

Η μεγαλύτερη απειλή σ' αυτόν τον τομέα μπορεί να είναι όταν ιδιωτικοί εργολάβοι κατεβάζουν ευαίσθητα, εμπιστευτικά δεδομένα ή μυστικές πληροφορίες σε φορητούς υπολογιστές με ξεπερασμένο λογισμικό ασφαλείας. Στη συνέχεια, οι πληροφορίες μεταφέρονται στο σπίτι και προσφέρεται πρόσβαση στο διαδίκτυο από μια τοποθεσία εκτός των ασφαλών περιβάλλοντος του οργανισμού. Αυτοί οι υπολογιστές είναι απαραίτητο να έχουν πρόσβαση στο κυβερνητικό σύστημα ηλεκτρονικών υπολογιστών καθημερινά με το λογισμικό ασφαλείας τους, το οποίο ενημερώνεται αυτόματα, όταν είναι απαραίτητο. (Αντωνάκης & Καραβίδας 1989)

Οι οργανισμοί πρέπει να κάνουν καλύτερη δουλειά σχετικά με την ανίχνευση σωστών, καταρτιζόμενων μελλοντικών υπαλλήλων. Αυτό πρέπει να απαιτείται από τις μεγάλες εταιρείες, ιδιαίτερα εκείνες τις επιχειρήσεις που συνεργάζονται με την κυβέρνηση. Γενικότερα, ο έλεγχος των εργαζομένων βοηθά στην αποφυγή σημαντικών διαρροών. Έρευνες έχουν δείξει ότι η κοινωνία αντιλαμβάνεται γενικά το έγκλημα του λευκού κολάρου και την εγκληματική δραστηριότητα του ως μη απειλητικές δραστηριότητες. Το πρόβλημα είναι ότι το έγκλημα του λευκού κολάρου έχει πολύ πιο επιζήμιο αντίκτυπο οικονομικά και κοινωνικά τα τελευταία χρόνια. (Παππάς, 1999)

Επίσης σημαντικό είναι οι διάφοροι κυβερνητικοί και ομοσπονδιακοί οργανισμοί να ανταλλάσσουν πληροφορίες σε διεθνές επίπεδο. Αυτή η προσέγγιση για την αντιμετώπιση του οικονομικού εγκλήματος θα γίνει όταν μπορέσουν να περιορίσουν τους εγκληματίες να κινούνται ελεύθερα. Δεν μπορεί να εξαλείψει την ικανότητά τους να λειτουργούν σε διάφορες περιοχές του κόσμου, ωστόσο, θα δημιουργήσει σίγουρα μια πιο περιοριστική δράση με αυστηρότερες ποινές και νομικές κυρώσεις σε περίπτωση που κάποιος ανιχνευθεί. (Λιόλιος, 2001)

Οι κυβερνήσεις πρέπει να υιοθετήσουν σύγχρονες και ασφαλείς λογιστικές πρακτικές για τα χρηματοπιστωτικά συστήματά τους. Θα ήταν πολύ αποτελεσματικό, όσες οργανώσεις-εταιρείες μπορούν να αντέξουν οικονομικά, να προσλάβουν πιστοποιημένους λογιστές. Οι λογιστές μπορούν με τη σωστή εργασία και με τη σοβαρότητα του επαγγέλματος τους, να δυσκολέψουν τους κακόβουλους υπαλλήλους να εκμεταλλευτούν τις αδυναμίες των οικονομικών και γενικών οργανωτικών λογιστικών συστημάτων. (Παπαδόπουλος, 1998)

Απαιτείται πολλαπλή επαλήθευση ειδικά στις νομισματικές μεταφορές, καθώς τα οικονομικά εγκλήματα αποτυπώνονται με τη μεταφορά κεφαλαίων από το ένα λογαριασμό στο άλλο. Σε πολλές περιπτώσεις η μεταφορά χρημάτων είναι πλασματική και καθίσταται δυνατή από ένα άτομο που εργάζεται μέσα σε ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα. Το πρόβλημα αυτό θα μειωθεί σημαντικά μόνο και όταν υπάρχουν ικανά άτομα που μπορούν να επαληθεύουν τη νομιμότητα κάθε αιτήματος μεταφοράς σε όλα τα επίπεδα, σε δημόσιους, ιδιωτικούς και μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς. (Σκόρδου, 1987)

Ακόμη προτείνεται η παρακολούθηση της δραστηριότητας των καταδικασθέντων οικονομικών εγκληματιών. Σε ορισμένες χώρες το ζήτημα της ιδιωτικής ζωής και των ατομικών δικαιωμάτων μπορεί να γίνει μια αστική ανησυχία. Σε περιπτώσεις όπου αυτή η δραστηριότητα εκτελείται από την υπηρεσία επιβολής του νόμου που ήδη έχει τεθεί σε ισχύ, δίνεται η δυνατότητα στους ανθρώπους να ασχοληθούν με άλλες δραστηριότητες. Το όφελος αυτής της ενέργειας είναι ότι οι εγκληματίες του θα δυσκολευτούν να συνεχίσουν να εφαρμόζουν το εμπόριο τους.

Τέλος είναι σημαντικό όλοι οι κυβερνητικοί οργανισμοί ή οργανισμοί που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα με την κυβέρνηση, απαιτείται να υποβάλλονται σε τυχαίους ελέγχους που διεξάγονται από ανεξάρτητους εξωτερικούς ελεγκτές. Αυτό θα επιτύχει και θα επιφέρει σημαντικά αποτελέσματα, επειδή δεν θα μπορούν εύκολα να κινούνται κεφάλαια παρανόμως.

1.2 Μορφές οικονομικού εγκλήματος

Ένα οικονομικό έγκλημα επιφέρει οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές συνέπειες. Οι παράνομες συναλλαγές σε κάθε περίπτωση συνιστούν επιπλέον κοινωνικό κόστος. Χαρακτηριστική μορφή έχουμε όταν μια εταιρεία πληρώνει μια μίζα για να κερδίσει ένα συμβόλαιο, τότε σε αυτή την περίπτωση το κόστος αυτό προστίθεται στο κόστος του αγαθού ή της παρεχόμενης υπηρεσίας που παρέχεται στην κυβέρνηση και συνεπώς ο φορολογούμενος πληρώνει για την υψηλότερη τιμή μέσω υψηλότερης φορολογίας. Κατ' επέκταση μια άλλη εταιρεία, η οποία παρέχει τα ίδια αγαθά ή υπηρεσίες και δεν δωροδόκησε για να κερδίσει ένα συμβόλαιο με την κυβέρνηση, ενδέχεται να έχει προβλήματα επιβίωσης. (Ades and Telia, 1996)

Το οικονομικό έγκλημα της δωροδοκίας μπορεί πολύ εύκολα να εξαπλωθεί σε όλες τις λειτουργίες ενός κράτους εφόσον οι κατάλληλες συνθήκες το επιτρέψουν και δυνητικά μπορούν να επηρεάσουν ακόμα και ολόκληρο τον πολιτισμό ενός κράτους. Όταν η διαφθορά αφορά κάποιον πολιτικό, υπουργό ή ακόμη και αρχηγό κράτους τότε αναφερόμαστε στην πολιτική διαφθορά, ενώ όταν αυτά τα παραδείγματα αφορούν πράξεις διαφθοράς δημοσίων υπαλλήλων αναφερόμαστε σε γραφειοκρατική διαφθορά. (Σπαθής, 2002)

Επίσης, θα πρέπει να πούμε το οικονομικό έγκλημά δεν περιορίζεται μόνο στην κλασσική του μορφή, αλλά αντίστοιχα μπορεί και να εμπεριέχει και μη ποσοτικά μεγέθη. Για παράδειγμα συγκέντρωση χρημάτων για κάποια πολιτική οργάνωση. Οι κυριότερες μορφές οικονομικού εγκλήματος που συναντάμε είναι:

1. Οι συγκρούσεις συμφερόντων :

Σύγκρουση συμφερόντων έχουμε όταν ένα διοικητικό στέλεχος ή υπάλληλος ή ένας διευθυντής δεν γνωστοποιούν οικονομικό συμφέρον σε μια συναλλαγή το οποίο μπορεί να επηρεάσει αρνητικά τον εργοδότη. Πολλές φορές το κρυφό ενδιαφέρον αυτού που διενεργεί την απάτη μπορεί να μην εδράζεται στο οικονομικό όφελος αλλά να αφορά τρίτο πρόσωπο, ενώ ο εγκληματίας μπορεί να μη λάβει κανένα οικονομικό όφελος σε αντάλλαγμα. (Turner & Mock, 2003)

Μια άλλη περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων αφορά την καταχρηστική μεθοδεύση συναλλαγών. Αυτό περιλαμβάνει μεθοδεύσεις πλασματικών αγορών που αφορούν στη χρέωση μιας εταιρείας για αγαθά ή υπηρεσίες από εταιρεία προμηθευτή. Επίσης περιλαμβάνει μεθοδεύσεις πλασματικών πωλήσεων προϊόντων της εταιρείας από έναν υπάλληλο προς μια εταιρεία στην οποία ο υπάλληλος διαθέτει κάποιο κρυφό συμφέρον. Γενικότερα τέτοιου είδους μεθοδεύσεις σύγκρουσης συμφερόντων συνιστούν γενικά παραβιάσεις της αρχής ότι ο εργαζόμενος οφείλουν να ενεργούν καλή τη πίστη, με πλήρη διαφάνεια και προς το συμφέρον του εντολέα ή του εργοδότη.

2. Δωροδοκίες

Χαρακτηριστική μορφή οικονομικού εγκλήματος αποτελεί η δωροδοκία η οποία είναι η καταβολή χρηματικού ποσού ή κάποιου ανταλλάγματος αξίας από τον ενδιαφερόμενο σε κάποιο δημόσιο λειτουργό ή σε υπάλληλο δημόσιας υπηρεσίας, με σκοπό τη διευκόλυνση σε κάποια συγκεκριμένη υπόθεση. Αποτελεί ίσως την πιο συνηθισμένη μορφή οικονομικού εγκλήματος που αφορά όχι μόνο ανώτερος διοικητικά στελέχη αλλά και κατώτερους υπαλλήλους. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η δωροδοκία αποτελεί κοινή μέθοδο για τις εταιρείες, προκειμένου να εξασφαλίσουν μεγαλύτερη απόδοση με την κατακύρωση ενός έργου ή μιας σύμβασης από τη στιγμή που δεν υπάρχει άλλος τρόπος να τα κερδίσουν. Μπορούμε να πούμε ότι η δωροδοκία από μόνη της αποτελεί μια παράνομη και ανήθικη πρακτική γιατί, η συναλλαγή δεν είναι προς το συμφέρον του οργανισμού που δωροδοκείται και παράλληλα αποτελεί παράνομη και ανήθικη πράξη. (Turner & Mock, 2003)

3. Χρηματικές ανταποδόσεις

Μια άλλη μορφή οικονομικού εγκλήματος αποτελούν οι διάφορες χρηματικές ανταποδόσεις οι οποίες περιπτώσεις που διάφοροι πωλητές πραγματοποιούν αδιαφανείς πληρωμές στους εργαζομένους της αγοράστριας εταιρείας προκειμένου να επιστρατεύσουν τους εργαζομένους στα συστήματα υπερχρέωσης που εφαρμόζουν. Οι χρηματικές ανταποδόσεις ουσιαστικά αποτελούν αθέμιτη συνεργασία εργαζομένων και πωλητών, ενώ ακόμη μπορεί να εμπλέκονται και εταιρείες εξαιτίας του πριμ, της ανάγκη για ανάπτυξης αλλά και πιέσεων από την ίδια την διοίκηση της επιχείρησης. (Naser, 1993)

Μια άλλη μορφή οικονομικού εγκλήματος αφορά την νόθευση προσφορών. Αυτή η μορφή εγκλήματος λαμβάνει χώρα σε δυο φάσεις. Αρχικά οικονομικό έγκλημα μπορεί να υφίσταται κατά την φάση πρόσκλησης για διαπραγμάτευση. Κατά την φάση αυτή ο εγκληματίας κάνει προσπάθεια να περιορίσει την ομάδα ανταγωνιστών του από την οποία θα προέλθουν οι προσφορές, σε μια προσπάθεια να επηρεάσει την επιλογή. Άλλες φορές οι ανάδοχοι συμμετέχουν σε ένα καρτέλ προσφορών, όπου συμφωνούν μεταξύ τους ότι ο καθένας θα αναλάβει ένα συγκεκριμένο κομμάτι της εργασίας. Στη συνέχεια οικονομικό έγκλημα μπορεί να έχουμε κατά την φάση υποβολής προσφορών, όπου ο οικονομικός εγκληματίας υπάλληλος μπορεί να διατηρήσει την προσφορά ανοιχτή για περισσότερο χρόνο, ώστε να έχει τη δυνατότητα να επιθεωρήσει άλλες προσφορές ενημερώνοντας τον προμηθευτή. Με αυτόν τον τρόπο, ο προμηθευτής θα μπορέσει να καταθέσει προσφορά, για να αποσφραγίσει προσφορές πριν το καθορισμένο χρονικό όριο.

4. Παράνομα φιλοδωρήματα

Οι μεθοδεύσεις των παράνομων φιλοδωρημάτων προϋποθέτουν την προσφορά ή τη λήψη αντικειμένων αξίας ως ανταμοιβή για μια επιχειρηματική απόφαση. Το «δώρο» θα μπορούσε να είναι οτιδήποτε έχει αξία, και δεν απαιτεί την πρόθεση επηρεασμού. Ενώ σε μια πρώτη εκτίμηση αυτού του είδους οι πληρωμές εμφανίζονται ως νόμιμες, εντούτοις συνεπάγονται ότι οι μελλοντικές αποφάσεις μπορούν να προς όφελος συγκεκριμένου προμηθευτή που προσφέρει το φιλοδώρημα. Το φιλοδώρημα μπορεί να εμφανίζεται με τη μορφή υλικών αγαθών. Εάν το ποσό είναι μεγάλο, μπορεί να είναι με τη μορφή επιταγής, εμβάσματος, ή ακόμη με τη μορφή δανείου υπό ευνοϊκούς όρους ή πληρωμής με πιστωτική κάρτα.

Τέλος, το φιλοδώρημα μπορεί να λαμβάνει τη μορφή υποσχέσεων ευνοϊκής μεταχείρισης, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση που ο προμηθευτής δύναται να υποσχεθεί σε κυβερνητικό αξιωματούχο προσοδοφόρα απασχόληση όταν αυτός συνταξιοδοτηθεί από τη δημόσια υπηρεσία, ή μπορεί ακόμη να προσφερθεί μια θέση στην εταιρεία του προμηθευτή στο/στη σύζυγο ή σε κάποιο συγγενή του με υψηλό μισθό ή μικρή ευθύνη. (Κορομηλάς, Γιαννόπουλος, 2006)

5) Οικονομικός εκβιασμός

Οι μεθοδεύσεις των οικονομικών εκβιασμών εμφανίζονται όταν ένας υπάλληλος απαιτεί πληρωμή από έναν προμηθευτή για αποφάσεις που λαμβάνονται υπέρ του. Άρνηση πληρωμής του εκβιαστή έχει ως αποτέλεσμα βλάβη στον προμηθευτή. Ο υπάλληλος ή ο δημόσιος λειτουργός απαιτεί είσπραξη χρημάτων, ώστε να μην κάνει χρήση της δύναμης την οποία έχει η θέση του. Δεν διαφέρει ουσιαστικά από την ληστεία ή από πρακτικές που εφαρμόζει το οργανωμένο έγκλημα. Σαν φαινόμενο συναντιέται σε ολοκληρωτικά καθεστώτα και χώρες που δεν είναι και τόσο ανεπτυγμένες. (Naser, 1993)

1.3 Επιπτώσεις οικονομικού εγκλήματος

Το οικονομικό έγκλημα επιφέρει πολλαπλές επιπτώσεις οι όποιες είτε άμεσα είτε έμμεσα επηρεάζουν, σαφώς αρνητικά τόσο τους εμπλεκόμενους με αυτό όσο και το ευρύτερο περιβάλλον. Το οικονομικό έγκλημα ως χαρακτηριστικό του σύγχρονου τρόπου ζωής όπου η συνεχής προσπάθεια πλουτισμού σχεδόν κυριαρχεί, έχει καταστρέψει σε μεγάλο βαθμό πλέον τις ηθικές αρχές και κατά προέκταση φθάνει στο σημείο να υπονομεύει την συνοχή ολοκλήρων κοινωνιών και να στρέφεται ακόμη και εναντίον της ίδιας της δημοκρατίας. Όταν ανθεί το οικονομικό έγκλημα τότε υποβαθμίζονται όλες οι εκφάνσεις του σύγχρονου κράτους δικαίου και αυτό εκφράζει την έκταση της ζημίας που επιφέρει. Καθώς οι επιπτώσεις του οικονομικού εγκλήματος διαφοροποιούνται, παρατίθενται παρακάτω οι κυριότερες επιπτώσεις:

1. Οικονομικές επιπτώσεις

Είναι εύκολα αντιληπτό ότι οι οικονομικές επιπτώσεις αποτελούν το αρχικό και άμεσο αποτέλεσμα του οικονομικού εγκλήματος. Αποτελεί μια ξεκάθαρη περίπτωση πραγματοποίησης οικονομικής ωφέλειας που λαμβάνει χώρα με παράνομο τρόπο. Σαφώς συνιστά μεταφορά οικονομικού πλούτου που συνήθως γίνεται με την προσπάθεια να συγκαλυφθεί με διάφορα τεχνάσματα. Η παράνομη αυτή συσσώρευση κεφαλαίου μπορεί να γίνεται είτε από άτομα είτε ακόμη και από οργανισμούς και εταιρείες. Έτσι μπορεί να οδηγούμαστε στον σχηματισμό ατόμων με πολύ με μεγάλη οικονομική επιφάνεια που σχηματίζεται αδικαιολόγητα ή ακόμη και στον σχηματισμό μονοπωλίων. Με αυτόν τρόπο διαμορφώνονται πλέον συνθήκες που καταστρατηγούν τον ελεύθερο ανταγωνισμό αλλά και με δυνατότητες περιορισμού της ελευθερίας διακίνησης παραγωγικών συντελεστών. Φυσικά όλα αυτά επιβαρύνουν την αγορά αγαθών υποθάλπει τη φοροδιαφυγή και την εισφοροδιαφυγή, αποθαρρύνει τους επενδυτές, επιδρά αρνητικά στην απασχόληση και επιβαρύνει τους φορολογούμενους. Με άλλα λόγια διαμορφώνεται ένα αρνητικό οικονομικό κλίμα που μπορεί να φτάσει ακόμη και στην οικονομική δυσπραγία μιας ολόκληρης οικονομίας, καθώς η άνθηση του οικονομικού εγκλήματος δημιουργεί συνθήκες ρευστότητας και αναξιοπιστίας. (Naser, 1993)

2. Περιβαλλοντολογικές επιπτώσεις

Μια ακόμη πτυχή που αξίζει να σημειώσουμε είναι η αρνητική επίδραση ακόμη και στο ίδιο το φυσικό περιβάλλον. Πολλές φορές έχει παρατηρηθεί διάφορες εταιρείες στην προσπάθεια τους να μεγιστοποιήσουν τα κέρδη τους, να χρησιμοποιούν αθέμιτους τρόπους ο οποίοι βλάπτουν το φυσικό περιβάλλον. Όταν σε μια κοινωνία επικρατεί η συνεχής προσπάθεια για επίτευξη οικονομικού κέρδους παραμερίζοντας νόμους, κανονισμούς αλλά και ηθικές αξίες, τότε κάθε προσπάθεια ιδιοτέλειας και ιδίου οφέλους αυξάνει τελικά το κοινωνικό κόστος που διάφορες επιπτώσεις. Συνήθως στην πλειοψηφία τους οι περιπτώσεις αυτές καταλήγουν με περιβαλλοντολογικές συνέπειες. Η τάση αυτή δυστυχώς ενισχύεται από δυο διαφορετικές δράσεις, αφενός από την αποδυνάμωση των πολιτικών για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, αφετέρου από την απαξίωση ηθικών συμπεριφορών που επιφέρει η άνθηση οικονομικού εγκλήματος.

Επιπρόσθετα καθώς η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος απαιτεί την εφαρμογή νόμων, όταν αυτοί καταπατούνται οι συνέπειες είναι τραγικές και μακροχρόνιες. Παραβιάσεις της πολεοδομικής νομοθεσίας, καταπατήσεις δημοσίων οικοπέδων άναρχης δόμηση, εμπρησμοί δασικών εκτάσεων. Παράνομες οικοδοποιήσεις και μόλυνση τον περιβάλλοντος αποτελούν συνιστούν χαρακτηριστικά παραδείγματα επιβάρυνσης του περιβάλλοντος μπροστά στο βωμό επίτευξης του οικονομικού κέρδους. Δηλαδή παράνομες ενέργειες που ουσιαστικά συνιστούν μορφές οικονομικού εγκλήματος έχουν επιβαρύνουν δυσμενώς το φυσικό περιβάλλον. Με άλλα λόγια το οικονομικό έγκλημα συντελεί στην καταστροφή του του φυσικού χώρου που ζει ο άνθρωπος. (Shah, 2010)

3. Επιπτώσεις στην δικαιοσύνη

Μια ακόμη διάσταση των επιπτώσεων του οικονομικού εγκλήματος αφορά την ίδια την δικαιοσύνη. Σε μια κοινωνία όπου το οικονομικό έγκλημα ανθεί η δικαιοσύνη πλέον περισσεύει. Συνήθως όμως το οικονομικό έγκλημα συνοδεύεται και από την ανοχή της δικαιοσύνης. Έτσι, αυτό συνεπάγεται έλλειψη δικαιοσύνης σε μια κοινωνία αφού το οικονομικό έγκλημα δεν αντιμετωπίζεται. Μάλιστα, είναι αρκετές οι περιπτώσεις όπου δικαστικοί υπάλληλοι ελεγχθησαν από πειθαρχικά συμβούλια και τους επεβλήθησαν ποινές ,προσωρινή ή οριστική παύση ή ακόμα και φυλάκιση.

4. Θεσμικές επιπτώσεις

Βασική συνέπεια από το οικονομικό έγκλημα είναι η καταστρατήγηση και η ισοπέδωση των θεσμών που προστατεύουν βασικές αξίες σε μια σύγχρονη κοινωνία. Όταν το οικονομικό έγκλημα δεν περιορίζεται, καλλιεργείται η διαφθορά ενώ παράλληλα τα θεσμικά όργανα της πολιτείας πλέον υπηρετούν το δημόσιο συμφέρον αλλά εξυπηρετούν διάφορα ιδιωτικά συμφέροντα που τελικά ζημιώνουν και επιβαρύνουν το κοινωνικό σύνολο. Αυτό συνεπάγεται ότι και οι ίδιοι θεσμικοί φορείς ενέχουν κάποιο βαθμό συνενοχής στις αρνητικές συνέπειες που το οικονομικό έγκλημα επιφέρει σε μια κοινωνία. Έτσι τελικά η ίδια η διαφθορά θεσμοθετείται και σταδιακά φαινόμενα όπως η απάτη, η ανηθικότητα, η δωροδοκία, η αισχροκέρδεια, η ασυνέπεια, η ανευθυνότητα, εδραιώνονται και γίνονται ανεκτά από την κοινωνία.

5. Κοινωνικές επιπτώσεις

Το οικονομικό έγκλημα ως φαινόμενο επιδρά σε διάφορες πτυχές της σύγχρονης κοινωνίας και σε μεγάλη έκταση μπορούμε να πούμε ότι διαβρώνει κάθε κοινωνική δραστηριότητα. Το πιο σημαντικό στοιχείο που το διακρίνει είναι η συμβολή και προώθηση της διαφθοράς στους διάφορους κοινωνικούς φορείς. Έτσι, οι μηχανισμοί διαφθοράς και διαπλοκής καταλύουν κάθε έννοια ισοτιμίας, ισοπολιτείας, αξιοκρατίας και κοινωνικής δικαιοσύνης. Όταν λοιπόν το οικονομικό έγκλημα κυριαρχεί τότε η κοινωνία δεν αποτελεί μια οργανωμένη συλλογικότητα όπου προστατεύει τα μέλη της. Αντίθετα γίνεται έρμαιο στα διάφορα ατομικά και ιδιωτικά συμφέροντα. Με άλλα λόγια η κοινωνία χάνει την συνοχή της καθώς η διαπλοκή και η διαφθορά ενισχύονται.

6. Πολιτικές επιπτώσεις

Πολλές φορές ένα οικονομικό έγκλημα περιλαμβάνει και πολιτικές επιπτώσεις. Εξάλλου δεν είναι λίγες φορές όπου κάποιος πολιτικός συμμετέχει σε κάποιο σκάνδαλο ή αδικοπραξία η οποία έχει ως αποτέλεσμα το ιδιωτικό οικονομικό όφελος. Μάλιστα κάποιες φορές μπορούμε να πούμε ότι έχουμε να κάνουμε με ιδιότυπες συναλλαγές μεταξύ πολιτικών φορέων και ιδιωτικών συμφερόντων. Έτσι κατά αυτό τον τρόπο το πολιτικό σύστημα μια χώρας δεν εξυπηρετεί την ίδια χώρα και συνεπώς μετατρέπεται σε ένα σαθρό σύστημα.

Όταν οι πολιτικοί εμπλέκονται σε οικονομικά εγκλήματα τότε η ίδια πολιτική ζωή ενός τόπου δηλητηριάζεται και παρεπόμενες συνέπειες γίνονται καταστροφικές ακόμη για την ίδια την χώρα, αφού οι διάφορες πολιτικές αποφάσεις επηρεάζονται και απομακρύνονται από τον τελικό τους στόχο.

7. Πολιτειακές επιπτώσεις

Όταν το πολιτικό προσωπικό μιας χώρας συμμετέχει συστηματικά άμεσα ή έμμεσα σε οικονομικά εγκλήματα ή φαινόμενα διαφθοράς, τότε αυτό έχει και πολιτειακές προεκτάσεις. Όταν οι πολιτικοί συμμετέχουν σε αυθαιρεσίες, παράνομες δραστηριότητες ή ακόμη και σε αδικαιολόγητο πλουτισμό, τότε ο ίδιος τους ρόλος εντός του συστήματος διακυβέρνησης αναιρείται. Ενισχύεται η ανομία, η αδιαφορία για το κοινωνικό συμφέρον και γενικότερα η εύρυθμη λειτουργία του πολιτειακού συστήματος διαταράσσεται. Η άνθηση του οικονομικού εγκλήματος συνιστά εχθρό του κοινωνικού συστήματος διακυβέρνησης, αφού τα ιδιωτικά συμφέροντα διαστρεβλώνουν τον προσανατολισμό των πολιτικών αποφάσεων.

Έτσι μπορούμε να πούμε ότι το οικονομικό έγκλημα δεν έχει θέση μέσα στο σύγχρονο δημοκρατικό πολίτευμα.

8. Πολιτισμικές επιπτώσεις

Το οικονομικό έγκλημα δεν περιορίζει τις επιπτώσεις του μόνο στο οικονομικό ή και στο πολιτικό περιβάλλον. Επιπλέον επιδρά και στο σύστημα πολιτισμικών αξιών μιας κοινωνίας. Η εδραίωση μιας αντίληψης στην οποία η επίτευξη του οικονομικού κέρδους ακόμα και με παράνομους μεθόδους και πρακτικές παραγκωνίζει την ηθική και την εντιμότητα. Έτσι καταρρέει το σύστημα αξιών μέσα σε μια κοινωνία και έννοιες που έχουν να κάνουν με την προάσπιση του ανθρώπου ως μέλος της σύγχρονης κοινωνίας πλέον ξεφτίζουν. Γενικότερα οι εμπλεκόμενοι σε διάφορα οικονομικά εγκλήματα βρίσκονται σε ακριβώς αντίθετη θέση από αυτή των ηθικών ατόμων. Το οικονομικό έγκλημα δεν χωρά σε ένα σύστημα αξιών με ηθικό υπόβαθρο και το αντίθετο.

1.4 Διεθνείς πρακτικές αντιμετώπισης

Όπως έχει αποδειχθεί, το οικονομικό έγκλημα, αλλά και γενικότερα οι απάτες και η διαφθορά λαμβάνουν παγκόσμιες διαστάσεις. Τις τελευταίες δεκαετίες ειδικότερα μπορούμε να πούμε ότι σχεδόν σε όλες τις χώρες ανά την υφήλιο διαπράττεται μιας μορφής οικονομικό έγκλημα. Έτσι γίνεται ένα διεθνές πρόβλημα που επηρεάζει αρνητικά τις ασύγχρονες κοινωνίες. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό καθώς καταδεικνύει την αναγκαιότητα της σοβαρής αντιμετώπισης του.

Αυτό με τη σειρά του αναγκάζει την ανάπτυξη διαφόρων πρακτικών και πολιτικών για την αντιμετώπιση αυτών των φαινομένων σε παγκόσμιο επίπεδο. Ο βαθμός αντιμετώπισης τους όμως επαφίεται όμως στην αποφασιστικότητά των θεσμικών οργάνων αλλά και την βούληση των πολιτικών φορέων. Ειδικότερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση τα τελευταία χρόνια παρατηρείται αξιόλογη πρόοδος όσον αφορά την αντιμετώπιση του οικονομικού εγκλήματος, καθώς η ευρωπαϊκή επιτροπή έχει θεσμοθετήσει τα όργανα εκείνα αλλά και τις πολιτικές που απαιτούνται για τον περιορισμό του. Σε κάθε περίπτωση, κοινή συνισταμένη είναι η προσπάθεια περιορισμού αυτού του φαινομένου αλλά και η ενίσχυση του σύγχρονου οικονομικό- κοινωνικού συστήματος προκειμένου να μην είναι ευάλωτο απέναντι σε όποια προσπάθεια αθέμιτου και παράνομου πλουτισμού.

Σε παγκόσμιο επίπεδο μπορούμε να πούμε ότι οι καλύτερες πρακτικές αντιμετώπισης του οικονομικού εγκλήματος εφαρμόζονται στις χώρες εκείνες όπου το φαινόμενο ανθεί περισσότερο. Έτσι, στα πλαίσια της συγκριτικής προτυποποίησης μπορούν να υιοθετηθούν οι καλύτερες μέθοδοι και με θεαματικά αποτελέσματα. Η διαφθορά δυστυχώς δεν αποτελεί φαινόμενο μόνο μιας χώρας ούτε και μιας Ένωσης κρατών αλλά ολόκληρου του κόσμου. Για το λόγο αυτό, και ειδικότερα τώρα πλέον στο σύγχρονο περιβάλλον της οικονομικής παγκοσμιοποίησης κάθε καλή πρακτική πρέπει να υιοθετείται από πολλές χώρες. Από όλες τις διεθνείς συμφωνίες κατά της διαφθοράς η πιο σημαντική είναι εκείνη των Ηνωμένων Εθνών που γίνεται αποδεκτή και σεβαστή σε παγκόσμια κλίμακα.

Χαρακτηριστικά, κάποιες από τις πιο αποτελεσματικές πρακτικές που έχουν εφαρμοστεί σε διάφορες χώρες, για τον περιορισμό του οικονομικού εγκλήματος είναι:

- Στη Νότιο Κορέα δημόσιοι φορείς και ιδιωτικές επιχειρήσεις συμμετέχουν σε κοινά σχέδια περιορισμού του οικονομικού εγκλήματος.
- Στις Φιλιππίνες μία ομάδα ειδικών διεξάγει σε όλα τα υπουργεία ένα προς ένα εξονυχιστικό έλεγχο ακεραιότητας κάθε χρόνο.
- Στη Νέα Ζηλανδία, απαιτείται από όλους τους επικεφαλής των κυβερνητικών υπηρεσιών να υποβάλλουν ετησίως ένα σχέδιο αντιμετώπισης της διαφθοράς.
- Στον Καναδά, όλοι οι Δημόσιοι υπάλληλοι υποχρεούνται από το νόμο να καταγγέλλουν τη διαφθορά.
- Στην Ινδονησία, ιδρύθηκαν ειδικά δικαστήρια μόνο για τις υποθέσεις διαφθοράς.
- Στη Νιγηρία, οι κυβερνητικοί αξιωματούχοι και οι πολιτικοί δεν επιτρέπεται να τηρούν λογαριασμούς στο εξωτερικό.
- Στη Σιγκαπούρη, οι Δημόσιοι υπάλληλοι δεν επιτρέπεται να έχουν χρέη μεγαλύτερα από το τριπλάσιο του μηνιαίου μισθού τους.

Μια ιδιαίτερα αξιόλογη περίπτωση αντιμετώπισης του οικονομικού εγκλήματος αλλά και της διαφθοράς γενικότερα, είναι περίπτωση του Χονγκ Κονγκ καθώς ήδη κατά τις περασμένες δεκαετίες το φαινόμενο του οικονομικού εγκλήματος είχε ανθήσει σε υψηλά επίπεδα. Όμως από την δεκαετία του 70' οι κυβερνήσεις υιοθέτησαν μια πιο επιθετική στρατηγική για την αντιμετώπιση του φαινομένου με την εφαρμογή ιδιαίτερα αυστηρών πρακτικών.

Μάλιστα μόλις σε λίγα χρόνια τα αρμόδια όργανα άλλαξαν ολοκληρωτικά το συνολικό κλίμα υπέρ της διαφάνειας όχι μόνο στον δημόσιο τομέα αλλά και στον ιδιωτικό τομέα. Ειδικότερα, μερικά από τα μέτρα ήταν:

- Εξάλειψη όλου του εμφανή τύπο διαφθοράς στην κυβέρνηση
- Η επιβολή για την αποτελεσματική προστασία ενάντια στη διαφθορά του ιδιωτικού τομέα
- Εφαρμογή καινοτόμων λύσεων μέσω των μελετών πρόληψης στους περισσότερους επιρρεπείς στη διαφθορά τομείς
- Αλλαγή της στάση των πολιτών στην κοινωνία, ώστε να μην ανέχονται άλλο τη διαφθορά ως τρόπο ζωής

Η πολιτική που εφαρμόστηκε στην συγκεκριμένη περίπτωση κατέδειξε την σπουδαιότητα της πολιτικής βούλησης για την αντιμετώπιση του οικονομικού εγκλήματος. Τα παραπάνω μέτρα που αναφέρθηκαν, υιοθετήθηκαν και από άλλες χώρες κατά τα επόμενα χρόνια και αποτέλεσαν το έναυσμα για κοινή προσπάθεια αντιμετώπισης του οικονομικού εγκλήματος σε παγκόσμιο επίπεδο.

Κεφάλαιο 2. Λογιστικές απάτες

2.1 Απάτες και Οικονομικό έγκλημα

Ο όρος οικονομικό έγκλημα μπορεί να αναφέρεται σε κάθε μη-βίαιο έγκλημα που προκαλεί οικονομική ζημία, ακόμα και αν οι ζημιές αυτές δεν είναι εμφανείς ή αντιληπτές. Λαμβάνοντας δε υπόψη το γεγονός ότι η ραγδαία τεχνολογική εξέλιξη και η ανάπτυξη του διαδικτύου προσφέρει νέες ευκαιρίες για τη διάπραξη τέτοιων εγκλημάτων, οποιοσδήποτε κατάλογος οικονομικού και χρηματοπιστωτικού χαρακτήρα εγκληματικών πράξεων δεν μπορεί να θεωρείται πλήρης. Τα εγκλήματα όπως απάτες, υπεξαίρεσεις, φοροδιαφυγή, ξέπλυμα χρήματος, δωροδοκία και διαφθορά, δεν είναι εύκολα ανιχνεύσιμα και συνήθως δεν καταγράφονται λόγω των σοβαρών οικονομικών παρενεργειών τους. Η παραδοχή αυτή εξηγεί την αδυναμία προσδιορισμού ή εκτίμησης της συνολικής έκτασης και της απειλής αυτών των φαινομένων που απειλούν τόσο τον ιδιωτικό όσο και το δημόσιο τομέα. (Newman & Ronald, 2003).

Παρόλα αυτά, σε διεθνές επίπεδο καταγράφεται μία σειρά προσπαθειών για ευαισθητοποίηση ιδιωτών και επιχειρήσεων στα οικονομικά εγκλήματα και κυρίως στην αντιμετώπιση της απάτης. Παγκόσμια έρευνα του ελεγκτικού οίκου Grant Thornton έδειξε ότι παρά την επιμέλεια των ρυθμιστών και των επενδύσεων των εταιριών σε ελεγκτικούς μηχανισμούς, η απάτη παραμένει ένα από τα πιο σοβαρά οικονομικά προβλήματα παγκοσμίως. Με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας προκύπτει ότι η πραγματική έκταση του οικονομικού εγκλήματος και των σχετιζόμενων με αυτό οικονομικών και μη-οικονομικών ζημιών παραμένει απροσδιόριστη και χωρίς ορατά σημάδια υποχώρησης.

Σε πολλές χώρες μάλιστα σχεδόν μία στις δύο επιχειρήσεις έχει πέσει θύμα οικονομικού εγκλήματος. Τέλος, ως προς τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση των οικονομικών εγκλημάτων, οι επιχειρήσεις οφείλουν πέρα από τους εσωτερικούς ελέγχους, να οικοδομήσουν ένα σύστημα εποπτείας και μία σχέση εμπιστοσύνης με τους υπαλλήλους τους, δίνοντας κίνητρα για χρηστή διαγωγή και συμμόρφωση και να προσδιορίσουν τις κυρώσεις για τους ενδεχόμενους δράστες ανεξάρτητα από τη θέση που κατέχουν.

Οι βασικότερες κατηγορίες του οικονομικού εγκλήματος είναι η απάτη, η διαφθορά, η κλοπή και η χειραγώγηση. Ως απάτη ορίζεται συνήθως μια παραπλανητική πράξη με σκοπό μια δυσανάλογη ωφέλεια. Με νομική ορολογία ορίζεται ως ένα ποινικό αδίκημα κατά το οποίο κάποιος αποσπά ξένη περιουσία για να ωφεληθεί ο ίδιος ή τρίτοι. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με παράσταση ψευδών γεγονότων ως αληθινών, με αθέμιτη απόκρυψη αληθινών γεγονότων καθώς και με αθέμιτη παρασιώπηση αληθινών γεγονότων. Συνήθως την απάτη συνοδεύουν πλαστά δικαιολογητικά, αλλοιωμένα λογιστικά βιβλία, δημιουργία εικονικών συναλλαγών ή παρουσίαση ξένων στοιχείων ως στοιχείων της επιχείρησης. (Ρεκλείτης & Φίλης, 2001)

Η απάτη στην Ελλάδα ρυθμίζεται στο άρθρο 386 του Ποινικού Κώδικα και τιμωρείται ως πλημμέλημα ή ως κακούργημα. Ως διαφθορά ορίζεται το λάδωμα, ο χρηματισμός, η δωροδοκία, ο εκβιασμός και η κατάχρηση. Είναι δηλαδή η κατάχρηση ανατεθειμένης εξουσίας με σκοπό το προσωπικό όφελος. Ως κλοπή ορίζεται η αφαίρεση ξένου κινητού πράγματος από την κατοχή άλλου με σκοπό την παράνομη ιδιοποίηση. (Ρεκλείτης & Φίλης, 2001)

2.2 Δημιουργική λογιστική

Μια βασική μορφή του οικονομικού εγκλήματος αποτελεί η λογιστική απάτη και η οποία είναι το πρωτεύον αντικείμενο έρευνας της σύγχρονης ελεγκτικής. Βασικό στοιχείο της λογιστικής απάτης έχει να κάνει την κακόβουλη κατάχρηση των περιουσιακών στοιχείων μιας επιχείρησης ή ενός οργανισμού με σκοπό την επίτευξη του οικονομικού οφέλους. Αποτελεί μια εσκεμμένη πράξη, όπου αυτός που την διαπράττει γνωρίζει την παράνομη και ανήθικη φύση. Συνήθως αυτοί που διαπράττουν λογιστικές απάτες είναι στελέχη της ίδιας των οικονομικών μονάδων όπου εκμεταλλεζόμενα τα κενά της νομοθεσίας ή τις αδυναμίες του οικονομικού συστήματος που διακατέχει τις επιχειρήσεις και τους οργανισμούς. Επίσης θα πρέπει να πούμε ότι εδώ εντάσσεται και το λογιστικό σφάλμα το οποίο έστω και αν διαφέρει στην έλλειψη πρόθεσης συνιστά μια μορφή απάτης. (Leap, 2007).

Η λογιστική απάτη είναι πάντοτε μια εξειδικευμένη μορφή του οικονομικού εγκλήματος γιατί δεν περιλαμβάνει απλώς την αφαίρεση χρηματικών ποσών, αλλά ταυτόχρονα είναι και ταυτόχρονα η προσπάθεια συγκάλυψης της υπεξαίρεσης αξιοποιώντας τις δυνατότητες της σύγχρονης λογιστικής. Οι λογιστικές απάτες περιλαμβάνουν κατά κύριο λόγο την εφαρμογή διάφορα τεχνάσματα που έχει στην διάθεση του ένας λογιστής για να παρουσιάσει τις οικονομικές καταστάσεις με την εικόνα που επιδιώκεται κάθε φορά. (Καραγιώργος & Παπαδόπουλος, 2003)

Η λογιστική επιστήμη παρέχει μια σειρά από διάφορα εργαλεία τα οποία οι λογιστές χρησιμοποιούν προκειμένου να πετύχουν τον σκοπό τους αλλά και να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις από τις ομάδες ενδιαφέροντος που σχετίζονται με οικονομικές μονάδες και οργανισμούς. Σήμερα πλέον το σύγχρονο πολυδαίδαλο περιβάλλον των επιχειρήσεων εξαιτίας της εξειδίκευσης αλλά της τεχνολογίας, καταστρατηγεί την έννοια της διαφάνειας έστω και με νόμιμο τρόπο. (Δημοσθένους, 2004)

Σε αυτό το σημείο διευκρινίζεται ότι σε αυτές τις περιπτώσεις εισέρχονται στο θέμα ως οι έννοιες της δημιουργικής λογιστικής και η διαχείριση τους. Διευκρινίζεται ότι όπως ορίζει και το διεθνές λογιστικό πρότυπο 240 το οποίο δίνει σαφή ορισμό για τις αλλοιωμένες οικονομικές καταστάσεις, η λογιστική απάτη αναφέρεται ως η εσκεμμένη πράξη ενός ή περισσότερων ατόμων με στόχο τη ψευδή παρουσίαση των λογιστικών δεδομένων. Ειδικότερα ο όρος λογιστική απάτη περιλαμβάνει :

1. Παραποίηση οικονομικών στοιχείων
2. Απόκρυψη οικονομικών στοιχείων
3. Παρουσίαση πλασματικών στοιχείων
4. Εμφάνιση εικονικών συναλλαγών
5. Παράληψη εφαρμογής λογιστικών προτύπων

Μια διαφορετική περίπτωση αποτελεί η δημιουργική λογιστική, η οποία περιλαμβάνει την παραποίηση των οικονομικών στοιχείων, αλλά μέσα στα πλαίσια της φαινομενικής τουλάχιστον νομιμότητας. Με άλλα λόγια αυτό σημαίνει ότι υπάρχουν περιπτώσεις όπου υπάρχει παραποίηση οικονομικών καταστάσεων αλλά χωρίς να παραβιάζονται νόμοι ή κανονισμοί.

Η λογιστική επιστήμη μέσα στα πλαίσια του νομιμότητας δύναται να τροποποιεί οικονομικές καταστάσεις και αυτό επηρεάζει σε ύψιστο βαθμό τα οικονομικά αποτελέσματα. Έτσι οι οικονομικοί οργανισμοί παρουσιάζουν οικονομικούς λογαριασμούς κατά κάποιο τρόπο εμφανώς αλλοιωμένοι αλλά με τον τρόπο που παρουσιάζονται τηρούν τη νομιμότητα.

Σαφώς, η δημιουργική λογιστική δεν είναι το ίδιο με την λογιστική απάτη, καθώς βασίζεται στην ευελιξία που έχει το λογιστικό επάγγελμα. Δηλαδή η ίδια η λογιστική περιλαμβάνει την δυνατότητα παραποίησης των οικονομικών στοιχείων. Με άλλα λόγια η δημιουργική λογιστική αποτελεί μια προσπάθεια μετασχηματισμού λογιστικών στοιχείων από το τι πραγματικά αυτά είναι στο τι οι υπεύθυνοι επιθυμούν να παρουσιάζουν. Ο μετασχηματισμός όμως αυτός λαμβάνει χώρα μέσα σ ένα πλαίσιο κανόνων που ορίζουν τα διεθνή λογιστικά πρότυπα. (Νεγκάκης, 2012)

Η ελευθερία που έχει στην διάθεση του ο λογιστής, ενθαρρύνει φαινόμενα δημιουργικής λογιστικής. Ακόμη θα πρέπει να προσθέσουμε ότι η δημιουργική λογιστική αφορά την επαναλαμβανόμενη επιλογή της λογιστικής μέτρησης ή των κανόνων με συνέπεια την έκθεση του εισοδήματος με την μικρότερη διακύμανση από τη γενική τάση, από ότι διαφορετικά θα παρουσιάζονταν.

2.3 Λογιστικά Τεχνάσματα παραποίησης οικονομικών καταστάσεων

Η παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων συνιστά μια σημαντικά παράβαση καθώς μπορεί να επιφέρει σημαντική οικονομική ζημιά στους διάφορους αντισυμβαλλόμενους με μια επιχείρηση. Η παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων μπορεί για παράδειγμα να περιλαμβάνει μια υπερτίμηση είτε των κερδών είτε των στοιχείων του ενεργητικού προκειμένου να προσελκυσθούν νέοι επενδυτές ή να χορηγηθεί δάνειο. Αντίστροφα, μια επιχείρηση μπορεί παρουσιάζει εσκεμμένα μειωμένα κέρδη προκειμένου να αποφύγει την φορολογική επιβάρυνση. Σε κάθε περίπτωση όμως η παραποίηση της πραγματικής οικονομικής κατάστασης μεταφέρει οικονομική επιβάρυνση σε τρίτους. (Βαβούρας & Μανωλάς, 2004)

Αξίζει να σημειώσουμε ότι η συχνότητα εμφάνισης των διάφορων οικονομικών σκανδάλων που ανά καιρούς βρίσκουν το φως της δημοσιότητας μαρτυρούν την έκταση του φαινομένου, καθώς εύκολα μπορούμε να υποθέσουμε και την ύπαρξη άλλων φαινομένων που δεν δημοσκοπούνται. Η παραποίηση λογιστικών καταστάσεων αποτελεί την πιο διαδεδομένη τακτική την οποία αξιοποιούν τα στελέχη των επιχειρήσεων προκειμένου να απεικονίσουν την οικονομική κατάσταση των οργανισμών τους κατά το επιδιωκόμενο σκοπό. Πολλές φορές μάλιστα, είναι τόσο έντονο που η παραποίηση των λογιστικών καταστάσεων σχεδόν προσομοιάζει με την λογιστική απάτη. Όπως παρουσιάστηκε και παραπάνω αυτό λαμβάνει χώρα με πρωταρχικό στόχο την ωραιοποίηση των οικονομικών δεδομένων ώστε η επιχείρηση να πετύχει διάφορα οφέλη στο χρηματοδοτικό τομέα ή αξιόλογο επενδυτικό πρόγραμμα. Συνεπώς προκύπτει το ερώτημα εάν η ευχέρεια που έχει στην διάθεση της σήμερα η επιστήμη της λογιστικής είναι τόσο ανεκτή ώστε να παραμερίζονται λογιστικές αρχές και κανόνες με τελικό σκοπό την διαστρέβλωση της αλήθειας. (Νεγκάκης, 2012).

2.4 Τρόποι παραποίησης οικονομικών καταστάσεων

Στη συνέχεια παρατίθενται ακολούθως διάφοροι μέθοδοι παραποίησης λογιστικών καταστάσεων που χρησιμοποιούνται ευρέως από τις επιχειρήσεις. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι πρακτικές που περιγράφονται υιοθετούνται από τις επιχειρήσεις σε παγκόσμια κλίμακα και συνιστούν διεθνείς πρακτικές.

Αρχικά, μια πρακτική με την οποία κάποιος μπορεί να μεταβάλλει το αποτέλεσμα της επιχείρησης αποτελεί η επιλογή διενέργειας αποσβέσεων. Οι αποσβέσεις συνιστούν ένα λογιστικό έξοδο που χρησιμοποιούν οι λογιστές προκειμένου να αποτυπώσουν την απομείωση της αξίας των παγίων. Ως έξοδο διέπεται από διάφορους κανόνες οι οποίοι καθορίζουν το ύψος τους, την συχνότητα, την διάρκεια και εάν τελικά επιτρέπεται ή όχι. Η επιλογή διενέργειας αποσβέσεων σαφώς επηρεάζει τις οικονομικές καταστάσεις μιας επιχείρησης. Έτσι για παράδειγμα η παράλειψη υπολογισμού αποσβέσεων επηρεάζει τα καθαρά αποτελέσματα χρήσεως αλλά και το ενεργητικό αφού δεν εμφανίζονται οι αποσβέσεις που θεωρούνται έξοδο. Συνεπώς, η επιχείρηση εμφανίζει περισσότερα κέρδη και αυτό διαμορφώνει αντίστοιχα και την εικόνα της.

Επιπρόσθετα η παράλειψη υπολογισμού αποσβέσεων επηρεάζει και των υπολογισμό βασικών χρηματοοικονομικών αριθμοδεικτών όπως:

1. Δείκτης Γενικής Ρευστότητας:

Κυκλοφορούν Ενεργητικό/ Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις

2. Δείκτης Άμεσης Ρευστότητας:

(Κυκλοφορούν Ενεργητικό-Αποθέματα)/ Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις

3. Δείκτης δανειακής επιβάρυνσης:

(Ξένα Κεφάλαια / Ίδια Κεφάλαια)

4. Δείκτης αποδοτικότητας:

Καθαρά κέρδη / Λειτουργικό ενεργητικό

Σημειώνεται ότι παραποίηση συνιστά ακόμη και ο υπολογισμός των αποσβέσεων με χαμηλό συντελεστή. Ακόμα και σε αυτή την περίπτωση, τα κέρδη της εταιρείας παρουσιάζονται αυξημένα. Βέβαια μια τέτοια επιλογή έχει και τις αρνητικές συνέπειες, αφού οι επιχειρήσεις που δεν διενεργούν αποσβέσεις τις χάνουν γιατί δεν διατηρούν το δικαίωμα να τις κάνουν στην επόμενη χρήση. (Σπαθής , 2002)

Μια άλλη πρακτική παραποίησης λογιστικών καταστάσεων αφορά τα άυλα και ασώματα πάγια. Ειδικότερα, σύμφωνα με τους σχετικούς κανονισμούς και τα λογιστικά πρότυπα τα άυλα περιουσιακά στοιχεία όπως είναι για παράδειγμα η φήμη και η πελατεία, η υπεραξία της επιχείρησης, οι άδειες ευρεσιτεχνίας αποσβένονται σ ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα που ορίζεται. Όμως έχει παρατηρηθεί ότι οι επιχειρήσεις αλλάζουν το χρόνο απόσβεσης ανάλογα με το τι επιδιώκουν να πετύχουν κάθε φορά. Έτσι για παράδειγμα εάν ένα άυλο στοιχείο αποσβεστεί σε μεγαλύτερο χρονικό διάστημα αυτό συνιστά όφελος για την επιχείρηση καθώς ωραιοποιείται το τελικό οικονομικό αποτέλεσμα. (Σπαθής, 2002)

Επίσης, μια άλλη εξειδικευμένη περίπτωση παραποίησης λογιστικών καταστάσεων αφορά με τις συμμετοχές σε επιχειρήσεις. Ειδικότερα, αυτή η περίπτωση έχει να κάνει με την συμμετοχή των επιχειρήσεων στα κεφάλαια άλλων επιχειρήσεων. Έχει παρατηρηθεί ότι οι επιχειρήσεις που επιδιώκουν να χειραγωγήσουν τα οικονομικά αποτελέσματα τους, εμφανίζουν τις μετοχές άλλων επιχειρήσεων που κατέχουν στην αξία κτήσης και όχι στη χρηματιστηριακή αξία ή στη πραγματική αξία.

Συνεπώς, τα αποτελέσματα χρήσης να μη περιλαμβάνονται τα κέρδη ή τις ζημίες από την υπερτίμηση ή υποτίμηση της αξίας των συμμετοχών. Βέβαια, αυτή η παραποίηση των στοιχείων δεν επηρεάζει μόνο τις οικονομικές καταστάσεις.

Ταυτόχρονα παραποιείται και ο υπολογισμός των βασικών χρηματοοικονομικών δεικτών, όπως είναι ο δείκτης ROI (Return On Investment).

Μια ακόμη μέθοδος παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων έχει να κάνει με τον τρόπο προσδιορισμού εμπορευμάτων και πωλήσεων. Συνήθως οι εταιρίες που θέλουν να ωραιοποιήσουν τις καταστάσεις τους προσπαθούν να απεικονίσουν τεχνηέντως υψηλότερο τελικό απόθεμα, προκειμένου να απεικονίσουν καλύτερη εικόνα στο τέλος της χρήσης.

Μια ακόμη μορφή αλλοίωσης των οικονομικών αποτελεσμάτων είναι όταν η επιχείρηση χρησιμοποιώντας επιθετικό μάρκετινγκ προσπαθεί να προωθήσει τα προϊόντα της, πουλώντας τα σε μεγαλύτερες ποσότητες σε πελάτες σε ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Έτσι ο προμηθευτής της εν λόγω εταιρίας παρέχει εκπτωτικά πακέτα σε αυτήν λόγω της υψηλής ζήτησης με αποτέλεσμα οι αγορές να γίνονται σε ευνοϊκό περιβάλλον. Έτσι η εταιρία έχει σταθερά έσοδα εξαιτίας της πολιτικής των πωλήσεων της. Επίσης ένας άλλος τρόπος παραποίησης των οικονομικών στοιχείων είναι οι γνωστές εικονικές πωλήσεις. Οι τελευταίες πραγματοποιούνται μεταξύ συγγενικών επιχειρήσεων και έχουν ως στόχο την αλλοίωση του ισολογισμού και την κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης.

Συγκεκριμένα, αποτελεί συχνό φαινόμενο να υπάρχουν πλαστά τιμολόγια προς ανύπαρκτες εταιρίες τα οποία καταγράφονται τη μια χρονιά και ακυρώνονται την επόμενη. Όμως παράλληλα πραγματοποιούνται και μεταξύ μητρικών και θυγατρικών εταιριών όπου οι μητρικές αγοράζουν εμπορεύματα με σκοπό την αύξηση του κόστους πωληθέντων το οποίο συνεπάγεται χαμηλότερη φορολογία. Εκτός όμως από τις παραπάνω μεθόδους μεταβολής του ισολογισμού οι επιχειρήσεις προβαίνουν και σε πρόσθετες ενέργειες οι οποίες είναι :

1. Παρουσίαση προκαταβολών των πελατών ως έσοδα από πραγματοποιηθέντων πωλήσεων
2. Παράλειψη παρουσίασης ζημιών από φθορές ανασφάλιστων εμπορευμάτων
3. Μη έκδοση τιμολογίων πώλησης σε περιόδους κοντά στο τέλος της χρήσης
4. Μη καταβολή ΦΠΑ από μικρομεσαίες επιχειρήσεις

Μια ακόμη μέθοδος αλλοίωσης των οικονομικών στοιχείων αποτελεί η κεφαλαιοποίηση εξόδων τα οποία όμως δεν πληρούν τις προϋποθέσεις κεφαλαιοποίησης. Αφορά έξοδα λειτουργικά όπως διαφήμισης ή συντήρησης τα οποία δεν παρουσιάζονται ως έξοδα στα αποτελέσματα χρήσης αλλά μεταφέρονται στον ισολογισμό ως δαπάνες που υπόκεινται σε πολυετή απόσβεση. Αυτή η τακτική ουσιαστικά συνάδει με την ευχέρεια και ευελιξία που προσφέρουν οι λογιστικές αρχές και οδηγούν σε εικονική κερδοφορία την επιχείρηση.(Grant Thornton, 2009)

Ακόμη, παραποίηση οικονομικών καταστάσεων προκαλεί η αναγνώριση εσόδων πριν από την πραγματοποίησή τους. Σύμφωνα με την αρχή πραγματοποίησης των εσόδων η δημιουργία των εσόδων διακρίνεται στα εξής βήματα:

1. Σύναψη έγγραφης σύναψης
2. Μεταβίβαση της κυριότητας του αγαθού και δημιουργίας απαίτησης
3. Είσπραξη αξίας αγαθού

Σημειώνεται ότι η ύπαρξη των εσόδων υφίσταται κατά το δεύτερο στάδιο με τη μεταβίβαση της κυριότητας. Τα έσοδα δηλαδή λογίζονται κατά τον χρόνο πραγματοποίησής τους και όχι είσπραξής τους και καταγράφονται σαν έσοδα χωρίς αυτά να είναι δεδουλευμένα. (Σπαθής & Δούμπος, 2002)

2.5 Χειραγώγηση Κερδών

Η ωραιοποίηση και αλλοίωση των οικονομικών καταστάσεων είναι ένα από τα κυριότερα αποτελέσματα της δημιουργικής λογιστικής. Ειδικότερα, η διοίκηση των επιχειρήσεων ή και άλλων οργανισμών συχνά επιδιώκουν να παρουσιάσουν την τελική οικονομική εικόνα της ετήσιας δραστηριότητας όσο τον δυνατό καλύτερη προκειμένου να εξυπηρετήσουν τα δικά τους συμφέροντα. Αυτή η περίπτωση ονομάζεται διαχείριση κερδών. Μια ερμηνεία της διαχείρισης κερδών αποτελεί η σκοπούμενη παρέμβαση στη διαδικασία δημοσιοποίησης των λογιστικών καταστάσεων μιας εταιρίας για την αποκόμιση κέρδους.

Επίσης η χειραγώγηση των κερδών θεωρείται ως η απεικόνιση των οικονομικών στοιχείων της εταιρίας, σύμφωνα την κρίση της διοίκησης, χωρίς να παραβιάζονται οι λογιστικές αρχές και πρότυπα με στόχο τη παραπληροφόρηση των ενδιαφερόμενων μερών. (Σπάθης &, Δούμπος, 2002)

Σύμφωνα με τους παραπάνω ορισμούς ξεκαθαρίζεται ότι η διαχείριση κερδών είναι ένας έξυπνος τρόπος μεταβολής της εικόνας της επιχείρησης προς όφελος της. Σε αυτό σημείο για ακόμη μια φορά, τονίζεται η σημασία της ευελιξίας που έχει στην διάθεση της η λογιστικής επιστήμη της μέσω των διεθνών προτύπων και των κανόνων βάση, παρέχοντας έτσι στις επιχειρήσεις την δυνατότητα να προσαρμόζουν τα οικονομικά μεγέθη τους σύμφωνα τις ανάγκες τους. (Γαγάνης & Ζαπουνίδης, 2008)

Όλα τα προαναφερθέντα έχουν ως απώτερο σκοπό την διαμόρφωση των εταιρικών κερδών. Αυτό ενισχύεται από το γεγονός ότι τα κέρδη συνδέονται άμεσα με τις επενδύσεις καθώς και με τις αμοιβές εσωτερικών και εξωτερικών συνεργατών. Δηλαδή, έχουν καθοριστικό ρόλο στη λήψη αποφάσεων αφού συνιστούν πηγή πληροφοριών υψηλής σημασίας. Πάντως η χειραγώγηση των κερδών θεωρείται ακίνδυνη καθώς το κόστος παραποίησης είναι μικρότερο από το κόστος αποκάλυψης της απάτης. (Snider & Pearce, 1995)

Κεφάλαιο 3. Ελεγκτική

Στο κεφάλαιο αυτό παρατίθεται το εννοιολογικό πλαίσιο της ελεγκτικής. Ειδικότερα περιγράφονται το αντικείμενο, οι κατηγορίες, η εξέλιξη αλλά και ο σκοπός της ελεγκτικής προκειμένου να έχουμε μια ολοκληρωμένο θεωρητικό πλαίσιο για την επιστήμη της ελεγκτικής.

3.1 Αντικείμενο επιστήμης

Η ελεγκτική αποτελεί τον κλάδο της οικονομικής επιστήμης η οποία έχει αντικείμενο τον προσδιορισμό κανόνων βάση των οποίων διεξάγονται οικονομικοί έλεγχοι. Αντικείμενο των οικονομικών ελέγχων είναι η εξακρίβωση της ορθότητας των οικονομικών πληροφοριών που παρέχουν οι επίσημες οικονομικές καταστάσεις των οργανισμών, των επιχειρήσεων και άλλων μονάδων. Δηλαδή η ελεγκτική εξακριβώνει και διαπιστώνει την αξιοπιστία και την εγκυρότητα του λογιστικού έργου. (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013)

Όπως είναι γνωστό σε οργανισμούς, ιδρύματα, οργανώσεις συλλόγους και εταιρείες η οικονομική διεύθυνση εκδίδει καταστάσεις, αναφορές, εκθέσεις ισολογισμούς με σκοπό την παροχή λογιστικών πληροφοριών σε διάφορους ενδιαφερόμενους τόσο εσωτερικούς όσο και εξωτερικούς όπως είναι διευθυντές, διοικούντες και διευθύνοντες, μέτοχοι, επενδυτές, προμηθευτές, δημόσιοι φορείς. Εκτός από τις παραπάνω κατηγορίες ενδιαφερόμενων, λογιστικές πληροφορίες επιθυμούν να αποκτήσουν και άλλοι παράγοντες όπως οι ανταγωνιστές για να διαπιστώσουν την πορεία του κύκλου των εργασιών των αντιπάλων τους, η κεντρική εξουσία και τοπική εξουσία, τα εργατικά συνδικάτα και διάφορες επαγγελματικές οργανώσεις για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων τους, το κοινό που ενημερώνεται για τις οικονομικές καταστάσεις καθώς και διάφοροι χρηματοοικονομικοί αναλυτές, ερευνητές και σύμβουλοι που μελετούν τις οικονομικές καταστάσεις για την έρευνά τους. Συνεπώς, ένας μεγάλος αριθμός ενδιαφερομένων λαμβάνει οικονομικές πληροφορίες. (Βασίλειος, 2012)

Το λογιστήριο είναι συνήθως το τμήμα της οικονομικής διεύθυνσης εκείνο που εκδίδει τις οικονομικές καταστάσεις και συνεπώς αποτελεί την πηγή των χρηματοοικονομικών πληροφοριών. Γενικότερα οι οικονομικές υπηρεσίες στα πλαίσια ενός καλά οργανωμένου λογιστικού συστήματος εκδίδει αναλυτικά και συγκεντρωτικά ημερολόγια, αναλυτικά καθολικά, γενικό καθολικό, ισοζύγια, λογιστικές καταστάσεις και βοηθητικά λογιστικά βιβλία. Έτσι λοιπόν οι οικονομικές υπηρεσίες αποτελούν το επίκεντρο του ενδιαφέροντος της ελεγκτικής. (Ντζανάτος, 2009)

Γενικότερα, η ελεγκτική επιστήμη καθορίζει το σύνολο των αρχών που αποσκοπούν στο συστηματικό προσδιορισμό του είδους, της έκτασης, του τρόπου διενέργειας του ελέγχου των ενεργειών και ιδιαίτερα των διαχειριστικών, των αρμόδιων οργάνων των οικονομικών μονάδων για την πρόληψη λαθών ή καταχρήσεων ή για την εξακρίβωση της ορθότητας, της νομιμότητας και της σκοπιμότητας αυτών. Ο ελεγκτής πρέπει να ακολουθεί κανόνες, αρχές και ενέργειες κατά την άσκηση των ελεγκτικών του καθηκόντων στις ελεγχόμενες εταιρείες-πελάτες που συντάσσουν ετήσιες χρηματοοικονομικές ή και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις είτε υποχρεωτικά είτε προαιρετικά. (Δήμου, 2000)

Η ελεγκτική συνιστά επιστήμη διότι μέσα από τις διεργασίες της παρέχει συνεχώς καινούργια γνώση αλλά και νέες τεχνικές για την διαπεραίωση ελέγχου. Μάλιστα, όπως αναφέρει η Αμερικανική Ένωση Λογιστικής η ελεγκτική συνιστά «μια συστηματική διαδικασία αντικειμενικής συγκέντρωσης και αξιολόγησης ελεγκτικών τεκμηρίων, που αφορούν σε πιστοποιήσεις οικονομικών ενεργειών και γεγονότων, με σκοπό την εξακρίβωση του βαθμού ανταπόκρισης μεταξύ αυτών των πιστοποιήσεων και των προκαθορισμένων κριτηρίων, για την γνωστοποίηση των αποτελεσμάτων σε ενδιαφερόμενους χρήστες».

Έτσι λοιπόν, αντικείμενο της ελεγκτικής επιστήμης είναι ο έλεγχος των επιχειρήσεων με σκοπό την αποκάλυψη ακούσιων ή εκούσιων λογιστικών λαθών και οικονομικών ατασθαλιών, προκειμένου να πιστοποιηθεί, κατόπιν συστηματικού ελέγχου και επαληθεύσεων, της αξιοπιστίας των οικονομικών δεδομένων, της πιστοληπτικής ικανότητας, καθώς και της ορθής εφαρμογής των κείμενων φορολογικών διατάξεων. (Καζαντζής, 2006)

Πιο συγκεκριμένα οι βασικοί σκοποί του ελέγχου είναι οι εξής:

- Εντοπισμός λογιστικών λαθών
- Αποκάλυψη σφαλμάτων ως προς τις διαδικασίες
- Αξιολόγηση ακρίβειας και πιστότητας των διαφόρων οικονομικών καταστάσεων στο σύνολό τους
- Επιβεβαίωση ορθότητας αριθμοδεικτών για την εξαγωγή των χρήσιμων συμπερασμάτων
- Επισήμανση ατελειών και λαθών στο όλο κύκλωμα της επιχειρηματικής και διαχειριστικής απεικόνισης

3.2 Κατηγορίες Ελέγχου

Όπως γίνεται κατανοητό το εύρος του αντικειμένου της ελεγκτικής είναι αρκετά μεγάλο και κατά συνέπεια μπορούμε να διακρίνουμε πολλές κατηγορίες εφαρμογής του ελέγχου. Ο έλεγχος ως διαδικασία είναι ιδιαίτερα επίπονος και περιλαμβάνει την αξιολόγηση ενός μεγάλου όγκου πληροφοριών (Αστρίτης, 2000)

Γενικότερα, διακρίνουμε τους εξής ελέγχους:

- Εσωτερικός και εξωτερικός έλεγχος
- Ειδικός και γενικός έλεγχος
- Προληπτικός και κατασταλτικός έλεγχος
- Τακτικός έλεγχος
- Έκτακτος έλεγχος

Ακόμη, θα πρέπει να διευκρινίσουμε ότι με βάση που ακολουθείται κατά τη διαδικασία των ελέγχων, διακρίνονται σε οριζόντιοι και οι κάθετοι έλεγχοι. Σημειώνεται ότι οι παραπάνω έλεγχοι μπορούν να πραγματοποιούνται είτε μαζί, είτε ξεχωριστά.

Έτσι για παράδειγμα, ένας εσωτερικός έλεγχος μπορεί να είναι μόνιμος- διαρκής αλλά και να είναι και γενικός- λειτουργικός, να επεκτείνεται δηλαδή σε ολόκληρο το πεδίο της συγκεκριμένης περιόδου. Η ανωτέρω ποικιλομορφία που συναντάμε στους ελέγχους καταδεικνύει το βαθμό εξέλιξης και ευελιξίας που έχει αναπτύξει σήμερα η ελεγκτική επιστήμη. (Τσακλάγκανος, 2001)

3.3 Σκοπός ελεγκτικής επιστήμης

Η ελεγκτική επιστήμη έχει ως απώτερο σκοπό τον εξ ορθολογισμό του λογιστικού έργου μέσα από την εδραίωση σε συστηματική βάση ελέγχων στις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων. Αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας είναι η ύπαρξη πιστοποίηση, ύστερα από διενέργεια συστηματικού ελέγχου και ανάλογων δοκιμαστικών επαληθεύσεων, της αξιοπιστίας των οικονομικών καταστάσεων όπως αυτές προκύπτουν με βάση τις λογιστικές αρχές. (Παπαδάτου, 2001)

Ένα σημαντικό κομμάτι της ελεγκτικής όμως δεν περιορίζεται μόνο στον ιδιωτικό τομέα των επιχειρήσεων, αλλά ασχολείται και με την καταπολέμηση του οικονομικού εγκλήματος και στο Δημόσιο τομέα. Αυτό αποτελεί μια αρκετά δύσκολη προσπάθεια, καθώς ο Δημόσιος τομέας χαρακτηρίζεται από ιδιαιτερότητες και πολυπλοκότητα. Σε αυτή τη περίπτωση λοιπόν σκοπός της ελεγκτικής επιστήμης εστιάζει στην ανίχνευση της φοροδιαφυγής, της απάτης, το χρηματισμό, αλλά και γενικότερα οποιαδήποτε περίπτωση παράνομης δραστηριότητας εξυπηρετεί σκοπιμότητες εις βάρος κάποιου άλλου. (Λουμιώτης, 2006)

Κεφάλαιο 4. Ο ρόλος του ελεγκτή

4.1 Βασικές Αρχές

Η συμβολή της ελεγκτικής για την καταπολέμηση του οικονομικού εγκλήματος είναι ιδιαίτερα σημαντική. Η συνεισφορά της δεν περιορίζεται μόνο στο οικονομικό περιβάλλον αλλά και γενικότερα στο σύγχρονη κοινωνία. Αυτό συνεπάγεται ότι ο ελεγκτής θα πρέπει να αντιμετωπίζει με ιδιαίτερη σοβαρότητα το έργο του, αφού η πλημμελής εκτέλεση του ελεγκτικού έργου συνεπάγεται την επιβάρυνση της κοινωνίας με όλες εκείνες τις συνέπειες που επιφέρει το οικονομικό.

Συνεπώς, η ελεγκτική επιστήμη είναι ιδιαίτερα σημαντική για την ομαλή λειτουργία των σύγχρονων οικονομικών μονάδων. Έτσι ο ρόλος του προσωπικού που εκτελεί το ελεγκτικό έργο είναι ιδιαίτερα σημαντικός. Ο ελεγκτής θα πρέπει να λειτουργεί με τις εξής παρακάτω βασικές αρχές:

1. Ο ελεγκτής πρέπει να είναι έντιμος και ειλικρινής σε όλες τις επαγγελματικές του σχέσεις
2. Ο ελεγκτής δεν πρέπει να επιτρέπει η προκατάληψη, σύγκρουση συμφερόντων, ή η αδικαιολόγητη επιρροή άλλων, να υπερισχύουν της επαγγελματικής κρίσης του.
3. Επαγγελματική ικανότητα
4. Ο ελεγκτής πρέπει να τηρεί το απόρρητο της πληροφόρησης που αποκτάται ως αποτέλεσμα επαγγελματικών σχέσεων και δεν πρέπει να αποκαλύπτει ουδέποτε οποιαδήποτε πληροφορία σε τρίτα μέρη χωρίς κατάλληλη και ειδική εξουσιοδότηση
5. Ο ελεγκτής πρέπει να συμμορφώνεται με τους σχετικούς νόμους και κανονισμούς και πρέπει να αποφεύγει κάθε πράξη που δυσφημεί το επάγγελμα

Εκτός από τα παραπάνω, ο ελεγκτής έχει υποχρέωση να διατηρεί την επαγγελματική του γνώση και δεξιότητα σε τέτοιο επίπεδο που να διασφαλίζει ότι η ελεγχόμενη οικονομική μονάδα λαμβάνει ικανοποιητικές επαγγελματικές υπηρεσίες βάσει των τρεχουσών εξελίξεων της πρακτικής, της νομοθεσίας και των τεχνικών. Ο ελεγκτής πρέπει να ενεργεί με επιμέλεια και σύμφωνα με τα τεχνικά και επαγγελματικά πρότυπα που ισχύουν, όταν παρέχει επαγγελματικές υπηρεσίες.

Το ελεγκτικό έργο μπορεί να ασκείται είτε από προσωπικό της εταιρείας, οπότε μιλάμε για εσωτερικούς ελεγκτές, είτε από τρίτους οπότε μιλάμε για εξωτερικούς ελεγκτές. Πολλές φορές μάλιστα και ανάλογα και με το μέγεθος του οικονομικής μονάδας το ελεγκτικό έργο εκτελείται από κοινού προκειμένου να εξασφαλιστούν τα μέγιστα επιδιωκόμενα αποτελέσματα. (Φλιτούρης, 2007)

4.2 Τμήμα εσωτερικού ελέγχου

Πολλές επιχειρήσεις και οργανισμοί διαθέτουν δικό τους τμήμα εσωτερικού ελέγχου, ο οποίος λειτουργεί ως μια ανεξάρτητο τμήμα με ξεκάθαρο συμβουλευτικό προσανατολισμό προκειμένου να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις υπόλοιπες λειτουργίες της εταιρείας. Το τμήμα εσωτερικού ελέγχου είναι ιδιαίτερα σημαντικό γιατί βοηθάει τον οργανισμό να επιτύχει τους σκοπούς του, αφού εφαρμόζει μια συστηματική, επαγγελματική προσέγγιση στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών. (Τσακλάγκανος, 2005)

Έχει αποδειχτεί ότι με την εφαρμογή εσωτερικού ελέγχου οι επιχειρήσεις αποκτούν αποτελεσματικότερη αντίληψη ως οργανισμοί για την αντιμετώπιση κινδύνων, ενώ παράλληλα πετυχαίνετε υψηλότερης ποιότητα εταιρική διακυβέρνηση. Στη χώρα μας ο εσωτερικός έλεγχος άρχισε να εμφανίζεται από τις τελευταίες δεκαετίες. Μάλιστα, το 1985 ιδρύεται με απόφαση του Πρωτοδικείου Αθηνών το «Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών» (Ε.Ι.Ε.Ε.) το οποίο λειτουργεί μέχρι και σήμερα και αποτελεί τον κυριότερο φορέα αρμόδιο για την λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου στις ελληνικές επιχειρήσεις. (Φλιτούρης, 2007)

Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που έχουν την έδρα τους στην Ελλάδα είναι υποχρεωμένα να διαθέτουν μηχανισμούς εσωτερικού ελέγχου, κατάλληλες διοικητικές και λογιστικές διαδικασίες με σκοπό να διαχειρίζονται αποτελεσματικά τον κίνδυνο. Οι μηχανισμοί είναι απαραίτητο να αντικατοπτρίζουν την πολυπλοκότητα των δραστηριοτήτων του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος καθώς και να καλύπτουν τις υποχρεώσεις των επενδυτικών υπηρεσιών. Στα καθήκοντα της επιτροπής ελέγχου περιλαμβάνεται η παρακολούθηση της πορείας του διαχειριστικού ελέγχου των ατομικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων καθώς και η αξιολόγηση της απόδοσης των εκτελεστικών μελών του διοικητικού συμβουλίου, με αρχή την υλοποίηση του επιχειρησιακού σχεδίου και την κατάθεση των σχετικών πορισμάτων στα αρμόδια Υπουργεία³.

Εσωτερικοί ελεγκτές ορίζονται υπάλληλοι της επιχείρησης ή του οργανισμού, οι οποίοι εκτελούν ελέγχους μέσα στην ίδια την επιχείρηση που εργάζονται. Διευκρινίζεται ότι οι αρμοδιότητες των εσωτερικών ελεγκτών διαφέρουν από επιχείρηση σε επιχείρηση ακόμα και αν αφορούν τον ίδιο κλάδο. Συνήθως το ελεγκτικό τους έργο περιορίζεται σε ελέγχους εσωτερικών οδηγιών και κανονισμών ή ακόμη περιλαμβάνει λειτουργικούς και διαχειριστικούς ελέγχους των διαφόρων τμημάτων της επιχείρησης για να ενημερώνουν τη διοίκηση για τυχόν λάθη.

Για την σωστή και αποτελεσματική εργασία ενός εσωτερικού ελεγκτή, είναι απαραίτητο ο ελεγκτής να μην επηρεάζεται από εσωτερικούς- εξωτερικούς παράγοντες. Τα στελέχη τα οποία συνιστούν το τμήμα του εσωτερικού ελέγχου μπορεί να είναι προϊστάμενοι διαφόρων τμημάτων της επιχείρησης ή ακόμη και απλοί υπάλληλοι κατώτερης βαθμίδας έχοντας όμως το κατάλληλο ακαδημαϊκό υπόβαθρο. Όμως σε κάθε περίπτωση οι προϊστάμενοι είναι απαραίτητο να έχουν μακροχρόνια πείρα, υψηλό επίπεδο εξειδικευμένων γνώσεων και κυρίως ακεραιότητα και ήθος για τη σωστή διεκπεραίωση και διευθέτηση των ελεγκτικών εργασιών. (Φλιτούρης, 2007)

³ Ν. 3965/11

Γενικότερα, τα οφέλη που αποκομίζουν οι εταιρείες αλλά και οι διάφοροι οργανισμοί από την λειτουργία ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου είναι τα εξής:

1. Διασφαλίζεται ότι οι επιμέρους ενδοεπιχειρησιακές διαδικασίες που εφαρμόζονται, ακολουθούνται σε ικανοποιητικό επίπεδο
2. Προκύπτουν βελτιώσεις στα συστήματα και στις διαδικασίες, αποτρέποντας έτσι προβλήματα
3. Περιορίζεται η γραφειοκρατική εργασία
4. Προστατεύονται τα συμφέροντα της εταιρείας ή το οργανισμού
5. Προλαμβάνονται έγκαιρα προβλήματα
6. Αποτρέπονται κακόβουλες ενέργειες
7. Εντοπίζονται παρεκκλίσεις από τους κανόνες
8. Ελέγχονται οικονομικά και διοικητικά προβλήματα της εταιρείας

4.3 Ο Ρόλος Του Εξωτερικού Ελεγκτή

Αντίστοιχα όταν ο έλεγχος πραγματοποιείται από εξωτερική ομάδα πρόκειται για εξωτερικό έλεγχο, ο οποίος διενεργείται στο λογιστικό σύστημα μιας μονάδας καθώς και σε άλλα οργανωτικά συστήματα, τα οποία επηρεάζουν εμμέσως την αποτελεσματικότητα του λογιστικού συστήματος. Συνήθως ο έλεγχος ασκείται από ομάδα που ανήκει σε κάποια ελεγκτική εταιρεία η οποία ειδικεύεται στην πραγματοποίηση ελέγχων σε εταιρείες με τη χρήση ελεγκτικών standards αλλά και άλλων μεθόδων που μπορεί να κρίνει ο εξωτερικός ελεγκτής ως αναγκαίες.

Η ανάγκη διενέργειας ελέγχου από πρόσωπα εκτός εταιρείας δεν είναι θέμα που αφορά μόνο την εταιρεία ή τον οργανισμό στον οποίο ασκείται ο έλεγχος. Σε κάθε περίπτωση η διαχείριση των εταιρικών κεφαλαίων δημιουργεί την ανάγκη ελέγχου. Η ελληνική νομοθεσία θεσμοθέτησε κανόνες για τον έλεγχο των διαδικασιών και της εφαρμογής αυτών από τα στελέχη της εταιρείας, με σκοπό να αποφευχθούν ενέργειες, οι οποίες θα έβλαπταν τα άτομα που εισέφεραν τα χρήματά τους στην εταιρεία καθώς και τρίτους που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα. (Φλιτούρης, 2007)

Με νομοθετική διάταξη ιδρύθηκε το Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών (ΣΟΕΛ) απελευθερώνοντας το επάγγελμα του ελεγκτή- λογιστή⁴. Σκοπός των νόμιμων ελεγκτών είναι η άσκηση του ελέγχου της οικονομικής διαχείρισης των ιδιωτικών ή δημόσιων επιχειρήσεων, ανεξαρτήτως νομικής μορφής. Σημαντική νομοθετική ρύθμιση θεωρείται η δυνατότητα που παρέχεται στους ελεγκτές να ιδρύουν ελεγκτικές εταιρείες- γραφεία, όταν ισχύουν τα παρακάτω⁵:

⁴ Ν.1969/91, άρθ.41, παρ. 1 και 75

⁵ Ν.3693/2008, άρθρο 2

1. Φυσικά πρόσωπα που διενεργούν ελέγχους έχουν την ιδιότητα του ελεγκτή
2. Η πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου της ελεγκτικής εταιρείας συνίσταται αποτελείται από φυσικά ή νομικά πρόσωπα που έχουν επαγγελματική άδεια
3. Η πλειοψηφία των μελών της διοίκησης της εταιρείας αποτελείται από φυσικά ή νομικά
4. Πρόσωπα που έχουν άδεια ασκήσεως επαγγέλματος
5. Φυσικά ή νομικά πρόσωπα διαθέτουν επαγγελματική εντιμότητα

Ο εξωτερικός ελεγκτής είναι υπεύθυνος για τον έλεγχο της ορθότητας των οικονομικών καταστάσεων μιας επιχείρησης, χωρίς όμως να ανήκει στο προσωπικό της επιχείρησης αυτής. Οι εξωτερικοί ελεγκτές είναι μέλη του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών (ΣΟΕΛ) και έχουν πολύ καλή γνώση λογιστικής και άριστη αντίληψη των κανόνων που διέπουν την οργάνωση και λειτουργία των οικονομικών μονάδων και να υπάγεται επίσης στο. Οι εξωτερικοί ελεγκτές ασκούν οφείλουν να ασκούν το ελεγκτικό έργο τους με αντικειμενικότητα και απερίσπαστα, μακριά από κάθε είδους επιρροή του ελεγχόμενου.⁶

Ο εξωτερικός ελεγκτής οφείλει να είναι αντικειμενικός, δίκαιος και να απέχει από κάθε είδους προσωπική γνωριμία ή σχέση με το ανθρώπινο δυναμικό της επιχείρησης που ελέγχει. Η ανεξαρτησία του εξωτερικού ελεγκτή είναι θεμελιώδους σημασίας για την εκτέλεση των εργασιών του και ταυτόχρονα προσδίδει προστιθέμενη αξία στη δουλειά του εξωτερικού ελεγκτή. Το έργο του εξωτερικού ελεγκτή είναι ιδιαίτερα σημαντικό καθώς συνιστά βασική προϋπόθεση προκειμένου έτσι ώστε οι αγορές να συνεχίζουν να λειτουργούν αποτελεσματικά και κατά συνέπεια να υφίστανται.

Η χρήση των ελεγκτικών υπηρεσιών από εξωτερικό ελεγκτή εκτελείται είτε στα πλαίσια της ισχύουσας νομοθεσίας της χώρας, είτε στα πλαίσια στρατηγικών επιλογών της διοίκησης ή οι μέτοχοι της επιχείρησης. (Τσακλάγκανος, 2001)

⁶ ΦΕΚ 364Β/07.05.1997, Κανονισμός επαγγελματικής δεοντολογίας των μελών του Σ.Ο.Ε.Λ., άρθρο 4, παρ. 1

4.4 Ευθύνη Ορκωτού Ελεγκτή Σε Πιθανές Παραποιήσεις Στοιχείων

Το Διεθνές Πρότυπο Ελέγχου (315) περιγράφει την ευθύνη του ελεγκτή να εντοπίσει και να εκτιμήσει τους κινδύνους από λάθη που έχουν οι οικονομικές καταστάσεις των οικονομικών μονάδων που ελέγχονται. Οι επιπτώσεις από τέτοιες παραλήψεις των ελεγκτών επιβαρύνουν τόσο μακροπρόθεσμα όσο και βραχυπρόθεσμα και το εσωτερικό αλλά και το εξωτερικό περιβάλλον της οικονομικής μονάδας. Οι παραλήψεις του εξωτερικού ελεγκτή είναι ιδιαίτερης σημασίας γιατί δεν επιτρέπουν την ανάδειξη των αδυναμιών της οικονομικής μονάδας.

Στο σύγχρονο επιχειρηματικό περιβάλλον η γνώμη του ελεγκτή, έχει ιδιαίτερη βαρύτητα καθώς συμβάλλει στην προστασία ενός αριθμού κοινωνικών ομάδων, όπως είναι οι μέτοχοι μιας επιχείρησης, οι εργαζόμενοι, οι τράπεζες, οι προμηθευτές, οι πιστωτές αλλά και η ίδια η πολιτεία. Ακόμη πολλά άτομα επηρεάζονται άμεσα από το έργο των ορκωτών ελεγκτών-λογιστών, γεγονός που καθιστά την ελεγκτική εργασία ανεξάρτητη και συνεπή.

Το έργο του εξωτερικού ελεγκτή είναι υψίστης σημασίας αφού συμβάλλει στην προάσπιση της θέσης των επιχειρήσεων αλλά και στην διασφάλιση της ορθολογικής κατανομής των διαθέσιμων πόρων. Συνεπώς γίνεται κατανοητό ότι οι ελεγκτές φέρουν τεράστια ευθύνη στις διάφορες οικονομικές ομάδες καθώς και στα συμφέροντα της καθεμιάς. Η ευθύνη των ορκωτών ελεγκτών λογιστών μπορεί να διακριθεί σε ηθική και νομική ευθύνη. Όσον αφορά την νομική ευθύνη όλο και τακτικότερα γίνεται λόγος για τα όρια ευθύνης των ελεγκτών και κατ' επέκταση των ελεγκτικών εταιρειών.

Στην Ελλάδα η επαγγελματική συμπεριφορά των ορκωτών λογιστών, προβλέπει βάσει νόμου μια σειρά από προληπτικές απαγορεύσεις, οδηγίες και κυρώσεις, όπως αυτές ορίζονται από την κείμενη νομοθεσία⁷. Η ζημιά που μπορεί να προκαλέσει σε μετόχους ή σε τρίτους στην επιχείρηση εξαιτίας παραλήψεων, αμέλειας ή μη ύπαρξης εχεμύθειας αποτελούν σοβαρές αιτίες καταλογισμού ευθυνών στους ελεγκτές. Όπως ορίζεται και από την ελληνική νομολογία οι εξωτερικοί ελεγκτές φέρουν αστική, πειθαρχική και ποινική ευθύνη έναντι των ελεγχόμενων εταιρειών⁸.

⁷ Άρθρο 15,20-22 Π.Δ. 226/92

⁸ Ν. 2190/1920, Ν.Δ. 3329/1955 και το Π.Δ. 226/1992

Βέβαια, θα πρέπει να πούμε ότι η προσωπική συμπεριφορά και η ηθική των όσων ασκούν το επάγγελμα δεν είναι εφικτό να προβλεφθεί και να ορισθεί πλήρως στους κώδικες, αλλά εξαρτάται από την ακεραιότητα του χαρακτήρα και το ήθος του επαγγελματία. Οι νεοεισερχόμενοι επιστήμονες στον τομέα της ελεγκτικής καθώς και οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων χρειάζεται να γνωρίζουν τις πειθαρχικές ευθύνες που τους βαρύνουν σε περίπτωση παραπτώματος.

Το ίδιο πρόβλημα συναντάται και σε παγκόσμιο επίπεδο αφού στο ευρύτερο οικονομικό γίνεσθαι οι υποθέσεις οικονομικής απάτης ολοένα και αυξάνονται τις τελευταίες δεκαετίες. Έτσι λοιπόν οι εταιρείες ορκωτών-λογιστών είναι υποχρεωμένες να αναζητήσουν τρόπους προστασίας από τις εξοντωτικές ποινές που ορίζει η σχετική νομοθεσία. Μάλιστα, μεγάλες διεθνείς ελεγκτικές εταιρείες, έχουν ξεκινήσει παράλληλα μια προσπάθεια περιορισμού του χρηματικού ποσού που είναι αναγκασμένες να καταβάλλουν, αν θεωρηθούν υπόλογες για συμμετοχή τους σε εταιρικό σκάνδαλο.

Ο ορκωτός ελεγκτής-λογιστής, έχει αναλάβει να εκτελέσει κάποια συγκεκριμένη ανάγκη του κοινωνικού συνόλου. Η ευθύνη που φέρει τον επιβαρύνει νομικά αλλά και ηθικά απέναντι στην κοινωνία. Έτσι, το ίδιο το σώμα των ορκωτών ελεγκτών-λογιστών επιβάλλει ευθύνη με τη μορφή ενός επαγγελματικού κώδικα συμπεριφοράς, προς τους πελάτες αλλά και ως προς τα μέλη που ανήκουν στο ίδιο το σώμα.

Η ανάπτυξη ενός επαγγελματικού κώδικα καθίσταται αναγκαία διότι οι νομικά θεσμοθετημένες ευθύνες δεν είναι σε θέση να ορίσουν και να διαμορφώσουν τις πρέπει συμπεριφορές σ' όλες τις εκφάνσεις του επαγγέλματος. Τα όσα επιβάλλει ο κώδικας συμπεριφοράς είναι η αναγνώριση της κοινωνικής ευθύνης του επαγγέλματος σ' όλους όσους εξασκούν το επάγγελμα.

Ο κώδικας συμπεριφοράς των ελεγκτών περιγράφει την συμπεριφορά των ορκωτών λογιστών, προστατεύεται το ίδιο το επάγγελμα, αφού επενδύει στην περεταίρω ανάπτυξή του, με την στελέχωση ατόμων, τα οποία διαθέτουν τα απαραίτητα χαρακτηριστικά προσόντα. Συνεπώς, γίνεται αντιληπτό ότι το συγκεκριμένο επάγγελμα έχει συγκεκριμένους κοινωνικούς στόχους, δηλώνοντας ότι μπορεί να εκπληρώσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις υποχρεώσεις του προς το κοινωνικό σύνολο. Εξάλλου, οι ίδιες οι διάφορες οικονομικές μονάδες, οι επιχειρήσεις, οι οργανισμοί, χρειάζεται να εμπιστευτεί τον ορκωτό λογιστή- ελεγκτή ως προς τις ικανότητές του σχετικά με την ολοκλήρωση του έργου που έχει αναλάβει.

Βλέπουμε λοιπόν, ότι η προσωπική ηθική του ορκωτού ελεγκτή συνιστά ένα είδος εγγύησης για την δημιουργία σχέσεων εμπιστοσύνης μεταξύ των επιμέρους οικονομικών μονάδων και οργανισμών και των διαφόρων οικονομικών ομάδων που χρησιμοποιούν τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, οι οποίες έχουν ελεγχθεί και φέρουν την υπογραφή των ορκωτών ελεγκτών. Αν και δεν υπάρχει μέχρι τώρα ένα γενικός κώδικας κοινωνικής επαγγελματικής συμπεριφοράς και ευθύνης που να μπορεί εφαρμόζεται σ' όλες τις περιπτώσεις άσκησης του επαγγέλματος, υπάρχουν όμως πρότυπα που έχουν ορισθεί χάρη στη μακροχρόνια άσκηση του θεσμού και στη συσσωρευμένη πείρα των όσων ασκούν το επάγγελμα. Έτσι μπορούν να αντιμετωπιστούν οι καινούργιες καταστάσεις και τα δεδομένα που προκύπτουν.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα χρήσης κώδικα επαγγελματικής συμπεριφοράς για τους ορκωτούς ελεγκτές αποτελεί ο κώδικας του Σώματος Ορκωτών Λογιστών Η.Π.Α⁹. Οι εσωτερικοί ελεγκτές στις Η.Π.Α έχουν τον δικό τους κώδικα επαγγελματικής ευθύνης και συμπεριφοράς υπό τη εποπτεία του Institute of Internal Auditors των Η.Π.Α.. Οι κώδικες αυτοί αναφέρονται σ' ένα συγκεκριμένο τρόπο συμπεριφοράς και αντιμετώπισης διαφόρων επαγγελματικών ζητημάτων. Ειδικότερα, ο ελεγκτής καλείται προς την κοινωνία και προς τους πελάτες του να είναι αντικειμενικός, εχέμυθος, δίκαιος και ικανός να μπορεί να εξυπηρετεί όσους τον εμπιστεύονται. Έτσι, ο κάθε ορκωτός λογιστής- ελεγκτής χρειάζεται να διαμορφώνει την προσωπικότητά του βάσει των προτύπων που ορίζουν οι κώδικες.

Οι ελεγκτές εκτός από ηθική ευθύνη φέρουν και αστική ευθύνη, αφού ο ελεγκτής ο οποίος αναλαμβάνει τον έλεγχο μια επιχείρησης, έχει την ίδια στιγμή και την ευθύνη να εκτελέσει την συμφωνηθείσα σύμβαση με τον τρόπο που προσδιορίζεται από την επαγγελματική του ιδιότητα. Μάλιστα, όπως προβλέπεται και από την σχετική νομοθεσία, η ευθύνη των ορκωτών είναι ατομική και όχι συλλογική, έστω και αν ο έλεγχος γίνεται από δύο ή περισσότερους ελεγκτές¹⁰. Όμως σημειώνεται, ότι ευθύνη καταλογίζεται στον ελεγκτή μόνο εφόσον διαπιστωθεί παράβαση καθήκοντος, αδίκημα αλλά και ζημία. Επίσης η ευθύνη του ελεγκτή είναι παράλληλα και δικαιοπρακτική αφού απορρέει από τη συμβατική του σχέση με την εταιρεία που ελέγχει, και κατά επέκταση έχει αναλάβει την υποχρέωση να διεξάγει με επαγγελματική ακεραιότητα τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων.

Μάλιστα θα πρέπει επίσης να προσθέσουμε ότι ο ελεγκτής φέρει ευθύνη για την ελεγκτική του εργασία και μετά την υποβολή του πιστοποιητικού ελέγχου στη διοίκηση της εταιρείας. Επομένως, αν αργότερα προκύψει ότι η οικονομική κατάσταση της εταιρείας δεν ήταν αυτή που απεικονιζόταν αρχικά στις οικονομικές καταστάσεις, είναι δυνατό να τροποποιηθεί το πιστοποιητικό του ελέγχου, με την δημοσίευση της τροποποίησης σε μεγάλης κυκλοφορίας εφημερίδες με σκοπό την ενημέρωση των οικονομικών μονάδων.

Όπως ορίζεται και από την σχετική νομοθεσία η ευθύνη που βαραίνει τον ορκωτό ελεγκτή για αποζημίωση, δεν μπορεί να είναι ανώτερη του πενταπλάσιου του συνόλου των εκάστοτε ετήσιων αποδοχών του Προέδρου του Αρείου Πάγου ή του συνόλου των αμοιβών του ευθυνόμενου ορκωτού ελεγκτή κατά την προηγούμενη διαχειριστική περίοδο¹¹. Μάλιστα, το ανώτατο όριο του ποσού προς αποζημίωση, θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι σχετικά χαμηλό συγκριτικά με τα υψηλά οικονομικά συμφέροντα που διακυβεύονται σε αυτές τις περιπτώσεις. Όπως ορίζει ο αστικός κώδικας, ο ελεγκτής ευθύνεται για την αποζημίωση τρίτων, μετόχων, πιστωτών ή επενδυτών των οποίων τα συμφέροντα έβλαψε με πράξεις του ή παραλήψεις του. Έτσι προς αντιμετώπιση τέτοιων περιπτώσεων τόσο οι ελεγκτικές εταιρείες όσο και οι ελεγκτές υποχρεούνται να έχουν ασφαλιστική κάλυψη για ευθύνη οποιουδήποτε ζημιωθέντος φυσικού προσώπου.

¹⁰ Ν. 2190/1920

¹¹ Ν. 2190/1920, Ν.Δ. 3329/1955 και το Π.Δ. 226/1992

Η πειθαρχική ευθύνη στοιχειοθετείται για όλα τα μέλη του σώματος ορκωτών λογιστών. Αν κάποιος ελεγκτής υποπέσει σε πειθαρχικό παράπτωμα παραπέμπεται με απόφαση του εποπτικού συμβουλίου στο τριμελές πειθαρχικό συμβούλιο του Σ.Ο.Ε.Λ. Σύμφωνα με την σχετική νομοθεσία, στοιχειοθετείται ποινική ευθύνη, όταν ο ελεγκτής παραβαίνει το καθήκον της μη παράνομης θεώρησης των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων, της εχεμύθειας και της μη δήλωσής του περί κολλήματός του για διορισμό του ως ελεγκτής¹². Σε κάθε περίπτωση, αποτελεί υποχρέωση του ορκωτού ελεγκτή να τηρεί εχεμύθεια για όσα στοιχεία γνωρίζει κατά τη διενέργεια του έργου του τόσο αυτός, όσο και το λοιπό προσωπικό που απασχολεί.

4.5 Προσδιορισμός Της ευθύνης των Ελεγκτών Διεθνώς

Η ευθύνη των ορκωτών ελεγκτών λογιστών είναι ένα σοβαρό ζήτημα το οποίο πάντοτε επιβαρύνει το έργο τους. Μάλιστα, αξίζει να αναφέρουμε, ότι σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες ελεγκτικές εταιρείες, ενοχοποιήθηκαν λόγω οικονομικών απωλειών που καταγράφηκαν σε ελεγχόμενες απ' αυτές εταιρείες, εξαιτίας των δυσανάλογων ποσών που έλαβαν σχετικά με την άσκηση του ελέγχου που πραγματοποίησαν. Σε τέτοιες περιπτώσεις είναι δυνατό οι ελεγκτές να έχουν ασφάλεια επαγγελματικής ευθύνης με αποτέλεσμα εύκολα μπορεί κανείς να στραφεί εναντίον αυτού που καλύπτεται από ασφάλεια.

Στα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης συναντάται διαφορετικό καθεστώς σχετικά με το όριο της χρηματικής κάλυψης που οφείλει να πληρώσει ο ελεγκτής για τις ζημιές που προκάλεσε. Μάλιστα, τον τελευταίο καιρό επιδιώκεται η εύρεση ενός καθεστώτος κάλυψης των ζημιών, το οποίο να είναι ικανοποιητικό αλλά και δίκαιο, αφού θα υποχρεώνει τους ελεγκτές και τα διευθυντικά στελέχη να έχουν επαγγελματική ασφάλιση.

Σε κάθε περίπτωση, μπορούμε να πούμε ότι ο περιορισμός της ευθύνης του ορκωτού ελεγκτή δεν είναι αναγκαίος. Αυτό ισχύει επειδή ο υποχρεωτικός έλεγχος επιβάλλεται από την πολιτεία για λόγους δημοσίου συμφέροντος. Έτσι λοιπόν θα ήταν λογικό να περιοριστεί η ευθύνη του ορκωτή ελεγκτή σε κάλυψη ζημιών ίσης χρηματικής αξίας με τη σοβαρότητα της αμέλειας-παράβασής του. Βέβαια εύκολα μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι είναι σχετικά δύσκολο να ληφθούν κοινά μέτρα εξαιτίας των σημαντικών διαφορών μεταξύ των νομικών παραδόσεων των κρατών. Όμως θα ήταν σκόπιμο να διαπιστωθούν τα αρνητικά αποτελέσματα της ύπαρξης διαφορετικών ρυθμίσεων σχετικά με την ευθύνη του ελεγκτή.

¹² Ν.2190/1920

Έτσι, οι συνέπειες που προκύπτουν κάθε φορά από τη διαφοροποίηση της νομοθεσίας θα μπορούν να δικαιολογούν τη λήψη μέτρων σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης ως προς την κοινή νομοθεσία.

Σε διεθνές επίπεδο η ευθύνη που βαραίνει τους ορκωτούς ελεγκτές σχετικά με την ποιότητα των ελεγκτικών τους διεργασιών είναι ιδιαίτερα σημαντική και μπορεί να διακριθεί σε αστική ευθύνη, ποινική και πειθαρχική ευθύνη. Στις αναπτυγμένες οικονομίες του κόσμου η πιο σημαντική είναι η αστική ευθύνη, δηλαδή η ευθύνη που δικαιολογεί αποζημίωση σε περίπτωση πλημμελούς ελέγχου από μέρους του ελεγκτή. Η σύνδεση του ελεγκτή με τον πελάτη του, δηλαδή με το νομικό πρόσωπο της ελεγχόμενης εταιρείας, αντικατοπτρίζει την ευθύνη του σχετικά με την έκφραση γνώμης ως προς την ορθότητα των οικονομικών καταστάσεων. Πρακτικά όμως, η έκθεση του ελεγκτή επί των χρηματοοικονομικών οικονομικών καταστάσεων μπορεί να χρησιμοποιηθεί νομίμως και από άλλα πρόσωπα όπως μετόχους, πιστωτές, ομολογιούχους, δανειστές, προμηθευτές, τράπεζες, εργαζομένους, πελάτες και τέλος από το ίδιο το κράτος. Επειδή, λοιπόν στο σημείο αυτό ανακύπτει εύλογα το ερώτημα ποια ευθύνη έχει ο ελεγκτής απέναντι στα πρόσωπα που προαναφέρθηκαν, η απάντηση προέρχεται από τους νομικούς κανόνες κάθε χώρας ξεχωριστά, διότι παρατηρούνται σημαντικές διαφοροποιήσεις από χώρα σε χώρα.

Η ποινική ευθύνη του ελεγκτή διαφέρει από χώρα σε χώρα και ορίζεται από την εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία του κράτους, βασιζόμενη στο ποινικό τους δίκαιο. Σε κάθε περίπτωση ο νόμος ορίζει βαριές ποινικές ευθύνες, σε περιπτώσεις μη φύλαξης-καταστροφής των φύλλων ελέγχου και των εταιρικών εγγράφων. Παράλληλα, τέτοιες περιπτώσεις απαιτούν και έρευνα από τις δικαστικές αρχές. Ο Νόμος περιλαμβάνει ένα σύνολο μέτρων που θέτουν τις βάσεις για τη νομοθετική προσέγγιση της αποτελεσματικής εταιρικής διακυβέρνησης. Τα μέτρα αυτά αφορούν τα πρότυπα λειτουργίας των εταιρικών επιτροπών ελέγχου, τις συνθήκες που διασφαλίζουν την ανεξαρτησία και την καλύτερη εποπτεία των ελεγκτών, την πιστοποίηση της αξιοπιστίας των οικονομικών καταστάσεων από ανώτατα διευθυντικά στελέχη των εταιριών, την απαγόρευση της χορήγησης εταιρικών δανείων σε διευθυντές και ανώτατα στελέχη, και τις προϋποθέσεις που θα εξασφαλίσουν τη βελτίωση της εταιρικής χρηματοοικονομικής λογιστικής καθώς και την αύξηση των γνωστοποιήσεων της εταιρείας, όσον αφορά την οικονομική της κατάσταση.

Αναφορικά με την πειθαρχική ευθύνη των ελεγκτών και την άσκηση πειθαρχικού ελέγχου αρμόδιες είναι οι επαγγελματικές ενώσεις των Ορκωτών Ελεγκτών. Το ύψος όμως, των εταιρικών σκανδάλων που συγκλόνισαν την παγκόσμια οικονομία τα τελευταία χρόνια οδήγησαν στην ουσιαστικότερη διαμόρφωση της εποπτείας του λογιστικού επαγγέλματος αναθέτοντας ταυτόχρονα την άσκησή της σε ανεξάρτητες αρχές.

Κεφάλαιο 5. Ελεγκτικοί φορείς

5.1 Ελεγκτικές Εταιρείες στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται διάφορες ελεγκτικές εταιρείες που ασκούν το έργο τους τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα. Οι περισσότερες από αυτές είναι θυγατρικές διεθνών οίκων. Όμως παράλληλα κατά την τελευταία δεκαετία λειτουργούν και μικρότερες εγχώριες εταιρείες.

Τα στελέχη των ελεγκτικών εταιρειών εργάζονται καθημερινά με επιχειρήσεις εισηγμένες, μη εισηγμένες και εταιρείες δημοσίου τομέα, οι οποίες επιλέγουν τις ελεγκτικές εταιρείες με τις οποίες επιθυμούν να συνεργαστούν. Η προσέγγιση του ελέγχου της εταιρείας περιλαμβάνει την κατανόηση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, όπου δραστηριοποιούνται οι επιχειρήσεις και οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν. Κυριότερος στόχος αποτελεί η παροχή υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας, μέσω της απελευθέρωσης των δυνατοτήτων για ανάπτυξη. Οι υπηρεσίες οι οποίες προσφέρονται είναι οι εξής (Δήμου, 2000),:

1. Υπηρεσίες Τακτικού Ελέγχου
2. Υπηρεσίες Φορολογικού Ελέγχου
3. IFRS Reporting
4. Forensic & Investigation Services

Οι ελληνικές ελεγκτικές εταιρείες παρέχουν διάφορες υπηρεσίες όπως εργασίες εκτέλεσης προσυμφωνημένων διαδικασιών, επισκόπηση ενδιάμεσων οικονομικών καταστάσεων και λοιπούς ελέγχους και πιστοποιήσεις και υπηρεσίες υποχρεωτικού φορολογικού ελέγχου. Ο φορολογικός έλεγχος, όπως αυτός προβλέπεται από το άρθρο 65Α του ν. 4174/2013, αφορά τις ανώνυμες εταιρείες, τις εταιρείες περιορισμένης ευθύνης και τα υποκαταστήματα αλλοδαπών επιχειρήσεων, των οποίων οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις ελέγχονται υποχρεωτικά, βάσει γενικών ή ειδικών διατάξεων της ισχύουσας νομοθεσίας, από Νόμιμους ελεγκτές και ελεγκτικά γραφεία που είναι εγγεγραμμένα στο δημόσιο Μητρώο του ν. 3693/2008(Φ.Ε.Κ. 174 Α'). Στα πλαίσια της εργασίας της συνήθως η ελεγκτική εταιρεία συμμορφώνεται με κανόνες δεοντολογίας, ενώ σχεδιάζεται και διενεργείται η εργασία με σκοπό την απόκτηση διασφάλισης για τα υπό εξέταση φορολογικά αντικείμενα από κάθε άποψη. (Νεγκάκης & Παναγιώτης, 2013)

5.2 Το Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (ΕΙΕΕ)

Το Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών ιδρύθηκε το 1985 στην Αθήνα και σήμερα είναι ο μοναδικός διαπιστευμένος επαγγελματικός φορέας στην Ελλάδα, του Διεθνούς Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών των Η.Π.Α.(ΙΑΑ) καθώς και συνδεδεμένο μέλος αυτού. Στα πλαίσια της συνεργασίας τους ανταλλάσσονται εμπειρία και τεχνογνωσία για εξειδικευμένα θέματα εσωτερικού ελέγχου. Αναπτύσσονται προβληματισμοί και χαράσσονται στρατηγικές σχετικά με την εξέλιξη του επαγγέλματος του Εσωτερικού Ελεγκτή και την εφαρμογή βέλτιστων πρακτικών του επαγγέλματος ανά τον κόσμο. Σήμερα το ινστιτούτο περιλαμβάνει σχεδόν 700 ενεργά μέλη σε όλη την Ελλάδα, ενώ πολλά από αυτά έχουν πιστοποιηθεί επίσημα ως Εσωτερικοί Ελεγκτές και απασχολούνται σε επιχειρήσεις και οργανισμούς του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα. (Σκόρδου, 1987).

5.3 FAFT

Τέλος, θα πρέπει να αναφερθούμε και στον διεθνή οργανισμό FATF (Financial Action Task Force), ο οποίος αποτελεί τον κυριότερο διεθνή φορέα για την θέσπιση κανόνων διεθνούς δικαίου κατά του ξεπλύματος του βρώμικου χρήματος. Αποτελεί ένα φορέα με παγκόσμια δράση, είναι όργανο του ΟΟΣΑ, και συστάθηκε το 1989 από τους αρχηγούς των κρατών μελών της ομάδας G7.

Ο σκοπός του οργανισμού FATF είναι η ανάπτυξη διεθνών προτύπων, για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Στα πλαίσια υλοποίησης αυτού του στόχου ο οργανισμός επιδιώκει η εξασφάλιση της δράσης του σε διεθνές επίπεδο και παράλληλα την υιοθέτηση των προτύπων από το νομικό πλαίσιο των κρατών μελών των μέτρων.

Ο οργανισμός ήδη από το 1989 έδειξε ιδιαίτερη επιμέλεια και κατόρθωσε να παρουσιάσει αξιόλογο έργο για την ανάπτυξη κανόνων και διαδικασιών για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Μάλιστα, στην συνέχεια το 1990 προκειμένου να δοθεί καθοδήγηση σχετικά με την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, ο οργανισμός έκδωσε μια σειρά από σαράντα συστάσεων που παρείχαν ένα πλήρες σύνολο αντιμέτρων για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας.

Οι συστάσεις αυτές περιγράφουν το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης καθώς και την επιβολή του νόμου, το χρηματοπιστωτικό σύστημα και τις ρυθμίσεις του και τη διεθνή συνεργασία. Μάλιστα, οι συστάσεις αυτές αναγνωρίζονται ως τα παγκόσμια πρότυπα κατά συνέπεια πολλές χώρες έχουν δεσμευτεί να τις ακολουθήσουν για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Σημειώνεται ότι οι συστάσεις που έχει εκδώσει ο οργανισμός αναθεωρήθηκαν αργότερα το 1996 και επαναθεωρήθηκαν το 2003 προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις νέες τάσεις νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Επιπρόσθετα ήδη από το 2001 ο οργανισμός αποφάσισε πλέον και τη λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση της χρηματοδότησης των διαφόρων τρομοκρατικών οργανώσεων. Έτσι στα πλαίσια της σχετικής συνεδρίασης που ακολούθησε αποφασίστηκε να καταρτιστούν νέα διεθνή πρότυπα και να σχεδιαστούν οκτώ ειδικές συστάσεις έτσι ώστε να αρνούνται την πρόσβαση των τρομοκρατών και των υποστηρικτών τους στο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα. (Νεγκάκης & Παναγιώτης, 2013)

Ο οργανισμός εφαρμόζει διάφορες διαδικασίες αυτοαξιολόγησης και αμοιβαίας αξιολόγησης προκειμένου να ελέγξει την συμμόρφωση προς τις συστάσεις και κανόνες που εκδίδει. Αυτές οι διαδικασίες έχουν κεντρικό ρόλο στην παρακολούθηση της προόδου που σημειώνουν οι κυβερνήσεις των κρατών μελών στην εφαρμογή των κανόνων αλλά και συστάσεων που εκδίδει ο οργανισμός. Η άσκηση αυτοαξιολόγησης από τον οργανισμό λαμβάνει χώρα κάθε χρόνο με τις χώρες μέλη συνήθως να απαντούν σε ένα τυποποιημένο ερωτηματολόγιο. Έτσι ο οργανισμός με βάση τις απαντήσεις που λαμβάνει μπορεί να αξιολογήσει και να διαπιστώσει το βαθμό στον οποίο τα μέλη της πιστεύουν ότι έχουν εφαρμόσει τις συστάσεις της.

Ακόμη ο οργανισμός προκείμενου να επαληθεύσει την εφαρμογή των κανόνων που εκδίδει, ορισμένες φορές ενεργοποιεί και ομάδες εμπειρογνομόνων. Αυτές οι ομάδες συνιστούν ομάδες επιλεγμένων εμπειρογνομόνων από τους τομείς νομικών, οικονομικών και επιβολής του νόμου άλλων χωρών μελών. Σκοπός της επίσκεψης είναι να εκτιμηθεί σε ποιο βαθμό το μέλος εφαρμόζει τις συστάσεις για να αντιμετωπίσει τα συστήματα χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και παράλληλα να εντοπίσει τομείς ενδιαφέροντος που εναρμονίζονται με τις συστάσεις και τους κανόνες του οργανισμού. Σημειώνεται ότι οι περιπτώσεις μη συμμόρφωσης αντιμετωπίζονται αρχικά με την άσκηση πίεσης από ομότιμους. Σε περίπτωση που αυτό δεν είναι αποτελεσματικό, τότε ο οργανισμός μπορεί να απαιτήσει πιο αυστηρή επίβλεψη από τα μέλη της για όλες τις επιχειρηματικές σχέσεις και συναλλαγές με πιθανές τρομοκρατικές οργανώσεις. (Andersen, 2009).

Κεφάλαιο 6. Ελεγκτές Δημοσίου

Ένας άλλος χώρος στον οποίο η ελεγκτική ασκεί τις δραστηριότητες της, αποτελεί το ευρύτερο δημόσιο. Όπως καταγραφεί, οι ελληνικοί δημόσιοι φορείς παρουσιάζουν ένα πολύ υψηλό ποσοστό διαφθοράς και κατασπατάλησης του δημόσιου χρήματος. Το φαινόμενο αυτό καταδεικνύει την ανάγκη λειτουργία ελεγκτικών φορέων οι οποίοι θα είναι σε θέση να ανιχνεύσουν τις οικονομικές ατασθαλίες των διάφορων επιμέρους οικονομικών οργανισμών. Η ανάγκη αυτή αν και είχε διαφανεί από πριν, τα τελευταία χρόνια όμως καθίσταται επιτακτική όσο ποτέ άλλοτε. Έτσι λοιπόν συναντάμε διάφορους φορείς όπως οι φορολογικοί ελεγκτές, το Ελεγκτικό Συνέδριο, το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, το Συμβούλιο Επιθεώρησης Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης και η Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων. Όλοι αυτοί οι ελεγκτές ασχολούνται με την εξέταση της ορθότητας των χρηματοοικονομικών καταστάσεων στο δημόσιο τομέα.

6.1 Ελεγκτικό Συνέδριο

Ο πιο σημαντικός φορέας του δημοσίου για την άσκηση του ελεγκτικού έργου είναι το ελεγκτικό συνέδριο. Ως δημόσιο όργανο ελέγχου μελετά, αναλύει και ελέγχει άλλους δημόσιους φορείς και οργανισμούς. Το έργο του είναι ιδιαίτερα σοβαρό και ως οργανισμός ασχολείται με τις σοβαρότερες υποθέσεις του ελληνικού δημοσίου βίου.

Επιπλέον, λόγω του αντικειμένου του προτείνει διάφορα διοικητικά μέτρα, προκειμένου να βελτιωθεί η δημοσιονομική οργάνωση και διαχείριση. Πιο συγκεκριμένα, το ελεγκτικό συνέδριο φέρει τις εξής ευθύνες:

1. Οικονομικό έλεγχο δημόσιων φορέων, των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ΔΕΚΟ ή άλλων νομικών προσώπων ή καθώς και τη σύνταξη της ετήσιας έκθεσης προς τη Βουλή των Ελλήνων για τον απολογισμό του κράτους
2. Έλεγχο κάθε σύμβασης μεγάλης οικονομικής αξίας στο ευρύτερο Δημόσιο
3. Έλεγχο των λογαριασμών των δημοσίων υπολόγων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης
4. Γνωμοδότηση για νομοσχέδια που έχουν αντικείμενο συντάξεις
5. Εκδίκαση διάφορων υποθέσεων που αφορούν ευθύνη πολιτικών ή δημοσίων υπαλλήλων, υπαλλήλων των ΟΤΑ
6. Έλεγχο πολυθεσίας

Βλέπουμε δηλαδή, ότι το ελεγκτικό συνέδριο ασχολείται με τις πιο συνηθισμένες περιπτώσεις οικονομικής απάτης που συναντάμε στον δημόσιο τομέα. Ως εκ τούτου η συμβολή του είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς μέχρι τώρα έχει αναδείξει σοβαρές περιπτώσεις κατασπατάλησης δημοσίου χρήματος.

Τέλος, θα πρέπει αναφέρουμε ότι το Ελεγκτικό Συνέδριο επιπρόσθετα έχει και τον δικαστικό έλεγχο της δημόσιας διαχείρισης και της διαχείρισης των ΟΤΑ και ΝΠΔ στα πλαίσια του λογιστικού και διαχειριστικού ελέγχου. Σημειώνεται ότι αυτό προσδιορίζεται από τον δικαστικό έλεγχο κατά τον οποίο παρουσιάζονται σε ετήσια έκθεση όπου το Ελεγκτικό συνέδριο ενσωματώνει παραλείψεις, αδυναμίες ή πιθανές παραβάσεις της ισχύουσας νομοθεσίας. Το ελεγκτικό συνέδριο διαφυλάσσει την μη επανάληψη των λαθών, αλλά και γενικότερα την περιφρούρηση του δημοσίου χρήματος. (Τσακλάγκανος, 2005)

6.2 Γενικό Λογιστήριο του Κράτους

Ένας άλλος σημαντικός δημόσιος οργανισμός για την άσκηση δημόσιου ελέγχου είναι το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους. Κύριο έργο του αποτελεί η διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργία της δημόσιας διοίκησης.

Το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, ως οργανισμός υφίσταται ήδη από το 1842 και βασικό έργο των εργασιών του είναι ο προληπτικός έλεγχος για τη νομιμότητα και πληρότητα των ενταλμάτων πληρωμής δαπανών από διάφορες δημόσιες υπηρεσίες. Ως δημόσιος οργανισμός υπάγεται στο Υπουργείο Οικονομικών το οποίο είναι αρμόδιο για τη σωστή εκτέλεση των εργασιών των στελεχών του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους.

Πιο συγκεκριμένα το ελεγκτικό συνέδριο περιλαμβάνει τις εξής αρμοδιότητες:

1. Κατάρτιση Προϋπολογισμού και Ισολογισμού του Κράτους
2. Δημοσιονομικό Έλεγχο στα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα από την Ε.Ε.
3. Έλεγχο στην οικονομική δημόσιων φορέων
4. Συντονισμό χρηματικών εκροών για την αποπληρωμή των δαπανών
5. Διαχείριση των διαθεσίμων του Δημοσίου
6. Έγκριση των συντάξεων του Δημοσίου
7. Εφαρμογή μισθολογικών διατάξεων για τους υπαλλήλους του Δημοσίου

Τέλος θα πρέπει να αναφερθεί ότι στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους περιλαμβάνεται και η Διεύθυνση Σχεδιασμού και Αξιολόγησης Ελέγχων (ΕΔΕΛ) ως μια ανεξάρτητη ελεγκτική αρχή. Σημειώνεται ότι η ΕΔΕΛ αποτελεί την αρμόδια αρχή για τη σωστή λειτουργία του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου, καθώς και για τη τήρηση των αρχών της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης. (Τσακλάγκανος, 2005)

6.3 Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης

Ένας άλλος θεσμός ο οποίος ασκεί ελεγκτικό έργο είναι ο Γενικό Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης. Ειδικότερα, ο θεσμός του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης (ΓΕΔΔ) καθιερώθηκε ως ελεγκτικού οργάνου εντός του πλαισίου συμμόρφωσης με τις διεθνείς δεσμεύσεις της Ελλάδας για τη θέσπιση επιτελικού συντονιστικού οργάνου της δράσης των Σωμάτων των Υπηρεσιών Επιθεώρησης και Ελέγχου της δημόσιας διοίκησης. Πιο συγκεκριμένα σκοπός του θεσμού αυτού είναι να εξασφαλίσει την σωστή λειτουργία της δημόσιας διοίκησης, να παρακολουθεί και να αξιολογεί το έργο των ελεγκτικών σωμάτων και τέλος να εντοπίζει τα φαινόμενα της διαφθοράς και κακοδιοίκησης από διάφορους οργανισμούς του δημοσίου αλλά και την εναρμόνιση της δημόσιας διοίκησης με τους νόμους

Συνοψίζοντας οι αρμοδιότητες του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης περιλαμβάνουν:

1. Εντολή διενέργειας επιθεωρήσεων
2. Παρακολούθηση της δράσης των ελεγκτικών σωμάτων
3. Αξιολόγηση του έργου των σωμάτων επιθεώρησης
4. Διεξαγωγή ελέγχων, επανελέγχων, επιθεωρήσεων και ερευνών στο δημόσιο τομέα

6.4 Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων

Μια ακόμη ελεγκτική υπηρεσία του δημοσίου συνιστά η Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων (ΥΠΕΕ), η οποία αποτελεί ένα ελεγκτικό όργανο υπαγόμενο στο Υπουργείο Οικονομικών. Αποτελεί ένα ακόμη όπλο στην διάθεση του υπουργείου για την διεξαγωγή ελέγχων. Κύριο αντικείμενο της υπηρεσίας αυτής αποτελεί η αποκάλυψη και καταπολέμηση εστίων οικονομικού εγκλήματος, φοροδιαφυγής, λαθρεμπορίας, τον έλεγχο κινήσεως κεφαλαίων, την ορθή εφαρμογή διατάξεων που σχετίζονται με τις εθνικές και κοινοτικές επιδοτήσεις και επιχορηγήσεις καθώς και αυτές που αναφέρονται στην προστασία της δημόσιας περιουσίας.

Όπως αναφέρεται και στο προεδρικό διάταγμα του 1 π.δ.85/05 σκοπός της υπηρεσίας ειδικών ελέγχων είναι η πρόληψη παραβάσεων και παράνομων πράξεων, η δίωξη των υπευθύνων και τέλος η προστασία των οικονομικών συμφερόντων του Δημοσίου. Συνιστά μια εξειδικευμένη υπηρεσία καθώς στελεχώνεται από επιστημονικά καταρτισμένο προσωπικό, το οποίο αναλαμβάνει να διεξάγει ελέγχους σε ειδικές οικονομικές συναλλαγές τόσο του δημοσίου όσο και του ιδιωτικού τομέα. Πρόκειται ουσιαστικά για την απάντηση του ελληνικού δημοσίου απέναντι στο σύγχρονο και πολυδαίδαλο οικονομικό περιβάλλον. (Τσακλάγκανος, 2005)

Πιο συγκεκριμένα οι αρμοδιότητες της Υπηρεσίας Ειδικών Ελέγχων περιλαμβάνουν:

1. Εντοπισμό και καταστολή οικονομικών παραβάσεων, παράνομων πράξεων σε βάρος των συμφερόντων του Ελληνικού Δημοσίου
2. Προληπτικό έλεγχο εφαρμογής της φορολογικής νομοθεσίας
3. Έλεγχο στις εισαγωγές και εξαγωγές, στον εφοδιασμό και διάθεση προϊόντων που υπόκεινται σε Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης
4. Έλεγχο εφαρμογής της τελωνειακής νομοθεσίας
5. Ερευνά τις παράνομες συναλλαγές, με τη χρήση του διαδικτύου, των ηλεκτρονικών μέσων και γενικότερα της νέας τεχνολογίας
6. Ελέγχει τα μεταφορικά μέσα, τα καταστήματα, τις αποθήκες αγαθών
7. Μεριμνά για την πρόληψη, δίωξη και καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών ουσιών, όπλων, εκρηκτικών, τοξικών, αρχαιοτήτων και πολιτιστικών αγαθών
8. Κατάσχεση λογιστικών βιβλίων εφόσον κριθεί απαραίτητο
9. Δέσμευση τραπεζικών λογαριασμών και διάφορα περιουσιακά στοιχεία
10. Επανελέγχει τις υποθέσεις για τη νομιμότητα και τη διασφάλιση των αποτελεσμάτων των ελέγχων

6.5 Η Υπηρεσία Οικονομικής Αστυνομίας

Τέλος, μια νέα υπηρεσία ελέγχου αποτελεί η οικονομία αστυνομία μαζί με την η Δίωξη Ηλεκτρονικού Εγκλήματος. Η Οικονομική Αστυνομία σε συνεργασία με την Δίωξη Ηλεκτρονικού Εγκλήματος έχουν αναλάβει το τεράστιο έργο να διερευνούν και εξιχνιάζουν μια σειρά από διάφορες οικονομικές απάτες που αφορούν την αγορά εργασίας στον ιδιωτικό τομέα. Πρόκειται για μια νέα υπηρεσία που ουσιαστικά αντικαθιστά τον έλεγχο που ασκούσαν οι μέχρι τώρα οι ελεγκτικοί μηχανισμοί του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ και του ΣΕΠΕ. Αυτό σημαίνει ότι στα πλαίσια του αντικειμένου των δραστηριοτήτων της υπηρεσίας κάθε στοιχείο, έγγραφο, βιβλία, πιστοποιητικά και πάσης φύσεως άδειες που επιδεικνύονται όργανα του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ και ΣΕΠΕ, ελέγχονται από τους αξιωματικούς της Υπηρεσίας Οικονομικής Αστυνομίας και Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος (ΥΠΟΑΔΗΕ).

Ειδικότερα, η Υποδιεύθυνση Οικονομικής Αστυνομίας (ΥΠΟΑ), σύμφωνα με το άρθρο 24 του Ν. 4249/2014, έχει ως κύριο αντικείμενο την πρόληψη, έρευνα και καταστολή οικονομικών εγκλημάτων. Διευκρινίζεται, ότι η υπηρεσία ασχολείται κυρίως με επιχειρήσεις και οργανισμούς ιδιωτικού τομέα και ως ελεγκτικός μηχανισμός συμβάλει ιδιαίτερα στην αντιμετώπιση του οικονομικού εγκλήματος αφού προλαμβάνει όλα αυτά που τελούνται σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων του Δημοσίου και της εθνικής οικονομίας γενικότερα.

Επίσης, η υπηρεσία χάρη στα σύγχρονα μέσα με τα οποία είναι εξοπλισμένη παρεμβαίνει με την έρευνα, πρόληψη και την καταστολή σε περιπτώσεις όπου εμφανίζουν τα χαρακτηριστικά του οργανωμένου εγκλήματος, αδήλωτης και της ανασφάλιστης εργασίας, ακόμη και στις περιπτώσεις που δεν συνιστούν αξιόποινες πράξεις. Επιπρόσθετα στα πλαίσια του έργου της, η υπηρεσία συνεργάζεται τόσο σε πληροφοριακό όσο και σε επιχειρησιακό επίπεδο, με άλλες συναρμόδιες Υπηρεσίες, Αρχές και Φορείς μέσα στα πλαίσια των ισχυόντων διατάξεων.

Η νέα υπηρεσία έχει επιδείξει αξιόλογο έργο μέχρι τώρα και μάλιστα πολλές από τις επιτυχίες του έχουν βρει ήδη το φως της δημοσιότητας και ως φορέας ελέγχου θεωρείται ιδιαίτερα επιτυχημένος. Η οικονομία αστυνομία μαζί με την η Δίωξη Ηλεκτρονικού Εγκλήματος χαρακτηρίζονται από διοικητική καινοτομία καθώς οι διατάξεις για την λειτουργία τους ρυθμίζονται από την κοινή απόφαση των υπουργών Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης, Πρόνοιας, Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη καθορίζεται και κάθε άλλη λεπτομέρεια για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου αυτού.

Επιπρόσθετα, καθορίζονται ο τρόπος ενημέρωσης, καθώς και η διαδικασία ανταλλαγής πληροφοριακών στοιχείων, όπως και κάθε άλλο πρόσθετο αναγκαίο θέμα για την εφαρμογή της εργασιακής και ασφαλιστικής νομοθεσίας μεταξύ της Υπηρεσίας Οικονομικής Αστυνομίας και Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος και των υπουργείων Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας. (Τσακλάγκανος, 2005).

Τέλος η οικονομική αστυνομία, στο πλαίσιο εκπλήρωσης της αποστολής της όχι μόνο παρακολουθεί, αλλά και ταυτόχρονα μελετά και αναλύει, τα διάφορα σημαντικά, οικονομικά γεγονότα. Έτσι η υπηρεσία αναπτύσσει την ικανότητα όχι μόνο να αναπτύσσει μια πολύ καλή γνώση του οικονομικού εγκλήματος αλλά και να προβλέπει μέλλον την μελλοντική του τάση.

Κεφάλαιο 7. Μελέτη περίπτωσης Energa – Hellas Power

7.1 Εισαγωγή

Όπως σε τόσες χώρες παγκοσμίως έτσι και στην Ελλάδα το φαινόμενο του οικονομικού εγκλήματος ταλανίζει την κοινωνική και πολιτική ζωή αρκετές δεκαετίες μέχρι τώρα και έχει επηρεάσει μέχρι τώρα διάφορους τομείς. Για τον ιδιωτικό τομέα το οικονομικό έγκλημα προσδιορίζεται ως το σύνολο της αθέμιτης δραστηριότητας των διαφόρων οικονομικών μονάδων και οργανισμών που επιφέρει επιβλαβείς συνέπειες για την οικονομία αλλά και την κοινωνία γενικότερα. Αυτό πραγματοποιείται με διάφορες μορφές όπως, παραποίηση οικονομικών καταστάσεων, δωροδοκίες, απόκρυψη στοιχείων, υπεξαίρεσεις κτλ.

Δυστυχώς στη χώρα μας έχουν καταγραφεί πολλές περιπτώσεις οικονομικών εγκλημάτων όπου τεράστια ποσά έχουν καταχραστεί. Τις τελευταίες δεκαετίες το οικονομικό έγκλημα αλλά και η διαφθορά έχουν ανθήσει στην χώρα μας. Αυτό δεν αποτυπώνεται μόνο σε διάφορες έρευνες που γίνονται πάνω στο θέμα αυτό αλλά αποτελεί βίωμα του καθενός μας μέσα από διάφορους τρόπους. Σε αυτό συνηγορούν και διάφοροι παράγοντες που έχουν να κάνουν πχ με τις αντιλήψεις, την ιδιοσυγκρασίες αλλά και τις ευρύτερες οικονομικές πολιτικές και αξιακές δυνάμεις που διαμορφώνουν την ελληνική κοινωνία.

Μια χαρακτηριστική περίπτωση οικονομικού εγκλήματος που έγινε ιδιαίτερα αισθητή τα τελευταία χρόνια, ήταν το σκάνδαλο υπεξαίρεσης χρήματος από βασικά στελέχη των εταιρειών Energa και Hellas Power. Μάλιστα το σκάνδαλο αυτό αποκαλύφθηκε κατά το αποκορύφωμα της οικονομικής κρίσης της ελληνικής οικονομίας και προκάλεσε ιδιαίτερη αίσθηση στην κοινή γνώμη, αφού τα ποσά της υπεξαίρεσης ήταν ιλιγγιώδη. Οι συγκεκριμένες εταιρείες είχαν ως αντικείμενο των εργασιών την προμήθεια ηλεκτρικού ρεύματος.

7.2 Αγορά προμήθειας ηλεκτρικού ρεύματος

Η αγορά ηλεκτρικού ρεύματος στην Ελλάδα κατά τις περασμένες δεκαετίες αποτελούσε ένα φυσικό μονοπώλιο. Όμως καθώς η χώρα μας έγινε μέλος της ευρωπαϊκής κοινότητας, η αγορά ενέργειας θα έπρεπε να ακολουθήσει τις ευρωπαϊκές επιταγές. Εξάλλου, η σταδιακή απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας αποτέλεσε έναν από τους βασικούς πυλώνες

Οι νέες συνθήκες που διαμορφώθηκαν στην ελληνική αγορά ηλεκτρικού ρεύματος διαμόρφωσαν ένα νέο πλαίσιο κάτι που δεν είχαν ξαναδεί οι Έλληνες καταναλωτές. Έτσι μέσα σε αυτές τις νέες συνθήκες εμφανίστηκαν νέες εταιρείες οι οποίες δεν είχαν κάποια προηγούμενη παρουσία.

7.3 Οι εταιρείες Energa και Hellas Power

Οι εταιρείες Energa και Hellas Power δραστηριοποιήθηκαν στην ελληνική αγορά προμήθειας ηλεκτρικού ρεύματος. Εμφανίστηκαν στο προσκήνιο κατά την απελευθέρωση της αγοράς και η προβολή τους στο ελληνικό καταναλωτικό κοινό ήταν ιδιαίτερα έντονη παρά τις δυσμενείς συνθήκες που επικρατούσαν τότε για την ελληνική οικονομία. Οι δυο αυτές εταιρείες ιδρύθηκαν από τις οικογένειες Μηλιώνη και Φλώρου αντίστοιχα οι οποίες ήδη κατείχαν μια αρχική εμπειρία από την αγορά ενέργειας.

Ειδικότερα, ο Βασίλης Μηλιώνης, ήδη από τις αρχές του 2008 στην ίδρυση της Aegean Power, της οποίας υπήρξε διευθύνων Σύμβουλος. Ακολούθως, η εταιρεία μετονομάστηκε τον Σεπτέμβριο του 2011 σε Hellas Power. Αντίστοιχα, ο Άρης από το 2005 έχει ιδρύσει την εταιρεία Energa με την οποία προμηθεύει ηλεκτρικό ρεύμα μεγάλους βιομηχανικούς πελάτες, όταν πλέον αρχίζει να απελευθερώνεται η αγορά. Και οι δυο είχαν συνεργαστεί μεταξύ τους σε προηγούμενα εγχειρήματα στην αγορά ενέργειας.

7.4 Το οικονομικό σκάνδαλο

Η αφορμή για να αποκαλυφθεί η οικονομική απάτη δόθηκε όταν υπάλληλοι της κρατικής εταιρείας που διαχειρίζεται τη μεταφορά ηλεκτρισμού στη χώρα μας (ΑΔΜΗΕ) κατέγραψαν ότι οι δύο εταιρείες παρουσίασαν μεγάλες εξαγωγές ρεύματος προς τα Σκόπια και την Αλβανία, με τιμή πώλησης χαμηλότερη από αυτή που είχαν πληρώσει για να εισάγουν το ρεύμα που πωλούσαν. Δηλαδή, πουλούσαν με ζημιά το ηλεκτρικό ρεύμα, ζημιώνοντας και τον ΔΕΣΜΗΕ, δηλαδή το κράτος. Αυτή η τακτική σαφώς αποτέλεσε ένδειξη λαθρεμπορίας και τελικώς προκάλεσε την παρέμβαση της Αρχής για το ξέπλυμα μαύρου χρήματος, με άμεση συνέπεια το μπλοκάρισμα των λογαριασμών των δύο εταιρειών και την αναγκαστική εισαγγελική παρέμβαση.

Το σκάνδαλο είχε αποκαλυφθεί το 2011 από τον τότε πρόεδρο της Αρχής κατά της νομιμοποίησης «μαύρου» χρήματος για τη Διαφθορά και τη Φοροδιαφυγή Παναγιώτη Νικολούδη, σε μία χρονική στιγμή που η χώρα στροβιλιζόταν στη δίνη της οικονομικής κρίσης και η τότε κυβέρνηση.. επέβαλλε σκληρά μέτρα λιτότητας, περικόπτοντας μισθούς και συντάξεις. Πρόκειται για πρωτοφανή απάτη για τα ελληνικά δεδομένα με την απευθείας κλοπή μέσα από τις τσέπες εκατοντάδων καταναλωτών ρεύματος και τη μεταφορά των χρημάτων αυτών σε τράπεζες του εξωτερικού αντί της απόδοσής τους στα ταμεία του Ελληνικού Δημοσίου φέρνει στο φως το πολυσέλιδο κατηγορητήριο της Δικαιοσύνης για το μεγάλο σκάνδαλο των εταιρειών Energa και Hellas Power.

Από 2006 έως και το 2011 οι Αχιλλέας και Αριστείδης Φλώρος, ως εκπρόσωποι της Energa, αλλά και ο Β. Μηλιώνης, ως εκπρόσωπος της Hellas Power, δεν κατέβαλαν, κατά περίπτωση, τα εισπραττόμενα από τους τελικούς καταναλωτές πελάτες τους εντός του επόμενου μηνός από της διαθέσεως του προϊόντος, με συνέπεια τη συσσώρευση ληξιπρόθεσμων χρεών προς τους παραγωγούς (μέσω του ΔΕΣΜΗΕ), τα οποία ανέρχονται σε τουλάχιστον 75.427.533,17 ευρώ για την Hellas Power και σε τουλάχιστον 96.703.945,82 ευρώ από την εταιρεία Energa», αναφέρεται χαρακτηριστικά.

Σύμφωνα με την κατηγορία, , οι εκπρόσωποι των δύο εταιρειών φέρεται ότι από τον Οκτώβριο του 2011 δεν απέδωσαν στο ελληνικό Δημόσιο και στους δήμους τα ποσά από το Ειδικό Τέλος Ακινήτων -το γνωστό και ως «χαράτσι» στα ακίνητα- «αλλά τουναντίον το παρακράτησαν και το ενσωμάτωσαν στην περιουσία τους». Το ποσό της οφειλής, συμπεριλαμβανομένων δύο ακόμη τελών που δεν απέδωσαν (ΕΦΚ και ΔΕΤΕ), ανέρχεται, σύμφωνα με το βούλευμα, σε 256.521.323,96 ευρώ. Μάλιστα οι δυο αυτές εταιρείες χρησιμοποίησαν ένα πολυδαίδαλο σύστημα από offshore εταιρειών οι οποίες, όπως φάνηκε τελικά από την έρευνα που ακλούθησε, αποτέλεσαν την κρυψώνα για το ποσό των περίπου 256 εκατ. ευρώ, που εισέπραξαν από τους καταναλωτές και που δεν απόδωσαν στον ελληνικό δημόσιο.

Πρόκειται για μια πρωτοφανή υπόθεση υπεξαίρεσης με τους κατηγορουμένους εκπροσώπους των δύο εταιρειών παροχής ηλεκτρικού ρεύματος να μην αποδίδουν ποτέ στο Δημόσιο περί τα 152 εκατ. ευρώ, χρήματα που εισέπρατταν από το λεγόμενο «χαράτσι» στα ακίνητα, τέλη και άλλες επιβαρύνσεις. Πρόκειται για ένα τεράστιο ποσό, στο οποίο αν συνυπολογιστούν και τα χρήματα που άλλαζαν χέρια για να ξεπλυθούν μέσω offshore εταιρειών, ακόμη και μέρος των περικοπών σε μισθούς και συντάξεις, που τώρα προωθεί η κυβέρνηση για να αντιμετωπιστεί το δημοσιονομικό έλλειμμα ίσως και να είχαν αποφευχθεί.

Επιπρόσθετα, προκειμένου ο Βασίλης Μηλιώνης να νομιμοποιήσει τα ποσά της προχώρησε στην εικονική πώληση, αντί 20 εκατ. ευρώ, της Hellas Power στην offshore εταιρεία «Worldwide Energy Limited», η οποία άνηκε στον Αχιλλέα Φλώρο, πατέρα του Αριστείδη Φλώρου, και τους Βασίλειο Μηλιώνη και Στέφανο Σιαφάκα.

Η υπόθεση οδηγήθηκε στα δικαστήρια με την κατηγορία την υπεξαίρεση σε βάρος του Δημοσίου, που σχετίζεται με έσοδα που δεν κατέβαλαν οι δυο εταιρείες στο Δημόσιο από το τέλος ακινήτων και απιστία στην υπηρεσία σε συνδυασμό με τις επιβαρυντικές διατάξεις του Νόμου 1608/50 περί καταχραστών δημοσίου χρήματος, όπως επίσης και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Η εν λόγω δικογραφία είχε συνολικά 11 κατηγορούμενους, υπευθύνους των ENERGA και HELLAS POWER αλλά και του Διαχειριστή Ελληνικού Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΔΕΣΜΗΕ Α.Ε).

Συμπεράσματα

Το σύγχρονο οικονομικό περιβάλλον δημιουργεί νέες τάσεις και συνθήκες. Τόσο η παγκοσμιοποίηση αλλά και η εξέλιξη της τεχνολογίας επιτρέπουν στην κακόβουλη διαχείριση πληροφοριών προς όφελος του ιδιωτικού συμφέροντος έναντι του κοινωνικού οφέλους. Μέσα σε αυτό το εξελισσόμενο περιβάλλον το οικονομικό έγκλημα ανθεί με ιδιαίτερα αρνητικές συνέπειες για την σύγχρονη κοινωνία στο σύνολο της. Όμως, αυτή η δυσμενής εξέλιξη καθιστά περισσότερο από ποτέ αναγκαίο το ελεγκτικό έργο.

Το οικονομικό έγκλημα πλέον έχει εξελιχθεί και αναδειχθεί σε υψηλότερο βαθμό απ' ότι παλαιότερα. Καθώς τα στελέχη των επιχειρήσεων έχουν περισσότερα εργαλεία στην διάθεση τους μπορούν μέσω της παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων να παραποιούν τα οικονομικά δεδομένα και να απεικονίζουν την οικονομική εικόνα σύμφωνα με τον επιδιωκόμενο σκοπό κάθε φορά που εξυπηρετεί ατομικά συμφέροντα σε βάρος της κοινωνίας. Όταν ο ελεγκτής όμως δεν εκτελεί σωστά το έργο δεν αναδεικνύει την οικονομική απάτη και τότε σαφώς επιβαρύνεται τελικά η ίδια η κοινωνία. Πολλές φορές η μη αποκάλυψη της απάτης μπορεί να οφείλεται σε εσκεμμένη απόκρυψη που κρύβει δόλο.

Αντίθετα, η πραγματοποίηση του εσωτερικού ελέγχου σε τακτική βάση και σε συνεργασία με εξωτερικό ελεγκτή δεν αφήνει τον χώρο για την τέλεση οικονομικών εγλημάτων. Όποτε γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι εναπόκειται ικανότητα του ελεγκτή να ανακαλύψει οποιαδήποτε παραποίηση. Αυτό συνεπάγεται ότι οι ελεγκτές φέρουν μεγάλη ευθύνη καθώς με το έργο τους πιστοποιείται η αξιοπιστία της ελεγχόμενης επιχείρησης δίνοντας της τη δυνατότητα να συνεχίσει ομαλά την λειτουργία της.

Πολλές φορές η αποτυχία των ελεγκτών να εντοπίσουν τις οικονομικές απάτες επιφέρει κλονισμό στην αξιοπιστία του ελεγκτικού έργου. Σαφώς αστοχίες καταγράφονται όπως σε κάθε κλάδο, αλλά αυτό ταυτόχρονα συνιστά και λόγο για περαιτέρω βελτίωση του ελεγκτικού έργου. Έτσι, μία συνεχής αναπροσαρμογή των νόμων και των ελεγκτικών προτύπων θα μπορούσε να την αποκαταστήσει. Η ελεγκτική έχει πολλά περιθώριά ακόμα για βελτίωση του έργου της, αφού η θέσπιση ποινών θα αποτελούσε έναν ισχυρό κατασταλτικό παράγοντα για τον περιορισμό της λογιστικής απάτης. Σε μια τέτοια περίπτωση, οι ισχυρές ποινές θα είχαν ως αποτέλεσμα σαφώς πιο ενδελεχείς ελέγχους.

Διαχρονικά οι οικονομικές μονάδες εξελίσσονται και εκμεταλλεύονται όλο και πιο αποτελεσματικά τα διάφορα εργαλεία που τους παρέχει η οικονομική επιστήμη. Αντίστοιχα αυτό αναγκάζει την ελεγκτική να εξειδικεύεται ολοένα και περισσότερο. Στα πλαίσια της παρούσας εργασίας διαπιστώνουμε τις ιδιαιτερότητες του οικονομικού εγκλήματος που το καθιστούν δύσκολο στο να εντοπιστεί. Οι δυσκολίες αυτές προέρχονται από την άυλη φύση του οικονομικού εγκλήματος κατά την εκτέλεση των διάφορων οικονομικών, συναλλαγών. Μάλιστα δεν είναι λίγες οι φορές όπου εμπλέκονται ακόμα κρατικοί υπάλληλοι, καθιστώντας έτσι πιο δύσκολη την ανίχνευση της οικονομικής απάτης.

Μέσα σε αυτό το εξελισσόμενο δυσμενές επιχειρηματικό περιβάλλον ο ρόλος της ελεγκτικής αναβαθμίζεται καθώς αναδεικνύεται ως ανάχωμα απέναντι σε αυτή την εξέλιξη του οικονομικού εγκλήματος. Έτσι βλέπουμε ότι πλέον λειτουργούν νέοι ελεγκτικοί μηχανισμοί και όργανα που ανιχνεύουν το οικονομικό έγκλημα όσο καλυμμένο και αν είναι. Το έργο που προσφέρουν οι ελεγκτές έχει ιδιαίτερη πλέον βαρύτητα, όχι μόνο για τις επιχειρήσεις αλλά για το ευρύτερο οικονομικό περιβάλλον και την σύγχρονη κοινωνία. Ο ελεγκτής με το έργο του απαλλάσσει την κοινωνία από όλες εκείνες τις αρνητικές συνέπειες που προκαλεί το οικονομικό έγκλημα και γι αυτό μπορούμε να πούμε ότι το ελεγκτικό έργο είναι και εν τέλει και κοινωνικό έργο.

Η κατανόηση της σπουδαιότητας της ελεγκτικού έργου χρειάζεται να γίνει καθολικά. Με άλλα λόγια θα πρέπει όλα τα μέλη των οργανισμών να συμβάλλουν όποτε απαιτηθεί για την ολοκλήρωση των διαδικασιών του έργου της ελεγκτικής. Η συμβολή της ελεγκτικής για την αντιμετώπιση του οικονομικού εγκλήματος καθίσταται ζωτικής σημασίας, αλλά αυτό ολοκληρώνεται μέσα από συλλογική προσπάθεια. Μέσα από αυτή την διαδικασία γινόμαστε όλοι κοινωνοί της ελεγκτικής διαδικασίας και βελτίωσης της ίδιας της κοινωνίας μέσα στην οποία ζούμε.

Κεφάλαιο 8. Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και Οικονομικό έγκλημα

8.1 Το νομικό πλαίσιο

Σε ό,τι αφορά τη λειτουργία των ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται με έδρα στην Ελλάδα η αλήθεια είναι πως στην πραγματικότητα δεν μπορούμε να κάνουμε λόγο για ένα συγκροτημένο, πλήρες και εφαρμόσιμο λειτουργικό θεσμικό πλαίσιο. Η ΜΚΟ εμφανίστηκαν για πρώτη φορά στην ελληνική νομοθεσία σε νόμους που είχαν να κάνουν με το τομέα της ανάπτυξης και την αναπτυξιακή βοήθεια τη διετία 1998-99. Η ελληνική νομοθεσία όμως στην πράξη δεν περιέλαβε ποτέ τον ορισμό των ΜΚΟ με την έννοια που τις αποδίδουμε σήμερα. Σε μια αρκετά χαλαρή ερμηνεία θα λέγαμε πως κυρίως επιχειρήθηκε κυρίως μια περιγραφή του πεδίου δράσης – «δράσεις που μπορεί να ξεκινούν από μια γειτονιά και να φτάνουν μέχρι το κατώφλι του Δημοσίου».

Μέχρι και σήμερα η ΜΚΟ λειτουργούν τη βάση των άρθρων 12 και 14 του Συντάγματος, δηλαδή η δράση τους κατοχυρώνεται βάσει της ελευθερίας του «συνεταιρίζεστε» και της ελευθερίας της έκφρασης. Συγκεκριμένες ωστόσο νομικές διατάξεις δεν υπάρχουν.

Οι οργανώσεις που αποκαλούμε ΜΚΟ μπορούν να έχουν ποικίλες νομικές μορφές: ως μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, ως ένωση προσώπων, ως αστικής μη κερδοσκοπικής εταιρείας, ως σωματείου, ως κοινωφελούς ιδρύματος ή ακόμη και ως επιτροπή εράνων. Η απλούστερη μορφή που συχνά επιλέγεται είναι αυτή της νομικής μορφής της ένωσης προσώπων ή σε αρκετές περιπτώσεις επιλέγεται η ίδρυση αστικής μη κερδοσκοπικής εταιρείας για την οποία απαιτούνται μόλις τρία πρόσωπα. Η συντριπτική πλειοψηφία των ΜΚΟ έχουν πάντως μορφή σωματείου και απολαμβάνουν ειδικής φορολογικής μεταχείρισης (μη υπαγωγή σε ΦΠΑ, μη υποχρέωσης συγκεκριμένων κατηγοριών βιβλίων κλπ).

Οι δε χρηματοδότηση των ΜΚΟ μπορεί να προέρχεται από πολλές πηγές όπως συνδρομές, ιδιωτικές προσφορές, ιδιωτικές χορηγίες, διαφημίσεις, κρατική ή κοινοτική χρηματοδότηση, διάθεση προϊόντων, διοργάνωση εκδηλώσεων αξιοποίηση περιουσιακών στοιχείων κλπ.

Σύμφωνα με δε με τον αστικό κώδικα -εκτός εάν υπάρχει ειδική πρόβλεψη-κατά την Ετήσια Γενική Συνέλευση τα μέλη καλούνται να εγκρίνουν τον ισολογισμό και κατά συνέπεια απαλλάσσει τα μέλη του ΔΣ από κάθε ευθύνη. Έλεγχος όμως γίνεται και από ορκωτούς λογιστές. Ωστόσο, δεν δημοσιεύουν πχ στην ιστοσελίδα τους, όλες οι οργανώσεις τους ισολογισμούς τους και νομικά έχουν τέτοια υποχρέωση. Σημειώνεται πως το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των ΜΚΟ τόσο σε άλλες χώρες της Ε.Ε. όσο και σε τρίτες χώρες διαφέρει ενώ στις περισσότερες περιπτώσεις έχει πολύ πιο συγκροτημένη μορφή.

8.2 Ο ρόλος των ΜΚΟ στην Ελλάδα αλλά και στον εθνικό και διεθνή χώρο.

Μη Κυβερνητικός Οργανισμός (ΜΚΟ) ορίζεται γενικά ως ένας νομικά συγκροτημένος οργανισμός ο οποίος δημιουργήθηκε από φυσικά ή και νομικά πρόσωπα αναλόγως που λειτουργεί ανεξάρτητα από την εκάστοτε κυβέρνηση . Οι ΜΚΟ υποστηρίζουν το μη κυβερνητικό προσωπικό αποκλείοντας κατά περίπτωση τους εκπροσώπους των κυβερνήσεων από την ένταξή τους στην οργάνωση και αυτό συμβαίνει κυρίως στις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι ΜΚΟ χρηματοδοτούνται εξ ολοκλήρου ή εν μέρει από τις κυβερνήσεις. Ο όρος χρησιμοποιείται συνήθως μόνο για οργανώσεις που επιδιώκουν ορισμένους ευρύτερους κοινωνικούς στόχους χωρίς να είναι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών ή αναφέρονται με άλλα ονόματα.

Σύμφωνα με πρόσφατες έρευνες, ο αριθμός των διεθνών ΜΚΟ εκτιμάται σε 40.000 καθώς οι εθνικοί ΜΚΟ είναι ακόμη περισσότεροι: Η Ρωσία έχει 277.000 ΜΚΟ, η Ινδία περίπου 1,2 εκατομμύρια ΜΚΟ. Καταλαβαίνουμε δηλαδή ότι στην Ελλάδα σε σχέση με τον υπόλοιπο κόσμο είμαστε σε χαμηλά επίπεδα όσον αφορά το πλήθος των ΜΚΟ.

Αυτός ο αριθμός όμως έχουμε διαπιστώσει πως χρόνο με το χρόνο όλο και αυξάνεται και έτσι δημιουργούνται ολοένα και περισσότερες ΜΚΟ. Σίγουρα η δημιουργία περισσότερων ΜΚΟ θα δημιουργήσει στο μέλλον πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Τα θετικά αποτελέσματα αυτής της αύξησης των ΜΚΟ καθώς και τα αρνητικά θα μπορέσουμε να τα δούμε και να τα αναλύσουμε σε δεύτερο χρόνο.

Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα, οι ΜΚΟ αναφέρονται ως «ιδιωτικοί οργανισμοί που ασκούν κύρια δραστηριότητα με σκοπό να απαλύνουν τον πόνο, να προωθήσουν τα συμφέροντα των φτωχών, την προστασία του περιβάλλοντος, παράλληλα να στοχεύσουν στην παροχή βασικών κοινωνικών υπηρεσιών, ή να αναλαμβάνουν την ανάπτυξη της κοινότητας». Βεβαίως, η χρήση του όρου ΜΚΟ ποικίλλει από χώρα σε χώρα - για παράδειγμα ο όρος ΜΚΟ χρησιμοποιείται συνήθως για τις εγχώριες οργανώσεις της Αυστραλίας που αναφέρονται στις Ηνωμένες Πολιτείες ως Μη κερδοσκοπικός οργανισμός.

Ο όρος χρησιμοποιήθηκε αρχικά στο άρθρο 71 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ. Ο όρος μη κυβερνητικές οργανώσεις (Μ.Κ.Ο.) αποτελεί νεολογισμό και αποδίδει στα ελληνικά τον αγγλικό όρο Non-Governmental Organisations (NGOs). Ακριβής ορισμός του δεν υπάρχει. Ο όρος αναφέρεται σε μη κερδοσκοπικές οργανώσεις με διεθνή συνήθως παρουσία, που δεν αποτελούν διεθνείς οργανισμούς αλλά κατά βάση στηρίζονται στην ιδιωτική πρωτοβουλία και κρατικές επιχορηγήσεις και είναι ανεξάρτητες από τα κράτη. Οι γενικότεροι σκοποί των ΜΚΟ είναι πρωτίστως ανθρωπιστικοί και αφορούν περιβαλλοντικά ή κοινωνικά προβλήματα όπως η φτώχεια, ο ρατσισμός, το περιβάλλον κ.λ.π. Εν κατακλείδι, είναι ορθό να αναφερθεί ότι μερικές από τις πρώτες ΜΚΟ ήταν οι εξής: ο Διεθνής Ερυθρός Σταυρός, οι Γιατροί Χωρίς Σύννορα, η Παγκόσμια Οργάνωση Προσκοπικής Κίνησης και η ActionAid.

Ας εξετάσουμε, εν συντομία, την ιστορία των ΜΚΟ, τη γέννηση, την εξέλιξη, τους στόχους, τη λειτουργία και τον προσανατολισμό των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Οι διεθνείς μη κυβερνητικές οργανώσεις έχουν ιστορία που χρονολογείται τουλάχιστον από το 1839. Εκτιμάται ότι μέχρι το 1914 υπήρχαν 1083 ΜΚΟ. Οι διεθνείς ΜΚΟ ήταν σημαντικές για το κίνημα κατά της δουλείας και το κίνημα για την ψήφο των γυναικών και κορυφώθηκε κατά τη διάρκεια της Παγκόσμιας Διάσκεψης Αφοπλισμού.

Αρχικά, σχετικά με το ελληνικό νομικό πλαίσιο, η κατάσταση εξακολουθεί να μην είναι συγκεκριμένη, ωστόσο, γίνονται συντονισμένες προσπάθειες για τη συνταγματική αναβάθμιση του ρόλου των ΜΚΟ, μέσω μιας αναφοράς για την "κοινωνία των πολιτών" στο Σύνταγμα. Ο όρος στα ελληνικά, αποτελεί μετάφραση του αντίστοιχου όρου στα αγγλικά (Non Governmental Organization / NGO), ο οποίος χρησιμοποιήθηκε το 1945 στον Καταστατικό Χάρτη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, με σκοπό τη διαφοροποίηση στα δικαιώματα συμμετοχής ανάμεσα στα Εξειδικευμένα Διακρατικά Ινστιτούτα και Διεθνείς Ιδιωτικούς Οργανισμούς. Στο σχετικό άρθρο 71, ο όρος "Μη Κυβερνητική Οργάνωση" αφορά οργανώσεις, που έχουν αναγνωριστεί από έναν εθνικό ή διεθνή οργανισμό, ο οποίος τις συμβουλευεται, για τα θέματα, όπου αυτές δραστηριοποιούνται.

Οι διεθνείς μη κυβερνητικές οργανώσεις έχουν ιστορία που χρονολογείται τουλάχιστον από το 1839. Εκτιμάται ότι μέχρι το 1914 υπήρχαν 1083 ΜΚΟ. Οι διεθνείς ΜΚΟ έπαιξαν σημαντικό ρόλο τόσο για το κίνημα κατά της δουλείας όσο και για το κίνημα για την ψήφο των γυναικών. Παρόλα αυτά, η φράση «μη κυβερνητική οργάνωση» τέθηκε σε λαϊκή χρήση με την ίδρυση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών το 1945 με τις διατάξεις του άρθρου 71 του Κεφαλαίου 10 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών για έναν συμβουλευτικό ρόλο για τις οργανώσεις που δεν είναι ούτε οι κυβερνήσεις ούτε τα κράτη μέλη.

Ο ζωτικός ρόλος των ΜΚΟ και άλλων "μεγάλων ομάδων" στην αειφόρο ανάπτυξη πρόσθεσε επίσης στο κεφάλαιο 27 της Ατζέντας 21, που οδηγεί σε έντονες και πολλαπλές ρυθμίσεις για μια συμβουλευτική σχέση ανάμεσα στα Ηνωμένα Έθνη και στις μη κυβερνητικές οργανώσεις. Με λίγα λόγια, θα μπορούσαμε να ορίσουμε τις ΜΚΟ, ως ενώσεις (ομάδες ή κινήματα), που φυσικά δεν έχουν κερδοσκοπικό σκοπό και ιδρύονται, από ιδιώτες, που επιθυμούν να δραστηριοποιηθούν, σε εθνικό, διεθνές ή διακρατικό επίπεδο. Δηλαδή, πρόκειται κατά κύριο λόγο για νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, που ξεχωρίζουν από τη συμμετοχή, σε αυτές, μελών, που συμμερίζονται ίδιους προβληματισμούς, σε μία βάση καθαρά εθελοντική, πράγμα που σημαίνει πως δεν έχουν απώτερο σκοπό τον προσπορισμό κέρδους, σε αντίθεση με τις διακρατικές ή πολυεθνικές επιχειρήσεις.

Καταλήγουμε λοιπόν στο συμπέρασμα πως η παγκοσμιοποίηση κατά τη διάρκεια του 20ού αιώνα προκάλεσε ως ένα μεγάλο βαθμό το ενδιαφέρον των ΜΚΟ.

8.3 Η δραστηριοποίηση των ΜΚΟ στους διάφορους τομείς.

Οι Μ.Κ.Ο. δραστηριοποιούνται σε αρκετούς τομείς. Λόγω της μεγάλης ποικιλίας των χαρακτηριστικών τους είναι δύσκολη η ταξινόμησή τους σε κοινά αποδεκτές κατηγορίες. Μερικοί από τους τομείς αυτούς περιλαμβάνουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη προστασία του περιβάλλοντος, τη κατάργηση διακρίσεων, τα θέματα μειονοτήτων και μεταναστών, τα δικαιώματα των καταναλωτών, τον αφοπλισμός, την ειρήνη, την υγεία του πληθυσμού. Έτσι, η προώθηση των στόχων αυτών συνδέθηκε με την ίδρυση ποικιλίας ΜΚΟ οι οποίες ασχολούνται με διαφορετικά θέματα, σε διαφορετικά επίπεδα και με διαφορετικούς τρόπους οργάνωσης, μεγέθους και προσανατολισμού. Παρότι η εποχή μας χαρακτηρίζεται από πολυπλοκότητα και συνεχείς αλλαγές, αυτά είναι μερικά από τα θέματα που βρίσκονται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος τους. Για παράδειγμα, οι ΜΚΟ έχουν αναπτυχθεί για να τονίσουν τα ανθρωπιστικά ζητήματα, την αναπτυξιακή βοήθεια και την αειφόρο ανάπτυξη.

Οι Μ.Κ.Ο. περιλαμβάνουν τις μη-κρατικές, εθελοντικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών οι οποίες αναλαμβάνουν δράσεις σε τρεις τομείς σύμφωνα με τον Stromquist:

- α. την παροχή υπηρεσιών σε κοινωνικές ομάδες/άτομα, ιδίως τις πιο αδύναμες με στόχο την ανακούφιση και υποβοήθησή τους
- β. την ανάπτυξη προγραμμάτων που ενισχύουν την ικανότητα των τοπικών κοινοτήτων ή ομάδων να προσδιορίζουν και να προωθούν τις ανάγκες τους με τις δικές τους δυνάμεις
- γ. τη διαμεσολάβηση για την βιώσιμη ανάπτυξη, σε συνεργασία με το κράτος ή και άλλους φορείς

Στον παρακάτω πίνακα προστίθεται η λίστα στην οποία συμπεριλαμβάνονται οι Οργανώσεις που είναι ενταγμένες στο Εθνικό Μητρώο Ελληνικών και Ξένων ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται σε θέματα διεθνούς προστασίας, μετανάστευσης και κοινωνικής ένταξης ενώ δημιουργήθηκε από το Υπουργείο Εσωτερικών για το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής με σκοπό την κατηγοριοποίηση και ομαδοποίηση των ΜΚΟ.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΝΤΑΓΜΕΜΩΝ ΣΤΟ ΜΗΤΡΩΟ/ NUMBER OF INCLUDED IN THE REGISTER	
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΜΚΟ/ HELLENIC NGOs	47
ΞΕΝΕΣ ΜΚΟ/ FOREIGN NGOs	6
ΣΥΝΟΛΟ/ TOTAL	53

Συγκεκριμένα ονομαστικά ενταγμένες στο Μητρώο ανήκουν οι επωνυμίες των οργανώσεων: Παιδικά Χωριά SOS Ελλάδος, Fair Planet, Κιβωτός του Κοσμου (Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία Εθελοντική Μη Κυβερνητική Οργάνωση, Κέντρο Παιδιού και Εφήβου – Διάγνωση – Συμβουλευτική – Αποκατάσταση, Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός (Ε.Ε.Σ.), Ερευνητικό Κέντρο Μοχάμετ Άλι, Ίδρυμα Λαμπράκη, Hope Spot - Κέντρο Ελπίδας, Κάριτας Ελλάς, Χριστιανική Αδελφότης Νέων Θεσσαλονίκης (Χ.Α.Ν.Θ.), Έλιξ – Πρόγραμμα Εθελοντικής Εργασίας, Φαρμακοποιοί του κόσμου, Actionaid Ελλάς Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία, Naomi Οικουμενικό Εργαστήριο Προσφύγων Θεσσαλονίκης, Εθελοντική Ανθρωπιστική Δάση, Αλληλεγγύη SolidarityNow, Save The Children International Ελλάδος, P.r.a.k.s.i.s - προγράμματα ανάπτυξης κοινωνικής στήριξης και ιατρικής συνεργασίας, Ευρωπαϊκή Κοινωνία Πολιτική Έκφραση Θεσμοί – ΕΚΠΕΘΕ, Τζενερέϊσον Δεύτερη Γενιά – Ινστιτούτο για τα δικαιώματα την ισότητα και την ετερότητα, Κέντρο Γυναικείων Μελετών και Ερευνών ΔΙΟΤΙΜΑ (ΚΓΜΕ ΔΙΟΤΙΜΑ), Ηλιακτίδα ΑΜΚΕ, Γιατροί ΑΜΚΕ, Γιατροί Χωρίς Σύνορα – Ελληνικό τμήμα, Σύλλογος Εθελοντών Κιλκίς,

Όμιλος για την Unesco Πειραιώς & Νήσων, Danish Refugee Council – Greece/DRC-Greece, Refugee Support Greece Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία, Ινστιτούτο Ομάδα για τον Κόσμο – Περιβαλλοντική Συμμαχία 2004+, Ναρκομανείς Ανώνυμοι, Κοινωνία Ίσων Ευκαιριών, Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, Emergency Response Centre International, Φιλοξενία Ιντερνάτιοναλ Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία, Καριτας Αθήνας, Γιατροί του Κόσμου Ελληνική Αντιπροσωπεία - ΓΤΚ Ελλάδας, Αστερίας Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία, Ανθρωπιστική Πρωτοβουλία Γέφυρες, Re-Create Humanity & Culture N.G.O. – P.I KPIEIT M.K.O. Ανθρωπισμός και Πολιτισμός,

Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Άρσις – Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων, Μετά-δραση – Δράση για την Μετανάστευση και την Ανάπτυξη, Το χαμόγελο του παιδιού, Stiftelsen Flyktninghjelpen Norwegian Refugee Council (NRC), Intersos Organizazazione Umanitaria Onlus, Samaritan's Purse, Arbeiter SamariterBund Deutschland e.V., Salvamento Maritimo Humanitario SMH, Terre des hommes Foundation.

8.4 Χρηματοδότηση Μ.Κ.Ο.

Για να κατανοήσουμε το ρόλο αυτών των οργανώσεων θα πρέπει σαφώς να μάθουμε γι αυτές. Τι γίνεται όμως στην ειδική περίπτωση όπως όταν μερικές από αυτές τις ΜΚΟ χρηματοδοτούνται; Εδώ σημαντικό παράγοντα αποτελεί η Υπηρεσία Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας (Υ.Δ.Α.Σ.). Παρακάτω θα αναλύσουμε το ρόλο της.

Σύμφωνα με πληροφορίες που μας δίνει ο ιστότοπος της Υπηρεσίας Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας (Υ.Δ.Α.Σ.), θα μπορούσαμε να πούμε πως η Υ.Δ.Α.Σ., αποτελεί ανεξάρτητη αλλά αναπόσπαστη Υπηρεσία του Υπουργείου Εξωτερικών σήμερα, αντίστοιχη των άλλων Γενικών Διευθύνσεων αυτού και υπάγεται απευθείας στον Υπουργό Εξωτερικών. Επομένως η Υ.Δ.Α.Σ. αποτελεί τον εθνικό αναπτυξιακό και ανθρωπιστικό μηχανισμό και φορέα σχεδιασμού και διαμόρφωσης της αναπτυξιακής στρατηγικής. Ως εκ τούτου, είναι αρμόδια:

- Για τη διαχείριση των προβλεπόμενων πιστώσεων του κρατικού προϋπολογισμού σχετικά με την αναπτυξιακή βοήθεια μέσω του Υπουργείου Εξωτερικών - ΥΠ.ΕΞ.
- Για τη διατύπωση εισηγήσεων στην Διϋπουργική Επιτροπή Οργάνωσης και Συντονισμού των Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων (Ε.Ο.Σ.Δ.Ο.Σ.) σχετικά με την στρατηγική της αναπτυξιακής πολιτικής της Ελλάδος.
- Για την εποπτεία, τον συντονισμό και την προώθηση δράσεων και προγραμμάτων ανθρωπιστικής, και αναπτυξιακής βοήθειας στις αναπτυσσόμενες χώρες.
- Για την εκπροσώπηση της χώρας στα θέματα αναπτυξιακής συνεργασίας εντός του πλαισίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης - Ε.Ε., της Επιτροπής Αναπτυξιακής Βοήθειας (D.A.C.) του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης - Ο.Ο.Σ.Α. και των λοιπών Διεθνών ή Περιφερειακών Οργανισμών, Διεθνών Ταμείων, Περιφερειακών Αναπτυξιακών Τραπεζών και Διεθνών Διασκέψεων που ασχολούνται με θέματα ανάπτυξης.
- Για τον έλεγχο και αξιολόγηση των προτάσεων αναπτυξιακών και ανθρωπιστικών προγραμμάτων/δράσεων που υποβάλλονται προς έγκριση και χρηματοδότηση καθώς και την παρακολούθηση, εποπτεία και αξιολόγηση της υλοποίησής τους.

- Για τη συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα και των Μ.Κ.Ο. με στόχο: 1) την αποτελεσματική διαχείριση των εθνικών πόρων της αναπτυξιακής βοήθειας που εγγράφονται για τον σκοπό αυτό στον ετήσιο προϋπολογισμό του Υπουργείου Εξωτερικών, καθώς και άλλων πόρων ή δωρεών που μεταβιβάζονται από δημοσίους ή ιδιωτικούς φορείς, 2) την συμπληρωματικότητα των δράσεων και προγραμμάτων, και 3) τη συνοχή των επιμέρους εθνικών πολιτικών με την πολιτική αναπτυξιακής συνεργασίας.
- Για τη συγκέντρωση και επεξεργασία στατιστικών στοιχείων για το σύνολο της παρεχόμενης διμερούς και πολυμερούς αναπτυξιακής βοήθειας της Ελλάδας και τη σύνταξη σχετικών εκθέσεων.
- Για τη διαμόρφωση εισηγήσεων και προτάσεων πολιτικής σε θέματα διεθνούς ανάπτυξης, με έμφαση στην ευρωπαϊκή συνεργασία και στην συμβολή της ΕΕ στην αντιμετώπιση των παγκοσμίων προκλήσεων.
- Για την μελέτη και παρακολούθηση των μεγάλων θεματικών στον χώρο της ανάπτυξης (καινοτόμοι τρόποι χρηματοδότησης, υλοποίηση των Στόχων της Χιλιετίας, αποτελεσματικότητα της βοήθειας, ανθρώπινη ασφάλεια) και την υποβολή σχετικών προτάσεων στην πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Εξωτερικών.

Η Υπηρεσία Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας (Υ.Δ.Α.Σ.) όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως είναι μία ανεξάρτητη αλλά και αναπόσπαστη Υπηρεσία του Υπουργείου Εξωτερικών, αντίστοιχη των άλλων Γενικών Διευθύνσεων αυτού και υπάγεται απευθείας στον Υπουργό Εξωτερικών. Η Υ.Δ.Α.Σ. αποτελεί τον εθνικό αναπτυξιακό και ανθρωπιστικό μηχανισμό και φορέα σχεδιασμού και διαμόρφωσης της αναπτυξιακής στρατηγικής.

Σύμφωνα με πρόσφατες έρευνες πάνω από 115 εκατ. ευρώ είχαν χρηματοδοτηθεί τη δεκαετία 2000-2010, οι 431 ΜΚΟ προκειμένου να πραγματοποιήσουν το – πολλές φορές – αμφιλεγόμενο έργο τους. Έτσι όπως προκύπτει από τον κατάλογο των αναλυτικών πληρωμών της Υπηρεσίας Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας (ΥΔΑΣ) προς τις ΜΚΟ, την περίοδο 2000-2010, τα 732 προγράμματα που ανέλαβαν οι ΜΚΟ που είχαν δημιουργηθεί, χρηματοδοτήθηκαν με περισσότερα από 1115 εκατ. ευρώ.

Όπως προκύπτει από τα ίδια στοιχεία από το 2003, το ύψος των ποσών που προορίζονταν προς τις ΜΚΟ εκτοξεύτηκε, ενώ η επιχορήγηση άρχισε να περιορίζεται πάλι από το 2008 και ύστερα, για να φθάσει στο κατώτατο επίπεδο το 2010. Πιο αναλυτικά, στις ΜΚΟ -ανά έτος- δόθηκαν τα εξής ποσά:

2000: 6,806 εκατ. ευρώ

2001: 6,253 εκατ. ευρώ

2002: 7,642 εκατ. ευρώ

2003: 18,960 εκατ. ευρώ

2004: 17,093 εκατ. ευρώ

2005: 15,958 εκατ. ευρώ

2006: 15,752 εκατ. ευρώ

2007: 10,891 εκατ. ευρώ

2008: 5,141 εκατ. ευρώ

2009: 3,205 εκατ. ευρώ

2010: 1,929 εκατ. Ευρώ

ΧΕΠ: 5,553 εκατ. Ευρώ

Σύμφωνα με τις πρόσφατες έρευνες που πραγματοποιήθηκαν το χρονικό διάστημα 2011-2012, ενεργές είναι 196 συμβάσεις της ΥΔΑΣ με ΜΚΟ. Για κάποιες από αυτές τις συμβάσεις έχει παρέμβει ο οικονομικός εισαγγελέας, άλλες ελέγχονται από την οικονομική αστυνομία και άλλες από το ΣΔΟΕ.

Ωστόσο φαίνεται ότι οι συμβάσεις βρίσκονται προς το τέλος τους, καθώς οι οφειλές της Υ.Δ.Α.Σ. προς όλες τις Μ.Κ.Ο. σήμερα περιορίζονται σε μόλις 14,5 εκατ. ευρώ. Το ποσό αυτό που υπολείπεται για καταβολή είναι μικρό -αντιστοιχεί περίπου στο 13% του συνόλου των συμβάσεων- καθώς από το 2008 και μετά δεν υπήρξε άλλη προκήρυξη της ΥΔΑΣ για χρηματοδοτήσεις ΜΚΟ. Προς την κατεύθυνση αυτή συνέβαλε αφενός μεν η δημοσιονομική κρίση, αφού το Υπουργείο Οικονομικών αμέσως έκοψε την κάνουλα χρηματοδοτήσεων αυτής της μορφής, αφετέρου δε εξαιτίας της ανησυχίας που προκλήθηκε από αλλεπάλληλα δημοσιεύματα για την κατασπατάληση δημοσίου χρήματος σε αμφιλεγόμενες δραστηριότητες.

Από το 2000 έως σήμερα (2000-2019), έχουν υλοποιηθεί περί τα 732 προγράμματα αναπτυξιακής βοήθειας από ΜΚΟ, με χρηματοδότηση της ΥΔΑΣ. Το The Press Project (TPP) έφερε στη δημοσιότητα το 2014 έναν κατάλογο με όλες τις ΜΚΟ, τους υπεύθυνους, τα ιδρυτικά μέλη και ποσά που έλαβαν από το υπουργείο Εξωτερικών.

Η OLAF, Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης, διερευνά τις διάφορες περιπτώσεις απάτης εις βάρος του προϋπολογισμού της ΕΕ, διαφθοράς και σοβαρών παραπτωμάτων στα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα. Χαράσσει επίσης την πολιτική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την καταπολέμηση της απάτης.

Η έκδοση πορισμάτων σχετικά με την τήρηση των συμβατικών υποχρεώσεων σε όλα τα προγράμματα ενίσχυσης των Μ.Κ.Ο καθώς και ο έλεγχος πραγματοποιείται από τη Γενική Διεύθυνση Επιθεωρήσεων του υπουργείου Οικονομικών με τη συνεργασία της Υ.Δ.Α.Σ, έχοντας ως βασικό στόχο τον έλεγχο των χρηματοδοτήσεων προς τις ΜΚΟ.

Ο έλεγχος όμως αυτός θα περιλάβει όχι μόνον τις νέες συμβάσεις που πιθανώς θα υπογραφούν στο μέλλον, αλλά και τις υφιστάμενες συμβάσεις που βρίσκονται σε εξέλιξη.

8.5 Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες

Η νέα Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες Με το νόμο 4557/2018 ο οποίος καταργεί το νόμο 3691/2008 η Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης μετονομάζεται σε Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες. Η Αρχή αποτελεί την εθνική μονάδα για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, της χρηματοδότησης της διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής, και ελέγχου των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης, συνεισφέροντας στην ασφάλεια και τη σταθερότητα της δημοσιονομικής και οικονομικής πολιτικής.

Σκοπός της Αρχής σύμφωνα με το ν. 4557/2018 είναι η λήψη και εφαρμογή των αναγκαίων μέτρων για την πρόληψη, τον εντοπισμό και την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, ο προσδιορισμός των σχετιζόμενων με την τρομοκρατία προσώπων και η επιβολή χρηματοοικονομικών κυρώσεων σε βάρος τους και σε βάρος προσώπων που καθορίζονται με Αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και των οργάνων του ή με Αποφάσεις και Κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ο έλεγχος των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης των προσώπων που αναφέρονται στην περίπτωση αα' της παρ. 1 του άρθρου 3 του ν. 3213/2003(Α'309). Με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Οικονομικών, ύστερα από εισήγηση του Προέδρου και των μελών της Αρχής, ρυθμίζονται ειδικότερα θέματα που αφορούν τη λειτουργία της Αρχής και των Μονάδων της.

8.6 Χαρτογράφηση ΜΚΟ

Σε χαρτογράφηση όλων των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων σε ενιαίο μητρώο προχωρεί η Αρχή Νομιμοποίησης Εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, σε μια προσπάθεια να συγκεντρωθούν οι ΜΚΟ και να καταστεί ευχερέστερος ο έλεγχος τους. Επίσης η Αρχή «χαρτογραφεί» και θα προχωρήσει άμεσα σε ελέγχους για όλες τις μεγάλης αξίας αγοραπωλησίες που έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια με αγοραστές αλλοδαπούς προκειμένου να διερευνηθούν περιπτώσεις παράνομων συναλλαγών που υποκρύπτονται από τις αγοραπωλησίες μεταξύ των οποίων, πρωτίστως, ξέπλυμα μαύρου χρήματος.

Κεφάλαιο 9. Μεθοδολογία Στατιστικής Ανάλυσης Ερωτηματολογίου

Η μέτρηση των ερωτήσεων έγινε με βάση την τακτική κλίμακα. Η μέτρηση τακτικής κλίμακας (ordinal scale) εμπλέκει δεδομένα που σχετίζονται με μεταβλητές των οποίων οι τιμές απεικονίζουν κατηγορίες οι οποίες μπορούν να μπουν σε μία διάταξη-σειρά, από μία κατώτερη σε μία ανώτερη. Εδώ θα μετρηθεί η μεταβλητή σχετικά με το επίπεδο γνώσης του κάθε θέματος ξεχωριστά, όπως για παράδειγμα το επίπεδο εκπαίδευσης των εργαζομένων στη ΜΚΟ και των γνώσεων των στελεχών σε διάφορα ζητήματα σχετικά με την απάτη.

Για τη στατιστική ανάλυση των απαντήσεων του ερωτηματολογίου χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος τυχαίας δειγματοληψίας που σημαίνει ότι κάθε μέλος της ΜΚΟ είχε τις ίδιες πιθανότητες να επιλεγεί. Το σύνολο των ερωτήσεων επεξεργάστηκε στατιστικά με απλό πρόγραμμα και για κάθε ερώτηση προέκυψαν τα στατιστικά αποτελέσματα.

Κάθε Μ.Κ.Ο. έχει διαφορετικές ανάγκες, μορφή και μέγεθος. Σε αυτά τα πλαίσια δεν μπορεί να θεωρηθεί κανένα συγκεκριμένο Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου το μυστικό της επιτυχίας καθώς το επιχειρηματικό περιβάλλον δραστηριοποίησης για κάθε Μ.Κ.Ο. ξεχωριστά. Ανάλογα λοιπόν, με τα χαρακτηριστικά της κάθε οικονομικής μονάδας δημιουργείται το κατάλληλο Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου. Εντούτοις ορισμένα χαρακτηριστικά μπορούν να θεωρηθούν σαν κρίσιμα για την επιτυχία ενός Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου.

Τέτοιου είδους χαρακτηριστικά μπορεί να είναι:

1. Το κατάλληλο και λειτουργικό προσωπικό εσωτερικού ελέγχου
2. Το ικανοποιητικό σύστημα εξουσιοδότησης, αρμοδιοτήτων και ευθυνών
3. Η Ανεξαρτησία
4. Το οργανωτικό σχέδιο

Μπορούμε να πούμε πως τον τελευταίο καιρό, ακούμε σε τακτά χρονικά διαστήματα και συγκεκριμένα την τελευταία 15ετία, λόγω του προσφυγικού ζητήματος, για τις ΜΚΟ και τη δράση τους καθώς επίσης και για την δράση ακτιβιστών. Όπως είναι σε όλους μας γνωστό και φυσικά από την ονομασία που τους έχει δοθεί, οι ΜΚΟ διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο, κυρίως ανθρωπιστικό ρόλο, χωρίς να επηρεάζονται από πολιτικές σκοπιμότητες. Ονομάζονται Μη Κυβερνητικές για να είναι ανεξάρτητες, ακηδεμόνευτες, αταλάντευτες στο ανθρωπιστικό κυρίως στο έργο τους. Επίσης, και οι ακτιβιστές μέσα σε λογικά πλαίσια δρουν με ρεαλιστική σκέψη και στα όρια του εθελοντισμού για να βελτιώσουν την κοινωνία. Είναι γεγονός ότι με την έξαρση του προσφυγικού στη χώρα μας, μεγάλες ομάδες ΜΚΟ και ακτιβιστών εισρέουν στη χώρα μας και βρίσκονται στους χώρους προσέγγισης, υποδοχής και διαμονής προσφύγων για να βοηθήσουν τους ταλαιπωρημένους ανθρώπους.

Συνεπώς γεννιούνται πάρα πολλά ερωτήματα μερικά από τα οποία μένουν αναπάντητα ακόμα και σήμερα. Παρακάτω παρουσιάζουμε τις ερωτήσεις που δόθηκαν σε διάφορες ΜΚΟ. Επιλέξαμε τυχαία 30 ΜΚΟ για να πραγματοποιήσουμε μια έρευνα σχετικά με τη δράση τους στον Ελληνικό χώρο. Έτσι δημιουργήθηκε ένα ερωτηματολόγιο το οποίο απαρτίζεται από 46 ερωτήσεις ουσιαστικές και προσαρμοσμένες στις περισσότερες ΜΚΟ. Το ερωτηματολόγιο δόθηκε στις ΜΚΟ σε διάφορες μορφές όπως η αποστολή του μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail), μέσω την ηλεκτρονικής πλατφόρμας (google forms), ταχυδρομικός μέσω συστημένου φακέλου από το Ταχυδρομείο καθώς επίσης πολλές ήτοι περιπτώσεις στις οποίες οι ερωτήσεις απαντήθηκαν μέσω τηλεφώνου και skype (μια εξαιρετικά δημοφιλής εφαρμογή VoIP ανταλλαγής μηνυμάτων και κλήσεων).

Φυσικά όπως είναι λογικό, δεν πήραμε από όλες τις ΜΚΟ τις ίδιες απαντήσεις ενώ ήταν αρκετές οι ΜΚΟ οι οποίες δεν μπήκαν στη διαδικασία απάντησης του ερωτηματολογίου, άλλες λόγω φόρτου εργασίας, όπως μας ενημέρωσαν και άλλες για λόγους μυστικότητας. Μπορούμε να πούμε πως οι ερωτήσεις που τους δόθηκαν ήταν κατά βάση εύλογες και οι απορίες που δημιουργούνταν δύσκολες αλλά ακόμα ποιο δύσκολες ήταν οι απαντήσεις που έπρεπε να δοθούν και τους ευχαριστούμε για αυτό.

Συμπεράσματα

Το σύγχρονο οικονομικό περιβάλλον δημιουργεί νέες τάσεις και συνθήκες. Τόσο η παγκοσμιοποίηση αλλά και η εξέλιξη της τεχνολογίας επιτρέπουν στην κακόβουλη διαχείριση πληροφοριών προς όφελος του ιδιωτικού συμφέροντος έναντι του κοινωνικού οφέλους. Μέσα σε αυτό το εξελισσόμενο περιβάλλον το οικονομικό έγκλημα ανθεί με ιδιαίτερα αρνητικές συνέπειες για την σύγχρονη κοινωνία στο σύνολο της. Όμως, αυτή η δυσμενής εξέλιξη καθιστά περισσότερο από ποτέ αναγκαίο το ελεγκτικό έργο.

Το οικονομικό έγκλημα πλέον έχει εξελιχθεί και αναδειχθεί σε υψηλότερο βαθμό απ' ότι παλαιότερα. Καθώς τα στελέχη των επιχειρήσεων έχουν περισσότερα εργαλεία στην διάθεση τους μπορούν μέσω της παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων να παραποιούν τα οικονομικά δεδομένα και να απεικονίζουν την οικονομική εικόνα σύμφωνα με τον επιδιωκόμενο σκοπό κάθε φορά που εξυπηρετεί ατομικά συμφέροντα σε βάρος της κοινωνίας. Όταν ο ελεγκτής όμως δεν εκτελεί σωστά το έργο δεν αναδεικνύει την οικονομική απάτη και τότε σαφώς επιβαρύνεται τελικά η ίδια η κοινωνία. Πολλές φορές η μη αποκάλυψη της απάτης μπορεί να οφείλεται σε εσκεμμένη απόκρυψη που κρύβει δόλο.

Αντίθετα, η πραγματοποίηση του εσωτερικού ελέγχου σε τακτική βάση και σε συνεργασία με εξωτερικό ελεγκτή δεν αφήνει τον χώρο για την τέλεση οικονομικών εγκλημάτων. Όποτε γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι εναπόκειται ικανότητα του ελεγκτή να ανακαλύψει οποιαδήποτε παραποίηση. Αυτό συνεπάγεται ότι οι ελεγκτές φέρουν μεγάλη ευθύνη καθώς με το έργο τους πιστοποιείται η αξιοπιστία της ελεγχόμενης επιχείρησης δίνοντας της τη δυνατότητα να συνεχίσει ομαλά την λειτουργία της.

Πολλές φορές η αποτυχία των ελεγκτών να εντοπίσουν τις οικονομικές απάτες επιφέρει κλονισμό στην αξιοπιστία του ελεγκτικού έργου. Σαφώς αστοχίες καταγράφονται όπως σε κάθε κλάδο, αλλά αυτό ταυτόχρονα συνιστά και λόγο για περαιτέρω βελτίωση του ελεγκτικού έργου. Έτσι, μία συνεχής αναπροσαρμογή των νόμων και των ελεγκτικών προτύπων θα μπορούσε να την αποκαταστήσει.

Η ελεγκτική έχει πολλά περιθώριά ακόμα για βελτίωση του έργου της, αφού η θέσπιση ποινών θα αποτελούσε έναν ισχυρό κατασταλακτικό παράγοντα για τον περιορισμό της λογιστικής απάτης. Σε μια τέτοια περίπτωση, οι ισχυρές ποινές θα είχαν ως αποτέλεσμα σαφώς πιο ενδεδειγμένους ελέγχους.

Διαχρονικά οι οικονομικές μονάδες εξελίσσονται και εκμεταλλεύονται όλο και πιο αποτελεσματικά τα διάφορα εργαλεία που τους παρέχει η οικονομική επιστήμη. Αντίστοιχα αυτό αναγκάζει την ελεγκτική να εξειδικεύεται ολοένα και περισσότερο. Στα πλαίσια της παρούσας εργασίας διαπιστώνουμε τις ιδιαιτερότητες του οικονομικού εγκλήματος που το καθιστούν δύσκολο στο να εντοπιστεί. Οι δυσκολίες αυτές προέρχονται από την άυλη φύση του οικονομικού εγκλήματος κατά την εκτέλεση των διάφορων οικονομικών, συναλλαγών. Μάλιστα δεν είναι λίγες οι φορές όπου εμπλέκονται ακόμα κρατικοί υπάλληλοι, καθιστώντας έτσι πιο δύσκολη την ανίχνευση της οικονομικής απάτης.

Μέσα σε αυτό το εξελισσόμενο δυσμενές επιχειρηματικό περιβάλλον ο ρόλος της ελεγκτικής αναβαθμίζεται καθώς αναδεικνύεται ως ανάχωμα απέναντι σε αυτή την εξέλιξη του οικονομικού εγκλήματος. Έτσι βλέπουμε ότι πλέον λειτουργούν νέοι ελεγκτικοί μηχανισμοί και όργανα που ανιχνεύουν το οικονομικό έγκλημα όσο καλυμμένο και αν είναι. Το έργο που προσφέρουν οι ελεγκτές έχει ιδιαίτερη πλέον βαρύτητα, όχι μόνο για τις επιχειρήσεις αλλά για το ευρύτερο οικονομικό περιβάλλον και την σύγχρονη κοινωνία. Ο ελεγκτής με το έργο του απαλλάσσει την κοινωνία από όλες εκείνες τις αρνητικές συνέπειες που προκαλεί το οικονομικό έγκλημα και γι αυτό μπορούμε να πούμε ότι το ελεγκτικό έργο είναι και εν τέλει και κοινωνικό έργο.

Η κατανόηση της σπουδαιότητας της ελεγκτικού έργου χρειάζεται να γίνει καθολικά. Με άλλα λόγια θα πρέπει όλα τα μέλη των οργανισμών να συμβάλλουν όποτε απαιτηθεί για την ολοκλήρωση των διαδικασιών του έργου της ελεγκτικής. Η συμβολή της ελεγκτικής για την αντιμετώπιση του οικονομικού εγκλήματος καθίσταται ζωτικής σημασίας, αλλά αυτό ολοκληρώνεται μέσα από συλλογική προσπάθεια. Μέσα από αυτή την διαδικασία γινόμαστε όλοι κοινωνοί της ελεγκτικής διαδικασίας και βελτίωσης της ίδιας της κοινωνίας μέσα στην οποία ζούμε.

Βιβλιογραφία

Βιβλιογραφία (ελληνική)

- Grant Thornton (2009), Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς- IFRS, τομ. Γ, Αθήνα
- Αντωνάκης Ν. & Καραβίδας Δ. (1989) «Οικονομική Ανάλυση του Εγκλήματος στην Ελλάδα», Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών
- Αστρίτης Α. (2000) “Ελεγκτική”, Θεσσαλονίκη, Οικονομικό Επιμελητήριο Ελλάδος
- Βαβούρας Ι, και Μανωλάς Γ. (2004) «Η παραοικονομία στην Ελλάδα και τον κόσμο» Εκδόσεις Παπαζήση Αθήνα
- Βασίλειος Ιωάννης (2012), Βασικές οδηγίες εφαρμογής Διεθνών προτύπων Ελέγχου Νεγκάκης
- Γαγάνης Χ. , Ζοπουνίδης Κ. , (2008) “Αναγνώριση παραπονημένων οικονομικών καταστάσεων : Μεθοδολογικό πλαίσιο και εφαρμογές” Εκδόσεις Κλειδάριθμος, Αθήνα
- Δαλαμάγκα Α. (1985) “Φορολογικός έλεγχος των επιχειρήσεων” 9, 136, 137, 138,144,145 και 147 τεύχη του Δελτίου Φορολογικής Νομοθεσίας.
- «ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ» - Εθνικό Σχέδιο κατά της Διαφθοράς, Γενική Γραμματεία Διαφάνειας και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, Ιανουάριος 2013
- Δήμου Γ. Νίκος (2000), Ελεγκτική Ι: Βασικές Αρχές Γενικής και Τραπεζικής Ελεγκτικής, Αθήνα
- Καζαντζής Ι. (2006) , “Ελεγκτική και εσωτερικός έλεγχος: Μια συστηματική προσέγγιση Εννοιών, Αρχών και Προτύπων”, Εκδόσεις Business plus Α.Ε
- Καζαντζής Χρήστος (2006), Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος: Μια Συστηματική Προσέγγιση Εννοιών, Αρχών και Κανόνων, Εκδόσεις Business Plus, Πειραιάς Λουμιώτης
- Καραγιώργος Θ. και Παπαδόπουλος Δ., (2003) “Χρηματοοικονομική Λογιστική”, εκδόσεις Γερμανός, Θεσσαλονίκη.

- Κορομηλάς Γ. και Γιαννόπουλος Χρ. (2006) “Φορολογικός Έλεγχος Επιχειρήσεων”, Αθήνα.
- Λιόλιος Απ. (2001) “Ο Έλεγχος των Φορολογικών Υποθέσεων και η διαδικασία επίλυσης των Διαφορών”, Θεσσαλονίκη.
- Λουμιώτης Ι. Β. (2006) “Βασικές Οδηγίες Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων” ΣΟΛ, Αθήνα
- Νεγκάκης Χρήστος (2012), Λογιστική εταιριών- Θεωρία και πράξη, 2η έκδοση, Εκδόσεις Σοφία, Θεσσαλονίκη
- Νεγκάκης Χ., Ταχυνάκης Π., (2013) “Σύγχρονα Θέματα ελεγκτικής και εσωτερικού ελέγχου” Εκδόσεις Διπλογραφία, Αθήνα
- Ντζανάτος Δ., (2009) “Ο έλεγχος ως μηχανισμός αρνητικής εντροπίας” Εκδόσεις Καστανιώτη
- Παπαδάτου Θ. (2001), “Εσωτερικός και εξωτερικός έλεγχος ανώνυμων εταιριών” Εκδόσεις Σακκουλά, Θεσσαλονίκη
- Παπαδόπουλος Επ. (1998) “Φοροδιαφυγή-Φορολογική Λογιστική-Ελεγκτική”, Αθήνα
- Παπαστάθης Π. (2003) “Ο Σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος στις Επιχειρήσεις-Οργανισμούς και η Πρακτική Εφαρμογή του”, εκδόσεις ΟΠΑΠ, Αθήνα.
- Παππάς Α. (1999) “Εισαγωγή στην ελεγκτική” εκδόσεις Γ. Μπένου
- Πελαγίδης Θ. – Μητσόπουλος Μ., 2007, «Οικονομική ανάλυση της διαφθοράς στην πολιτική»,
- Ρεκλείτης Π. και Φίλης Αθ. (2001) “Φορολογική Λογιστική”, Αθήνα
- Σκόρδου Β. (1987), Φοροτεχνική Ελεγκτική των Εμπορικών και Βιομηχανικών Επιχειρήσεων, Αθήνα
- Σπαθής Χ., (2002) “Εμπειρική διερεύνηση της παραποίησης οικονομικών καταστάσεων” Λογιστής, τεύχος 570
- Σπαθής Χ., Δούμπος Μ (2002) “Οι λαθροχειρίες των ισολογισμών και οι αδυναμίες των ελεγκτών” Οικονομικός Ταχυδρομικός, τεύχος 38,
- Ταχυνάκης Δ. Παναγιώτης (1999), Εμπειρική προσέγγιση της ανεξαρτησίας του ορκωτού ελεγκτή στον Ελληνικό χώρο, Διδακτορική Διατριβή, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη

- Τσακλάγκανος Α. (2001), Ελεγκτική, Εκδόσεις Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη
- Τσακλάγκανος Α. , (2005) `` Ελεγκτική `` εκδόσεις Αδελφών Κυριακίδη
- Τσιμάρας Μ. (1954), Αρχές Γενικής Λογιστικής, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα
- Φλιτούρης Α. (2007) , `` Εσωτερικός και εξωτερικός έλεγχος`` Θεσσαλονίκη

Βιβλιογραφία (ξενόγλωσση)

- Andersen T.B. (2009), " E-Government as an anti-corruption strategy. Information Economics and Policy", 21(3), pp. 201-221
- Barak, G. (2001) «Crime and Crime Control in the Age of Globalization: A Theoretical Dissection», Critical Criminology 1
- Burgstahler D. , Dichev I. , (2004) " Earnings Management to avoid earnings decreases and losses, Journal of accounting and economics, vol 24
- Kaufmann, Daniel, Aart Kraay and Massimo Mastruzzi (2007). "The Worldwide Governance
- Indicators Project: Answering the Critics". World Bank Policy Research Working Paper No. 4149. Washington, D.C
- Kane, John and April D. Wall. (2006), The 2005 National Public Survey on White Collar Crime. National White Collar Crime Center
- Newman, Graeme R. & Clarke, Ronald V. (2003). Superhighway Robbery: Preventing E-commerce Crime. Portland, OR.: Willan Publishing
- Ades, A. and Telia, R. Di. (1996), 'The Causes and Consequences of Corruption: A Review of Recent Empirical Contributions'. IDS Bulletin, 27(2): 6–11.
- Snider, Lauren & Pearce, Frank (eds.). (1995), Corporate Crime: Contemporary Debates, Toronto: University of Toronto Press.
- Leuz C , Nanda D. and Wysocki P. (2003) " Earnings Management and investor protection: An International Comparison", Journal of Finance Economics, vol. 69
- Leap, Terry L. (2007) Dishonest Dollars: The Dynamics of White-Collar Crime. Ithaca: Cornell University Press.
- Naser (1993) " The ethics of Creative Accounting", British Accounting Review.
- Shah A. (2010) " Exploring the influences and constraints on creative accounting in the United Kingdom", European Accounting Review, Vol 7, pp 83-104

- Turner J. , Mock T. , (2003) ' ' An analysis of the Fraud Triangle'
- Tanzi V. and H. Davoodi, (1997), «Corruption, Public Investment, and Growth», IMF Working Paper Series WP/97/139.
- Tanzi V. (1998), «Corruption around the world: Causes, consequences, scope and cures», IMF Working Paper
- Treisman D., (2000), «The causes of corruption: a cross-national study», Journal of Public Economics, vol.76,

Διαδίκτυο

- Παγκόσμια Έρευνα για το Οικονομικό Έγκλημα, Ελλάδα 2011, PwC, ανακτήθηκε από www.pwc.gr/economic-crime-2011
- Ελεγκτικό Συνέδριο <https://www.elsyn.gr/el>
- Financial Action Task Force (FATF)
<http://www.fatf-gafi.org/about/whoweare/#d.en.11232>
- Υπουργείο οικονομικών <https://www.minfin.gr/web>
- Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης <https://www.gedd.gr/>
- Εθνικό Μητρώο Ελληνικών και Ξένων ΜΚΟ
https://mko.ypes.gr/home_in_mitroo_report
- Taxheaven <https://www.taxheaven.gr/news/news/view/id/41657>
- Μητρώο Ελληνικών και Ξένων ΜΚΟ <https://mko.ypes.gr/>
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)
<http://www.oecd.org/>

Νομοθεσία

- Νόμος 3965/2011 ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 3965 Αναμόρφωση πλαισίου λειτουργίας Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων, Οργανισμού Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους, Δημοσίων Επιχειρήσεων και Οργανισμών, σύσταση Γενικής Γραμματείας Δημόσιας Περιουσίας και άλλες διατάξεις
- Νόμος 2190/1920 Περί Ανωνύμων Εταιρειών
- ΝΔ 3329/1955. «Περί δημιουργίας Σώματος Ορκωτών Λογιστών» (Α' 230)
- Νόμος Π.Δ.226/1992 Περί συστάσεως οργανώσεως και λειτουργίας του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών, καθώς και περί των όρων εγγραφής σε Ειδικό Μητρώο και ασκήσεως του επαγγέλματος του Ορκωτού Ελεγκτή
- Απόφαση 7586/18/2018 για τη λειτουργία του Μητρώου Ελληνικών και Ξένων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ) που δραστηριοποιούνται σε θέματα διεθνούς προστασίας, μετανάστευσης και κοινωνικής ένταξης

